L'economia de l'Església catalana

82-83

QUADERNS DE PASTORAL

QP

0 Pastoral de Quaresma.
1 Evolució en la imatge del sacerdot. Antologia: Joan B. Manyà.
3 La parròquia. Antologia: Mn. Joan Serra i Vilaró
4 Sacerdots en el treball. Vidal i Barraquer, home d'Església.
7 La JOC, oportunitat perduda? Sobre pastoral infantil. Antologia: Jaume Collell i Bancells.
10 L'Església catalana l'any 1970.
11 Escola i catequesi. Demarcacions diocesanes a les terres de Lleida.
16 Les parròquies petites, problema pastoral. Informe 1971.
17 Realitats d'avui i opcions pastorals: JAC, Escoltisme i Equips de la Mare de Déu. Església i home d'avui.
18 Els cristians i la política. Antologia: Manuel Carrasco i Formiguera.
19 Pastoral en medi urbà. Antologia: Josep M. Capdevila.
20 Entorn de la sacramentalització.
21 Conversa amb un monjo.
22 Psicologia, experiència religiosa i pastoral.
23 Fe i joventut catalana.
24 Com restructurar el bisbat de Vic. Història de la JOC.
25 Catequesi d'adults. Immigració nordafricana.
26 Pastoral urbana. Consells pastorals.
27 L'ACO i la Missió Obrera. Antologia: Josep Carner.
28 Comunitats de base. Església catalana, 1973.
29 Pastoral en el món burgès. Antologia: Jaume Bofill i Mates. El cas Añoveros.
31-32 L'Església al País Valencià. Els cristians i la ciutat. Taizé: El concili dels joves.
33 Nous camins de vida religiosa.
34 Teologia, política i alliberament. La Pastoral als Països Catalans l'any 1974.
35 La fe, categoria cristiana. Pasqua i joventut.
38 El laïcat, avui.
39 Canvi en l'Església. Passat, present i futur dels ministeris.
40 L'Església de Catalunya en el canvi de la societat. Capellans i classe obrera.
41 Per a una celebració renovada de la Pasqua. Pastoral de les vocacions. L'11 de maig de 1966.
42-43 Iniciació a la revisió de vida. Testimonis de preveres.
44 Plantejament de curs d'un equip pastoral. Noves tipologies en el ministeri pastoral.
45 L'Església el 1976. Relacions Església-Estat 1975-76. Cent anys de colònies.
46-47 Equips pastorals de preveres. La transmissió de la fe.
49 Programar la pastoral.
50 Després de les eleccions.
52 L'Església en la represa de Catalunya.
53 El cardenal Vidal i Barraquer.
54 Fer cristians conscients i responsables.
55 Cristians en el món.
57 Aparellament i matrimoni.
58 Moment present de l'Església catalana.
59 Entre el desencant i l'esperança.
60 Taizé: una interpretació.
61 Damià Estela, testimoni d'excepció.
62 Assemblees a l'Església catalana.
64-65 Vida de fe i presència en el món.
66 Pregar amb el poble.
67 Mossèn Antoni Batlle.
68 Informe sobre Pastoral de joventut.
71 Cristians catalans al Tercer món.
73-74 Qüestions sobre la parròquia.
77 Cardijn i l'evangelització del món obrer.
78 Pastoral dels malalts.
79 Descreença i agnosticisme.
80 Religioses als barris.
81 Pastoral de preparació al matrimoni.

QUADERNS DE PASTORAL

82-83

1984

centre d'estudis pastorals

SUMARI

L'ECONOMIA DE L'ESGLÉSIA 3

● **PÒRTIC**

Les eleccions d'Abril 5
Economia i Església catalana 12

● **INFORME**

Reordenació de l'economia de l'Església a Catalunya, *Antoni Bascompte* 15
Barcelona, *Antoni Bascompte* 27
Girona, *Xavier Xutglà* 41
Solsona, *Ramon Calafell* 46
Tarragona, *Francesc Mundi* 55
Urgell, *Joan Pujol* 57
Vic, *Salvador Bardulet* 64
La Companyia de Jesús, *Ignasi Salvat* 76
Província Escolàpia de Catalunya, *Àngel Oliveras i Josep Liñan* 79
Monestir de Montserrat, *Jordi Molas* 83
Germanetes de l'Assumpció, *Matilde Ros* 89
Religioses del Sagrat Cor, *Josefa Sáenz Díez* 92

● **QÜESTIONS**

Algunes reflexions lliures sobre l'economia eclesiàstica, *Casimir Martí* 96

● **4 VENTS**

Crònica de Barcelona, *Joaquim Cervera* 100
Març marçot... Girona i la pau, *Quim Pla* 104
Des de la Terra ferma, *Jaume Montaña* 108
Crònica de Mallorca, *Pere Llabrés* 110
Crònica d'Urgell, *Antoni Mirabet* 116

● **RETALLS**

La conferència, *Miquel Tresserras* 117
Mns. Setién i la independència de l'ètica, *J. M. Totosaus* 119
Dos estils diferents, *J. M. Totosaus* 120
Els catequistes, *Quim Pla* 120
Utopia o profetisme, *Quim Pla* 121
Les «pasqües» i la Pasqua, *Quim Pla* 121

● **VIDA DEL CENTRE** 123

L'ECONOMIA DE L'ESGLÉSIA

Tothom se n'ha adonat: d'un temps ençà l'estructuració econòmica de l'Església experimenta a casa nostra mutacions considerables a tots els nivells: des dels bisbats a les congregacions religioses, des de les parròquies als col·legis, des de les petites comunitats de religioses i religiosos a la Conferència episcopal espanyola.

Aquest canvi tradueix un veritable moviment de fons. D'aquí a uns quants anys la fesomia econòmica de l'Església serà ben diferent de la que hem conegut. De retop ho serà també la fesomia de les comunitats parroquials i religioses i la mateixa vida dels religiosos i els capellans. Perquè l'economia té un pes decisiu en la vida dels individus i de les col·lectivitats, i no hi ha cap motiu per pensar que els cristians i les comunitats cristianes constitueïm un món a part.

En aquest context, QUADERNS DE PASTORAL retorna avui a un tema de què s'ha ocupat repetidament: fa exactament deu anys (n. 30, juny de 1974) hi dedicava més de cinquanta pàgines; en fa set (n. 48, juny de 1977) hi consagrava un article folgat.

En el número que ara publiquem hem volgut aplegar informació. El nostre primer pensament (i no és que no hi hàgim maldat, baldament se'ns anés endarrerint la publicació del número i quedéssim malament amb els nostres subscriptors, que tenen

dret a una major regularitat) era d'oferir un bon informe econòmic de cada una de les vuit diòcesis de la Província eclesiàstica tarraconense. Si aquest objectiu no ha estat plenament aconseguit —si hi ha alguns buits o si els informes que hem pogut recollir són considerats per alguns lectors com a insuficients— la culpa no ha estat pas nostra: fa més de sis mesos ens vam adreçar als delegats diocesans d'economia de cada un dels vuit bisbats per a demanar-los un informe ampli, com més concret millor, conscients que els cristians del nostre país estan interessats —noblement interessats— a fer-se una idea al més precisa possible dels números dels nostres bisbats.

També ens va semblar convenient un article global, que plantegés l'economia de les nostres diòcesis a nivell conjunt de tot Catalunya: situació i perspectives. És el que obre el nostre dossier informatiu.

Però com que l'Església no s'acaba amb els bisbats, hem volgut assegurar també la presència dels religiosos. En aquest camp era impossible aspirar a la totalitat, i ens hem limitat a unes mostres. Ordes i congregacions religiosos constitueixen un món divers i complexe. Pensem, però, que els testimonis que hem recollit, a més d'interessants i suggerents, són prou indicatius per al lector.

Fins aquí, allò que es fa i que es planeja de fer: simplement un informe. Per fer-li de contrapunt, hem demanat un article obert, en forma de lliure opinió sobre l'economia de l'Església. No és ni una canonització ni una crítica; però està escrit des d'una òptica diferent i suggereix la conveniència d'un debat.

No està dit que, més endavant, QUADERNS DE PASTORAL no aculli aquest debat a les seves pàgines. De moment, però, ultra la presentació de l'informe i d'aquest petit contrapunt que suggereix l'existència d'un bon nombre de qüestions, només dues coses ens ha interessat de precisar i ens sembla que queden prou clares en el «Pòrtic» que dediquem a la qüestió econòmica: primera, que volem una Església plenament autofinançada; segona, que també en aquest camp de l'economia, volem una Església catalana amb plena personalitat i autonomia. La lectura de l'informe global i dels informes diocesans diuen que això segon no és realitat per ara i que no es preveu que ho sigui mentre les coses vagin com van. Però —utilitzant un llenguatge prou entenedor— tothom sap que aquesta és una qüestió «política» i no pas «tècnica». Esperem que augmenti la presa de consciència de part de molts fins arribar a fer-ho inajornable. Aquest número voldria aportar-hi la seva contribució.

PÒRTIC

LES ELECCIONS D'ABRIL

Val la pena destacar-ho perquè no ha estat prou recordat: el fet que s'exhaureixi amb tota normalitat una legislatura i que es procedeixi a la renovació del Parlament és la primera vegada que s'esdevé a Catalunya. El procés normal va quedar colapsat, primer, el sis d'octubre de 1934, i dos anys més tard va venir el que va venir. Celebrem, doncs, que hàgim arribat a aquestes segones eleccions: representen la consolidació de la nostra democràcia.

La campanya que les precedeix ens bombardeja els ulls i ens eixorda les orelles. Més del que caldria. Partits i partits volen vendre'ns el seu producte, recaptar el nostre vot. Es presenten, ells, com a protagonistes.

Massa vegades, com a protagonistes desqualificadors i excloents. No criden el poble a la reflexió, com caldria, al discerniment, a la responsabilitat.

Finalment, però, callava la cridòria i els ciutadans ocupàvem el primer pla, tots iguals davant les urnes: una persona, un vot. Així exercíem el nostre paper suprem, aquell que valida el joc polític. Una veritable celebració democràtica i popular; gairebé un «sagrament»: un signe del que és la democràcia i, a més, un signe eficaç. Donem-ne gràcies a Déu.

Després venien els comentaris. A Madrid, sorpresos per uns resultats inesperats, que trenquen els seus esquemes habituals —igual com s'havia esdevingut a Bascònia mesos abans— semblen incapaços de fer una anàlisi mínimament objectiva i situada: víctimes dels seus prejudicis, tot són projeccions en l'àmbit que ells en diuen «nacional».

A Catalunya hi ha hagut de tot: anàlisis més o menys lúcides o encertades i reaccions ideològiques que es traeixen pel seu verbalisme «demodé».

Que ens sigui permès de recollir algunes de les coses que s'han dit, i esbossar una interpretació.

L'allau de personalitats dels organismes centrals que ens ha visitat els dies de la campanya ha ofès molts catalans i, al capdavall, no s'ha trobat correspost pels resultats de les votacions. Vol dir que el Parlament català no és vist pels ciutadans de Catalunya com un òrgan provincial i sucursalista.

El llenguatge de moltes d'aquestes personalitats ha desvetllat també més malestar que altra cosa. Molts analistes han posat de manifest la seva desconnexió amb la realitat del nostre poble i li han atribuït efectes negatius per als seus autors i els seus patrocinats.

No ha estat la disjuntiva dretes-esquerres, capitalisme-socialisme, aquella que ha polaritzat l'electorat. Una veritable onada de fons de signe nacionalista ha sub-

mergit, en bona part, aquestes contraposicions i ha portat al triomf majoritari d'una coalició electoral.

A parer nostre no és, doncs, desencertat de dir que ha guanyat Catalunya. Precisem: una Catalunya conscient de la seva personalitat pròpia, que vol una autonomia política real, que no s'avé a ser una sucursal de Madrid. Aquesta aspiració ha actuat de gresol, i ha fos vots de diversa procedència, preocupats abans que tot per afermar les nostres institucions davant un perill que no han considerat pas fictici. Quan sigui clar que les institucions nacionals catalanes estiguin ben assentades i siguin sincerament reconegudes, aquest vot d'aluvió es sedimentarà i mostrarà els seus diversos estrats. No es pot donar per descomptat, però, que els vots tornaran a les seves diverses matrius espanyolistes, enduts pel pes dels elements ideològics i socials afins. Els resultats electorals semblen postular que el destriament pugui fer-se a l'interior d'una única matriu englobant: Catalunya.

Per a nosaltres cristians, fidels a l'Esperit universal i encarnat de la Pentecosta, aquestes eleccions i els seus resultats ens fan aflorar un cop més a la consciència la tensió entre opció social i opció nacional, entre obertura i identitat.

¿Què cal avantposar: l'opció social —l'opció pel poble senzill, pels pobres— o l'opció nacional —l'opció per Catalunya? Així, d'entrada, ens neguem a admetre aquesta disjuntiva, perquè els pobres, el poble senzill, són ben bé Catalunya. En tot cas es tracta d'optar entre dues maneres d'entendre la cosa pública: al servei de tot el poble, començant pels pobres, o bé al servei primordial d'uns sectors privilegiats. Plantejades així les coses, la resposta dels cristians només pot ser una: hem de lluitar per una Catalunya per a tots, compensadora de desigualtats, llimadora de privilegis, redistribuïdora de la riquesa col·lectiva. El problema se'ns planteja quan,

en la concreció d'unes eleccions, cap de les alternatives que hi concorren no manté com cal aquesta doble fidelitat, o bé quan aquelles que la mantenen no tenen possibilitat de recollir prou nombre de vots. En aquest cas cal optar. L'antic aforisme «primun vivere; deinde philosophare» (primer és viure després vindran les filosofies) condueix alguns sectors a avantposar l'opció social. Però, ¿és que la qüestió nacional és assimilable al «philosophare» de la dita?; ¿no pertany, més aviat, a l'entranya íntima del ser? Al nostre entendre, els resultats d'aquestes eleccions diuen que la majoria del cos electoral sembla haver-ho entès així, i que nombrosos votants semblen haver pres les seves distàncies d'esquemes fàcils i d'identificacions simplistes, que no s'han volgut deixar polaritzar per la disjuntiva dretes-esquerres, capitalisme-socialisme, ni s'han avingut a identificar, sense més, opció nacionalista amb opció dretana. Possiblement aquí hi ha jugat un seny que ha fet prova de realisme, si hem de creure nombrosos comentaristes, i que és un toc d'atenció davant les simplificacions de molts polítics.

Una segona disjuntiva s'havia superposat a aquesta primera: ¿què cal avantposar a què: l'obertura o la pròpia identitat? Aquesta disjuntiva, tota la història de Catalunya l'havia superada: país de marca, el nostre, hem estat un poble obert, assimilador i integrador de tota mena d'influències. La mateixa geografia ens diu que Catalunya és feta de la unitat en la varietat: una multiplicitat de comarques i subcomarques diversificades constitueix el nostre substrat geogràfic i humà. Catalunya és, al capdavall, una matriu cultural integradora.

Però avui, curiosament, se'ns acusa de tancament cultural, de manca d'obertura, i se'ns retreu un urc i una altivesa, i àdhuc un esperit agressiu, colonitzador i imperialista, per part de representants de pobles que no hi ha cap dubte que tenen totes aquestes caracte-

rístiques i que les han exercides abundosament i les continuen exercint precisament en relació amb nosaltres. Plantejada així la qüestió, aquesta deixa d'existir i no és sinó una manifestació novíssima i «democràtica» d'aquell tarannà tancat i imperialista, que «desprecia cuanto ignora» i que alguns anomenen avui «neonacionalisme espanyolista».

La qüestió és, doncs, una altra: s'anomena immigració. El nostre país —un país petit, políticament i culturalment expoliat i oprimit— s'ha convertit els darrers quaranta anys en terra d'assentament de nombroses famílies procedents d'altres pobles de la península ibèrica amb menys possibilitats que el nostre per a guanyar-s'hi la vida. El resultat és l'aiguabarreig actual: un veritable amuntegament, el desarrelament de moltes persones, la gran majoria de les quals pertany a les classes més febles. Van sortir dels seus pobles i se'n van endur un bagatge cultural —en el sentit fonamentalment antropològic i popular de la paraula—; i no han acabat d'arrelar a Catalunya, molts aspectes de la qual —començant per la llengua— els resulten forasters. I ara el fantasma de l'atur els pren un dels puntals més ferms de la seva nova identitat i un dels camins més reals del seu arrelament: el treball. Totes aquestes persones han fet, fan i són Catalunya; per bé que també podrien contribuir a desfer-la, a causa precisament del seu nombre i de la rapidesa de la seva vinguda (que no tenen parió en tota la nostra història), i de la situació d'expoliació i opressió política i cultural en què s'ha esdevingut i de la qual només molt minsament ens comencem a recuperar.

La societat i l'Església de Catalunya no s'han tancat a totes aquestes persones: hem estat una societat i una Església obertes. I l'arrelament s'ha anat produint al si de la nostra matriu nacional, la qual ha donat proves, un cop més, de la seva ductilitat, la seva receptivitat i la seva capacitat integradora.

Aquest procés ha de continuar. Els cristians, les comunitats cristianes i l'Església hem d'ésser-hi agents actius. I hem de conjurar el doble perill que podria amenaçar-nos: d'una banda el tancament, tan poc català, tan poc abonat per la nostra història, del «nosaltres sols»; d'altra banda, el recurs «lerrouxista» d'aixecar els immigrats contra els autòctons. Alguns accents se n'han fet sentir durant la campanya electoral. Sortosament les urnes han donat entenent que no desvetllaven gaire ressons i que Catalunya continuava sentint-se com una comunitat nacional, com una societat oberta.

Després d'aquest llarg recorregut és hora de dir una paraula sobre l'Església. També aquesta s'hauria de sentir interpel·lada pels resultats de les eleccions. QUADERNS DE PASTORAL ha fet sentir la seva veu diverses vegades en pro d'una Església realment catalana, oberta a les Esglésies germanes, però ben arrelada a l'entranya del nostre poble, autòctona i autònoma. Malauradament, les estructures jeràrquiques no s'avenen amb aquest ideal. I l'anomenada «Conferència episcopal tarraconense» no és, com desitjaríem, l'òrgan suprem de direcció de l'Església d'un poble, sinó una simple reunió provincial de bisbes diocesans que no acaben de decidir-se a elaborar el seu estatut i a presentar-lo coratjosament a Roma i a Madrid. No és la primera vegada que diem que eclesiàsticament anem endarrerits: que el procés de reconeixement de la personalitat catalana, que ja és insuficient a nivell civil, és pràcticament nul a nivell eclesiàstic; que els dirigents polítics han fet, malgrat tot, uns passos que no han fet els dirigents eclesiàstics. No es tracta que l'Església hagi d'anar a remolc de l'Estat; es tracta que l'un i l'altra s'han d'adequar a la realitat dels diversos pobles.

Ara el nostre poble s'ha pronunciat per un enfortiment de les seves institucions. Si des de l'Església som incapaços de treure'n les conseqüències, és que no

estem prou atents a la realitat o que ens manca coratge per a servir-la. Esperem, doncs, que quan es reuneixin els nostres bisbes la interpel·lació electoral no els deixarà indiferents. I que els donarà prou força per plantejar el nostre plet —el plet d'una Església capitidisminuïda— a Roma i a Madrid. Si no ho fan, s'hauran d'avenir a sofrir una derrota a les urnes. Acontentar-se perquè a l'Església no hi ha urnes i el poble no decideix mai amb veu i vot, fóra una trista manera de girar els ulls a la realitat.

ECONOMIA I ESGLÉSIA CATALANA

Les dues últimes diades de GERMANOR han estat organitzades pels vuit bisbats catalans conjuntament: fa, doncs, més de dos anys que ja existeix un treball mancomunat en el camp de l'economia. Cal valorar aquest pas per tot el que suposa de solidificació del cos institucional de la nostra Església catalana, sense que n'hagi de sortir perjudicada l'autonomia de cada bisbat. Un departament més que s'afegeix a d'altres que, amb més temps de rodatge, es mouen organitzadament, amb contactes i intercanvis sovintejats.

QUADERNS DE PASTORAL intenta de centrar sempre la seva atenció en allò que bull a l'interior de l'Església del nostre país, i que apunta, des d'una perspectiva de present i de futur, cap a una millor fidelitat a la missió que li ha estat confiada i a la tasca intransferible que ha de dur a terme enmig del nostre poble. I no creiem que desdigui gens ni mica del camp, pastoral, de la nostra revista dedicar un número a l'economia. Oi més quan la qüestió es troba damunt la taula de cada bisbat en particular i, globalment, de tota l'Església catalana; amb plantejaments, a més, no pas minsos ni esquifits, sinó ambiciosos i mirant tossudament el futur: un futur que volem sota el signe de l'autofinançament total.

Si alguna cosa hem de lamentar, és que ens hàgim llevat tard a l'hora de prendre'ns seriosament aquesta qüestió. Veus aïllades, prou que n'han anat sortint, temps ha. Però la solució —o, si més no, la seva previsió— s'havia anat ajornant indefinidament. No en nega-

rem la complexitat, ni en desconeixerem les dificultats que s'hi apiloten. Però ens situarem a l'extrem contrari d'aquells que, de bon començament —per no dir abans de començar—, ja parlen de la impossibilitat d'arribar a cap solució per aquest camí. No: l'Església ha d'assolir l'autofinançament; l'Església pot assolir-lo; haver-se llevat tard no vol dir no ésser-hi a temps.

Però hi ha un altre motiu que empeny i esperona els cristians de Catalunya a treballar pel nostre propi autofinançament. No hauria d'ésser-hi, cert; però no cal que ens hi capfiquem: en aquest punt dels diners, més que en cap altre, hem d'apellar al realisme. Perquè allò que s'esdevé a nivell civil passa també —diguem-ho clarament, encara que ens dolgui: passa sobretot— a nivell eclesial: les estructures de l'Església espanyola ens imposen una Església catalana de peatge. ¿Volem publicacions eclesials catalanes? Ens les haurem de pagar..., a més de pagar un bon xic les altres: les redactades en llengua castellana. ¿Volem institucions catequètiques, pastorals, teològiques, bíbliques... catalanes? Ens les haurem de pagar..., a més de pagar un bon xic les altres. I consti que no es tracta només de voler-les per voler-les, com es pensen ells. Les necessitem; i les necessitem a la nostra mesura i segons el nostre tarannà. Perquè ja ens ha vagat prou de comprovar que, en les grans campanyes centralitzades, finançades també amb els nostres diners, ens ofereixen, a tot estirar, una tiradeta editorial de cartells traduïts al català, acompanyats sempre, això sí, de les pertinents explicacions en castellà: han de ser escrupulosament fidels, ells, al —per a nosaltres— temut i fatídic bilingüisme.

El reconeixement de dret i de fet de l'Església catalana i de la seva Conferència episcopal com a expressió màxima passa, doncs, pel nostre autofinançament total: de les persones, de les institucions i de totes les activitats, sense oblidar-ne ni una. Què més voldríem, que

vingués per uns valors més alts, ja adquirits de temps i proclamats teòricament als quatre vents: la dignitat dels pobles, el dret a la seva llibertat, a la seva cultura i a la seva llengua... què més voldríem! Però el realisme i la prosa de la vida s'imposen: aquests alts valors no són reconeguts a la pràctica, tampoc a nivell eclesial.

El camí que hem emprès decididament i que queda palesat en aquest número de QUADERNS, l'hem de continuar costi el que costi, marcant-nos els objectius a curt i a llarg —ni que sigui a molt llarg— termini. Ens hi jugaríem massa si abandonéssim.

INFORME

REORDENACIÓ DE L'ECONOMIA DE L'ESGLÉSIA A CATALUNYA

ANTONI BASCOMPTE

Una mica d'història

L'Església ha tingut sempre estructura econòmica. A vegades reeixida. A vegades no tant. A vegades a favor de l'Evangeli. A vegades destorbant-lo.

Trobem estructura econòmica en els temps de Jesús: aquelles dones que el seguien de lluny i el servien i que servien també els seus deixebles, aquells amics que els oferien taula i hostatge, i aquells homes i dones que els donaven almoines, constituïren, tots, la primitiva estructura econòmica.

Els Fets dels Apòstols donen constància d'uns cristians que venen llurs béns i els posen als peus dels Apòstols, de les col·lectes que organitza Pau a benefici de l'Església de Jerusalem, i d'una dinàmica de béns materials compartits. Tot plegat mostra una estructura econòmica senzilla, fraternal, transparent i assumida pels creients, que era un senyal clar de l'estimació que es tenien, de la fermesa de la fe que professaven i de l'esperança il·lusionada que posaven en el Senyor Jesús.

Amb el temps, l'estructura econòmica va canviant. Les antigues aportacions voluntàries dels amics es van complementant o, a voltes, substituint, amb aportacions imposades i amb donatius dels poderosos. Són èpoques en què l'Església assumeix funcions socials importants que requereixen mitjans materials abundosos.

Cenyint-nos a Espanya i a Catalunya, l'Església esdevé propietària d'un extens patrimoni, amb les rendes del qual, així com amb les almoines, delmes i altres aportacions dels fidels, finança («autofinança») les seves activitats evangelitzadores, assistencials i culturals.

Les lleis de Mendizábal (primer terç del segle XIX) arruïnen aquest patrimoni, i amb el Concordat de l'any 1851 l'Estat s'obliga a aportar a l'Església unes quantitats anyals en concepte d'indemnització. Aquesta situació, que només es trenca durant la segona república, és ratificada pel Concordat de l'any 1953 i continua fins al 3 de gener de 1979, data en què són signats els nous Convenis entre la Santa Seu i l'Estat espanyol.

El Conveni sobre Assumptes Econòmics estableix que l'ajut econòmic de l'Estat revestirà dues formes: una de permanent, que consistirà en un tractament fiscal beneficiós per a l'Església, semblant al que li concedeixen la major part d'Estats del món occidental (en realitat, el tracte que s'aplica a l'Església és el mateix que es dóna a les entitats benèfico-socials i, per tant, no és cap privilegi especial), i una altra de transitòria, que consistirà, *primer*, a assegurar durant un temps mínim (1980, 1981, 1982, 1983, 1984 i 1985) un lliurament dinerari a l'Església semblant al que rebia l'any 1979, i *després*, a lliurar-li la quantitat que resulti de l'anomenat «Sistema d'Assignació Tributària»: en virtut d'aquest sistema, el contribuent que ho desitgi podrà demanar a l'Estat que aquest passi a l'Església un petit tant per cent —avui encara per determinar— de la quota que de totes maneres ha de pagar a Hisenda —tant si fa ús d'aquest dret com si no—, com a conseqüència d'un impost de caràcter personal.

L'Assignació Tributària, que —cal remarcar-ho— és ja un sistema d'autofinançament de l'Església a través de l'acció recaptadora de l'Estat, s'acabarà quan l'Església, després d'un temps pru-

dent —sense determinar— per a reorganitzar la seva economia i conscienciar els seus fidels, declari assolit el seu propòsit, solemnement proclamat en aquest conveni, d'aconseguir, per ella mateixa, els recursos necessaris per a satisfer les necessitats derivades de l'activitat eclesial *stricto sensu*. L'Església tornarà, aleshores, al sistema tradicional d'autofinançament. I en la circumstància actual de les nostres esglésies, mancades de patrimonis rendibles importants, això vol dir que tornarem a empalmar —amb les diferències òbvies que es deriven de vint segles que no han passat endebades— amb el sistema econòmic de les esglésies primitives, que es basava en la lliure aportació dels «amics de Jesús».

Estructura actual

Des del punt de vista de l'economia, l'Església universal és, en realitat, un conjunt d'entitats amb economies extremament autònomes (Santa Seu, Conferències episcopals, Diòcesis, Ordes religiosos, parròquies, monestirs, etc.), l'únic punt coincident de les quals és que estan sotmeses a unes autoritats tutelars (Sant Pare, Assemblea plenària de les Conferències episcopals, Bisbes, Superiors generals i provincials, abats, etc.).

Pel que fa a les diòcesis de Catalunya, podem dir que l'economia de cadascuna d'elles (que no comprèn la dels ordes, congregacions i instituts religiosos de dret pontifici, així com tampoc la de les institucions de caràcter supradiocesà) és una mena de federació d'economies: la de la «mitra», la de cada una de les parròquies, la de cada una de les entitats diocesanes dotades de personalitat jurídica, la de moltes altres entitats que no gaudeixen d'aquesta personalitat, etc. Des d'un punt de vista jurídic, aquestes economies estan relacionades en tant que subjectes a la tutela del Bisbe, de qui poden rebre inspeccions i certs manaments i de qui han d'obtenir determinades autoritzacions (en casos de vendes, constitució de gravàmens, etc.). Des d'un punt de vista econòmico-fàctic, l'economia de la Mitra és subsidiària de les altres. En resum, es podria dir que, estructuralment, les economies diocesanes són, cada una d'elles, un conjunt d'economies autònomes —fet positiu—, però insuficientment coordinades —fet negatiu. A nivell de l'Església a Catalunya i *de iure*, l'economia de cada diòcesi és plenament independent de la de les altres, si bé, l'estiu de l'any 1982, els bisbes de la Tarraconense varen prendre un acord de gran transcendència: constituir un «Fons Comú Interdiocesà», iniciar una campanya comuna de

sensibilització del que en podríem dir la consciència econòmica dels fidels, homologar els instruments comptables de totes les diòcesis i celebrar, una vegada l'any i en una mateixa data, la «Diada de Germanor, vers el finançament solidari de l'Església a Catalunya».

Els recursos de cada diòcesi provenen de l'aportació dels fidels, de les rendes dels patrimonis propis i de l'aportació de l'Estat, que es rep via Conferència Episcopal Espanyola. El valor —tant absolut com relatiu— d'aquesta darrera quantitat varia molt segons les diòcesis; així, mentre a Barcelona l'import del que arriba directament de l'Estat (via Conferència Episcopal Espanyola) representa, aproximadament, un 17 per cent dels recursos globals, a Urgell representa un 57 per cent.

Sorgeix ara una primera qüestió important. És rica l'Església a Catalunya? Hi ha un sector del poble que entén que la nostra Església és rica i fins i tot extraordinàriament rica. Aquesta imatge s'alimenta d'uns fets del passat, però també d'uns d'actuals: les catedrals, els grans temples, la paga de l'Estat, etc. I, tanmateix, la veritat certa és una altra: la nostra Església és pobra: les catedrals i els grans temples es troben fora del comerç dels homes i, per tant, no poden ser venuts; mantenir-los empobreix; i la paga de l'Estat, que provoca enutjos a molts, avui representa ben poc: els nostres preveres a plena dedicació s'haurien d'acontentar amb unes 24.000'— ptes. al mes (i no fa pas massa anys s'havien d'acontentar amb 5.000!) si haguessin de ser retribuïts només amb els diners d'aquesta paga.

Però és just dir que l'Església té la seva part de culpa en la perduració d'aquesta creença: les taxes i els aranzels per a «serveis religiosos» no han estat ben explicats, l'administració del patrimoni —sense negar mai la bona fe— no sempre ha estat prou competent, i durant massa temps l'Església s'ha resistit, incomprensiblement, a explicar públicament els números.

La situació, a la fi de la dècada dels setanta, podria resumir-se així: les «taxes i els aranzels» havien estat suprimits a la major part de diòcesis; els recursos globals eren insuficients; la gestió econòmica era honrada, però amb algunes excepcions, entre elles Solsona, era arcaica i no comptava amb la col·laboració de laics; l'estructura econòmica estava establerta sobre el sistema de compartiments separats; i la major part del poble fidel estava mal informat. Aquest era el quadre real sobre el qual s'ha anat dissenyant la reordenació de l'economia de l'Església a Catalunya.

Principis de la reordenació

1. Una delimitació precisa de l'objectiu a aconseguir. Les diòcesis catalanes treballen per assolir una economia que esdevingui, alhora i inseparablement, el suport material necessari per a l'anunci de l'Evangeli i una manera —modesta però real— d'afirmar la fe, l'esperança i la caritat dels catòlics. Dit d'una forma més descriptiva: crec poder afirmar que les diòcesis catalanes desitgen aquestes dues coses: que el compromís d'autofinançament sigui entès com el compromís ferm i peremptori de fer possible, dins d'un termini raonable, un finançament correcte de tota l'acció evangelitzadora «stricto sensu» de l'Església, sense l'ajut directe de l'Estat (l'ajut indirecte és el tractament fiscal beneficiós —no privilegiat— del qual ja hem parlat); i que tothom —persones i entitats— s'esforci per tal d'aconseguir una economia eclesial que sigui

—*suficient*: que no sigui rica, però que no deixi sense atendre necessitats pastorals autèntiques;

—*solidària*: sostinguda per tots i en benefici de tots;

—*autofinançada*: independent de l'ajuda de l'Estat i basada, sobretot, en l'aportació dels fidels, per bé que compti també amb una rendibilització adient dels recursos materials propis;

—*transparent*: que tothom sàpiga el què i el perquè dels números de l'Església;

—i, en conseqüència, *signe evangèlic de fe, de pobresa, de solidaritat i de confiança* en Déu i en els mateixos creients.

2. La incorporació de laics a la gestió econòmica. Tots els fidels són corresponsables en l'acció evangelitzadora de l'Església. Però, a l'hora de l'actuació, podem dir, utilitzant un llenguatge pedagògic i sense pretensions teològiques, que aquesta es distribueix en diversos camps: aquells que són propis —dels pastors, dels religiosos, dels laics— i aquells, ben abundosos, que són «compartits». Sembla clar que l'economia és un d'aquests darrers i que el paper del seglar hi ha de ser preponderant, especialment amb l'aportació de la seva experiència i dels seus coneixements tècnics, sempre, és clar, que es tracti de laics competents en la matèria.

Les diòcesis catalanes, en graus diferents segons les seves especials circumstàncies, han iniciat aquesta incorporació de laics a la gestió econòmica, i això sembla que ha produït una millora en la qualitat de la gestió i una major credibilitat dels «números» de l'Església. Tanmateix, resta encara un llarg camí a recórrer.

3. La creació d'instruments de solidaritat: els «Fons Comuns». La solidaritat és una bella paraula, que massa sovint no va més

enllà. Però no n'hi ha prou d'acceptar un «principi», ni que sigui de debò: cal fer-lo realitzable a través de la creació dels instruments adequats.

A les diòcesis catalanes, i a nivell de les necessitats institucionals bàsiques (retribució del clergat, serveis centrals, noves construccions, etc.), la solidaritat es practica a través de diversos «Fons Comuns», entre els quals cal destacar els «Fons Comuns Diocesans» i el «Fons Comú de la Tarraconense»: els primers ja fa anys que funcionen en cada una de les vuit diòcesis; el segon, creat l'estiu de 1982, resta encara en estat embrionari, mentre una comissió, presidida pel Bisbe de Lleida, n'estudia els criteris d'aportació i de redistribució dels recursos per tal de fer-ne un instrument útil per a equilibrar les economies de les nostres diòcesis i per a avançar, totes, pel camí de l'autofinançament.

La solidaritat amb les altres diòcesis espanyoles es realitza a través del Fons Comú de la Conferència Episcopal Espanyola.

4. *La formulació de nous models comptables.* Si m'és permès d'introduir, en aquest article, un incís d'ironia, explicaré una breu anècdota. L'any 1979, no gaire després d'haver acceptat el meu poc envejable càrrec de Delegat d'economia de l'arxidiòcesi de Barcelona, vaig preguntar a una persona que, per raó del seu ofici, semblava que ho havia de saber: «Però, en aquesta casa (el Bisbat), quant devem?» Em va mirar amb una barreja de perplexitat i simpatia, va aixecar una mica, lateralment, els dos braços i em va contestar: «Oh!, més val no saber-ho!». Era una persona excel·lent, molt culta, i ningú no li havia fet mai una pregunta tan estranya. Treballava com el seu antecessor, i aquest com el seu... ¿a quants segles hauríem de retrotreure'ns? El cert és que no se li havia explicat que, des de fa molts anys, però especialment en els nostres temps, existeixen sistemes i models comptables que permeten de conèixer molt bé la situació econòmica d'una entitat.

Avui, totes les diòcesis catalanes han adoptat el «Pla General Comptable de l'Església a Espanya» (que és un calc del Pla General Comptable de l'Estat espanyol) i han anat creant uns models comptables que permeten donar resposta a la meva pregunta i a moltes altres: quin és el volum total dels recursos de cada diòcesi, de quines fonts provenen, en què s'esmercen, etc. La feina no és acabada i s'hi continua treballant; però globalment, els números que es poden oferir són ja força fiables.

5. *L'inici i el manteniment de les campanyes de sensibilització sobre la responsabilitat econòmica dels fidels en l'Església.* Ja he dit en aquest article que la situació econòmica no és pas la ma-

teixa en totes les diòcesis catalanes. Malgrat tot, estic convençut que l'Església catalana pot aconseguir una economia suficient, solidària i progressivament autofinançada, si som austers, capaços de crear els instruments de solidaritat que ens calen —fonamentalment, els Fons Comuns— i d'endegar una vigorosa acció educativa que desvetlli la «consciència econòmica» dels creients. Per a mi, el factor determinant de l'èxit o el fracàs de la reordenació econòmica és precisament aquesta acció educativa.

Totes les diòcesis catalanes i moltes de les seves parròquies fan campanyes educatives; però em sembla que encara hem de fer molt més, que en aquest camp estem a les beceroles. Moltes vegades, és veritat, el «dring» del diner ha ofegat la veu de l'Evangeli. No crec pas que aquest sigui, avui, el nostre cas. Més aviat penso que l'actual insuficiència de recursos (no pas ella sola, naturalment) fa que el so de la Paraula no arribi amb prou vigor a les oïdes dels nostres coetanis per tal que tots plegats puguem «de somno surgere» (alçar-nos del son).

No es tracta de «demanar». Es tracta de «convèncer», de fer entendre que l'Evangeli ha d'ésser anunciat perquè tal és el manament de Crist i perquè els homes ho necessitem; que anunciar-lo té un cost d'oració, d'estudi, de compromís temporal, de lluita contra un mateix... i, també, un cost econòmic; i que tots aquests costos han d'ésser assumits pels amics de Jesús d'avui, és a dir, per nosaltres, els creients. Potser ens costarà temps, entendre i fer entendre tot això. Però, si no ho aconseguim, no hi haurà ni autofinançament ni reordenació econòmica reeixida.

6. *La reorganització administrativa.* A les diòcesis catalanes, i sota la dependència de llurs bisbes, hi ha una sèrie d'òrgans que tenen cura de la gestió econòmica: Delegat episcopal, Consell diocesà d'economia (responsable de la política econòmica general de la diòcesi), Ecònom (administrador executiu diocesà), Òrgan collegiat consultiu (al qual cal demanar, en alguns casos, consell i consentiment), Consells zonals, arxiprestals i parroquials d'economia.

A nivell de Catalunya, la Conferència Episcopal de la Tarraconense pren acords econòmics que sols vinculen potestativament els Bisbes. També existeix una reunió de tots els Delegats episcopals d'economia de les diòcesis catalanes, amb finalitats d'estudi i elaboració de propostes que han d'ésser elevades als bisbes per a la seva aprovació.

En la creació dels Consells d'Economia, Catalunya —com potser també ha succeït en altres indrets d'Espanya— s'ha anticipat al que després ha establert el nou Codi de Dret Canònic.

Raons de fons

No cal pas maldar per fer comprendre que l'economia és necessària per a l'acció evangelitzadora. Jesús mateix —Déu fet Home—, en subjectar-se a la condició humana, va necessitar una estructura econòmica per anunciar el Regne. Tots els homes, tots els grups humans, necessitem una base econòmica per a realitzar les nostres accions.

Tanmateix, el paper de suport material de l'anunci de la Paraula no esgota tota la dimensió de l'economia a l'Església. L'economia pot esdevenir, també, un signe que ajudi la proclamació de l'Evangeli o que la destorbi. Així, doncs, si volem una economia suficient és perquè volem donar testimoniatge que creiem en Jesús de debò, amb una fe fonda, sentida, que passa pel cor i travessa la cartera. Si volem una economia solidària, és perquè volem donar testimoniatge, davant del nostre món, que els creients ens estimem i que estimem tots els homes. Si volem una economia autofinançada, és perquè volem donar testimoniatge que, en un país com el nostre, en què tants polítics han fet de capellans i tants capellans han fet de polítics, som plenament lliures de tot poder i, especialment, del poder polític, que confiem només en Déu i en nosaltres mateixos. I finalment, si volem una economia transparent, és perquè volem donar testimoniatge que som uns homes honrats, de bona fe, que estimem la veritat.

Tots aquests testimoniatges, els volem donar no només de paraula, sinó amb fets. Per això molts laics s'han incorporat a la gestió econòmica de l'Església, s'han creat instruments de solidaritat, s'han formulat nous models comptables i s'han iniciat Campanyes a diferents nivells: des de la parròquia fins a tot l'àmbit català.

Les raons profundes i generals de la reordenació econòmica de l'Església a Catalunya brollen, doncs, d'una fe, d'una esperança i d'un amor que volen expandir-se.

Arribat aquí, sospito que el sofert lector deu començar a estar cansat, i amb tota justícia. Però m'hauria de permetre, encara, que li expliqui quines són, al meu entendre, les raons darreres i específiques de l'autofinançament i quins són els obstacles que haurem de vèncer per fer arribar a bon port la reordenació econòmica empresa.

Les raons darreres i específiques de l'autofinançament poden resumir-se així:

1. La raó religiosa. Podem presentar-la en aquests dos vessants que són com les dues cares de la mateixa realitat, l'una Església

endins i l'altra Església enfora:

a) assumir el cost econòmic de l'acció evangelitzadora no és quelcom de segon ordre, sinó exigència ineludible de la fe;

b) l'autofinançament augmenta la credibilitat de l'Església: els homes d'avui són molt sensibles a aquest testimoniatge econòmic; si ens autofinancem, podran dir: els catòlics creuen tant, que fins i tot es paguen el que costa viure intensament i comunitàriament la seva fe i proposar-la als altres.

2. *La raó ètica.* El 3 de gener de 1979 l'Església a Espanya es va comprometre a autofinançar-se plenament. Va proclamar el seu propòsit «d'aconseguir per ella mateixa els recursos necessaris per a satisfer les seves necessitats». En una societat en què el sentit moral va degradant-se dia a dia, pot l'Església incomplir aquest compromís?

3. *La raó històrica.* Amb antelació al Concordat de 1851, l'Església a l'Estat espanyol s'autofinançava. Aquesta afirmació, que em sembla plenament vàlida, hauria de ser més explicada; però si ho féssim ara, allargaríem excessivament aquest article. Afegim només que l'Església dels religiosos s'ha autofinançat sempre, encara que aquesta afirmació també s'hauria de justificar. Doncs bé, als nostres dies que l'Església, si no posseeix el patrimoni que tenia abans de la desamortització, té en canvi tot el cos doctrinal del Vaticà II i unes possibilitats de comunicació amb els seus fidels majors que en qualsevol altre temps, ¿li ha de resultar tan difícil de retornar al seu sistema tradicional de finançament, és a dir a l'autofinançament? Si abans s'autofinançava, per què no pot fer-ho avui? L'ajut de l'Estat no és pas de dret diví!

4. *La raó empírica.* Passats els tres primers anys de vigència del sistema d'Assignació Tributària, durant els quals l'Estat assegura, pràcticament, la continuació del sistema actual de Dotació Pressupostària (entrega a l'Església d'una quantitat bestreta del Pressupost General), ningú no sap què passarà: quina serà la resposta dels contribuents creients i quines quantitats donaran directament a l'Església. ¿No podria ser que, en conjunt, donessin menys que ara per allò de «el uno por el otro la casa sin barrer»? ¿No és, doncs, lògic que accelerem la preparació de l'autofinançament ple (que prescindeix de l'ajut de l'Estat com a recaptador auxiliar), de manera que aquelles conseqüències negatives, si arribaven, no ens perjudiquessin greument?

Penso que totes aquestes raons han de ser seriosament rumiades i que, del grau d'acceptació que tinguin per part dels preveres i els laics, depèn que siguem o no capaços de fer l'acció educativa vigorosa de què he parlat.

Obstacles

A Catalunya —i encara més a la resta de l'Estat espanyol— l'Església pot topar amb dos tipus de resistències: les que podríem anomenar empíriques i les ideològiques.

Entre les primeres podem destacar *les rutines* («les coses es fan com s'han fet sempre, i no és imaginable res més»), *les resistències mandroses a qualsevol innovació* («renoi, quins esforços que ens demanen, ara!»), *la manca crònica de coneixements tècnics* («als Seminaris no n'ensenyaven, d'això, i encara no n'ensenyen»), *la falta d'imaginació i d'empenta* («és tan bonic només seguir i no haver d'empènyer mai...!»), *l'egoisme* («jo, i després jo; el meu campanar és el més important!»), i la *manca objectiva de capacitat econòmica* («jo, la meva parròquia, la meva diòcesi, som realment pobres»).

Entre les resistències ideològiques podem citar les que oferiran *els qui no creuen*, de debò, *en la solidaritat* («que s'espavilin els altres; bé ho faig jo!»), *els qui no creuen en la bondat de l'autofinançament* («l'Església s'ha compromès sota pressió: el compromís no val»; «l'Església s'ha compromès ingènuament: l'autofinançament és una utopia, o una equivocació —està prou bé que l'Estat financiï parcialment l'acció evangelitzadora—, o un disbarat —i, per tant, no s'ha de col·laborar pas a realitzar-lo»), *els qui no creuen que l'Estat faci mai ús del seu dret concordatari* (transcrivim-ho en castellà, aquesta vegada: «no se atreverán»), *els qui entenen que l'economia és sempre intrínsecament perversa i, que per tant, no creuen en el seu valor testimonial* («d'economia no se n'ha de parlar mai: embruta!»), i, finalment, i per no allargar massa la llista, *els qui pensen que, a l'Església, no li calen preocupacions econòmiques* («el Senyor proveirà»; «l'Església té molts recursos»).

Altrament, les «resistències» poden classificar-se també en «objectives» (que corresponen a fets reals) i «subjectives» (que corresponen a prejudicis). La desigualtat econòmica, l'egoisme, pensar —abans de la signatura de l'Acord de 1979 sobre Assumptes Econòmics— que era bo que l'Estat financés parcialment l'acció evangelitzadora de l'Església, són fets. Creure que els homes —en aquest cas, els cristians— no som capaços de modificar les nostres inèrcies, que el diner és sempre intrínsecament pervers, que el Govern no s'atrevirà a posar en marxa allò que ha estat prèviament acordat amb l'Església, són prejudicis.

Tanmateix, tant si són empíriques com ideològiques, tant si són objectives com si són subjectives, les «resistències» són. I per tant constitueixen quelcom que caldrà superar amb tenacitat i esforç.

Quina terapèutica haurem d'aplicar? Em sembla que només n'hi ha una: informar, educar, encomanar il·lusió i practicar la solidaritat; i fer-ho a través dels instruments adequats. No ens en falten: Consells presbiterals, Consells pastorals, Delegacions d'economia, Seminaris, Facultat, Assemblees diocesanes, Catequesi, Consells d'economia a tots els nivells, Fons Comuns diocesans i interdiocesans, Campanyes d'àmbits generals o particulars...

Perspectives

El camí, però, no serà fàcil. Més val que tinguem el coratge de dir i d'afrontar les coses tal com són: autofinançar-se *plenament* vol dir prescindir dels diners (onze mil milions de pessetes, avui) que l'Església rep de l'Estat i finançar correctament la seva pròpia acció evangelitzadora «stricto sensu». I això no és pas poca cosa.

Dèiem més amunt que, passats tres anys de vigència del sistema d'Assignació Tributària, ningú no sabia ben bé què passaria. Matisem ara aquesta afirmació: el que em sembla més probable que passi —accentuo, però, que és una hipòtesi que la història pot desballestar— és el següent:

1. Que els que facin ús de l'Assignació Tributària —i penso que seran molts— creguin que, per això mateix, ja no han de donar res més. Aquesta conseqüència podrà salvar-se probablement a través d'un acció informativa de l'Església que faci entendre que allò que es dóna pel sistema d'Assignació Tributària no fa sinó substituir el que l'Estat donava, abans, pel sistema de Dotació Pressupostària, i que només finançava parcialment els costos de l'Església, donat que la gran font de finançament ja era l'aportació dels fidels.

2. Que la quantitat que pervindrà a l'Església pel sistema d'Assignació Tributària serà força equivalent a la que rebia abans com a Dotació Pressupostària. Crec que els tres anys de coll que s'han deixat entre el moment en què s'inicia l'Assignació Tributària i el moment en què l'Estat deixa de complementar-la (és a dir, en què ja només entregarà a l'Església la quantitat que resulti de l'Assignació Tributària, «sigui quina sigui aquesta») s'han pensat, precisament, perquè l'Església pugui exhortar els fidels a aportar directament l'equivalent dels recursos que pugui rebre de menys de l'Estat, i perquè aquest pugui corregir —dins de certs límits, és clar— el «percentatge de lliure disposició» a favor de l'Església, de manera que s'aconsegueixi realment l'equivalència.

3. Que l'Església continuarà obligada a complir el seu compro-

mís de finançar-se sense l'ajut de l'Estat, és a dir, prescindint d'aquest com a «corretja de transmissió». Per a fer-ho, podrà seguir dos camins:

a) un de senzill, consistent a obtenir que els fidels i simpatitzants donin directament a l'Església la quantitat que abans ja donaven a través de l'Assignació Tributària, però podent deduir-la del que ells paguen a l'Estat. Això pressuposaria una modificació en el sistema tributari espanyol que l'atançaria a altres sistemes occidentals més evolucionats, i comportaria que l'Estat i l'Església rebessin la mateixa quantitat que abans de la modificació, i, que els contribuents paguessin també la mateixa quantitat;

b) un de més complicat: convèncer els fidels que aportin directament a l'Església allò que li aportaven indirectament pel sistema d'Assignació Tributària, però sense poder fer cap mena de deducció per aquest concepte a l'hora de l'impost sobre la renda, i renunciant l'Església al sistema d'Assignació Tributària. Això comportaria que l'Estat rebés més, que l'Església rebés igual, i que els fidels i simpatitzants augmentessin la seva «càrrega». Aquest camí, que d'entrada sembla molt difícil, potser no s'hi veuria tant si quantificàvem el que, de fet, cada fidel hauria de pagar de més. Així, si acceptem com a bo el coeficient de l'1 %, un fidel que hagués de pagar a Hisenda la quantitat de 50.000'— ptes. de quota íntegra com a Impost sobre la Renda de les persones físiques, podria destinar-ne 500'— a l'Església en concepte d'Assignació Tributària; si no quedaven englobades en l'Impost sobre la Renda, pagaria doncs 50.500'— ptes. (500'— ptes. més!). Un fidel que hagués de pagar a Hisenda 400.000'— ptes. podria destinar-ne 4.000'— a l'Església. Si aquesta renunciava a l'Assignació Tributària, al fidel en qüestió li comportaria, doncs, un escreix de 4.000'— ptes. l'any!: una quantitat ben exígua.

Jo crec que tirarem endavant; amb dificultats, però endavant. Que la reordenació empresa per l'Església a Catalunya —i a altres indrets— farà possible una economia eclesial suficient, solidària, autofinançada i transparent que, precisament per reunir aquestes característiques, esdevindrà un signe clar de fe, d'estimació i d'esperança. Tenim ja uns instruments bàsics. És cert que queden problemes per resoldre que depassen l'àmbit català; però estic convençut que, amb intel·ligència i amb una tenacitat que ratlli la tossuderia, aquests problemes són solubles. Ara: el que fa més falta és que creixi el nombre de persones convençudes que aquesta és l'economia que ens convé i que tinguin seny —molt de seny— i coratge —molt de coratge— per a conduir lúcidament el procés i il·lusionar-hi tots els creients catalans. No n'hi ha prou de voler una nova reordenació econòmica: cal fer-la possible.

BARCELONA

ANTONI BASCOMPTE

I. UNA MICA D'HISTÒRIA

L'any 1977, l'Assemblea de preveres de Barcelona va demanar una restructuració de l'economia diocesana perquè fos més coordinada, àgil i transparent.

L'any 1978, es van introduir uns models comptables únics per a totes les parròquies, inspirats en la manera amb què algunes portaven la comptabilitat. També es van crear els Consells parroquials d'economia i es van suprimir les taxes i els aranzels pels serveis religiosos.

L'any 1979, es va nomenar un Delegat episcopal per a l'Economia diocesana, es va bastir un organigrama de gestió econòmica diocesana (que encara vigeix) i es van començar les Sessions d'estudi sobre economia diocesana (en total se n'han celebrades sis).

L'any 1980, es va constituir el Fons Comú Diocesà (FCD), es van iniciar les campanyes diocesanes de sensibilització econòmica dels fidels i es va celebrar la primera Diada diocesana de «Germanor».

L'any 1981, es van introduir uns nous models comptables per a les parròquies, inspirats en el «Pla General Comptable de l'Església d'Espanya» (perfeccionats successivament, són els que regeixen actualment) i es va fer la segona diada diocesana de «Germanor».

L'any 1982, seguint l'acord de la Conferència Episcopal Tarraconense, es va començar la campanya «Germanor, vers el finançament solidari de l'Església a Catalunya», es va celebrar la I Diada de Germanor a nivell de tot Catalunya i es va trametre el 3 % de la seva recaptació íntegra (col·lecta de parròquies, centres de culte i centres pastorals no parroquials, donatius i subscripcions directes al Fons Comú Diocesà) al Fons Comú Interdiocesà de la Tarraconense.

L'any 1983, s'han constituït cinc equips zonals d'economia, s'ha celebrat la II Diada de Germanor, el 5 % del resultat de la qual

ha estat lliurat al Fons Comú Interdiocesà de la Tarraconense, i s'ha creat el Gabinet Tècnic de Gestió Immobiliària, òrgan destinat a millorar els rendiments del patrimoni immobiliari diocesà no afecte al culte o a la pastoral i no inclòs en la qualificació d'històrico-artístic.

II. OBJECTIU ASSUMIT

L'Arxidiòcesi de Barcelona ha assumit l'objectiu econòmic assenyalat a l'avantprojecte de ponència sobre l'Autofinançament de l'Església a Espanya, que es pot descriure en aquests dos punts.

1. Que tothom (persones i entitats) s'esforci per aconseguir una economia eclesial suficient, solidària, autofinançada i transparent, que esdevingui signe evangèlic de fe, de pobresa, de solidaritat i de confiança en Déu i en els mateixos creients.
2. Que el compromís d'autofinançament sigui entès com el compromís ferm i peremptori de fer possible, dins un termini raonable, un finançament correcte de tota l'acció evangelitzadora *stricto sensu* de l'Església, sense l'ajut directe de l'Estat.

III. INSTRUMENTS

Incorporació de laics

Al nostre fitxer de membres de Consells parroquials d'economia, hi figuren 1.042 persones i 344 consells. El total de parròquies és de 455. Cada Consell és presidit pel Rector, consta d'un mínim de tres persones i s'ocupa de la comptabilitat històrica, de la confecció de pressupostos, de la promoció de recursos i, sobretot, de l'educació de la consciència dels fidels pel que fa a llurs obligacions en el camp de l'economia eclesial (parròquia, zona, diòcesi —Fons Comú Diocesà—, diòcesis catalanes, Església a Espanya, Església universal).

Un cop l'any tots els membres dels consells parroquials d'economia de cada Zona pastoral (n'hi ha catorze) es reuneixen amb els respectius Vicaris episcopals, els arxiprestos i el Delegat diocesà d'economia, per a examinar la marxa econòmica de la diòcesi,

aprofundir l'estudi del que ha de ser la nostra economia eclesial concreta i fer les previsions per a l'any següent. Anomenem aquestes reunions «Sessions d'estudi sobre economia diocesana». A cinc de les nostres zones pastorals (1.1, Barcelona-Centre; 4, Barcelona-Sud; 8, Martorell-Montserrat; 9, Terrassa, i 14, Penedès) s'ha constituït equip zonal d'economia, amb la missió d'aconsellar i coordinar els Consells pastorals d'Economia, recollir i analitzar els documents comptables de les parròquies, promoure accions educatives dins la zona, i emetre informes tècnics sobre determinades qüestions (costos d'obres, preus de terrenys i locals, etc.). Cal remarcar que l'aportació al Fons Comú Diocesà de les parròquies de les zones on s'han creat equips zonals ha augmentat molt considerablement en relació a l'aportació de les parròquies de les altres zones.

El programa de les Sessions d'estudi es presenta, en esborrany, als membres dels equips zonals (catorze persones en total) per si creuen que hi calen algunes esmenes.

Models comptables i circuits de comunicació documental

S'han creat uns models comptables idèntics per a totes les parròquies i uns circuits de comunicació documental.

1. *Els models comptables* estan constituïts pels documents següents:

a) Llibre de caixa: codis 600, 610, 620, 630, 640, 641, 660/664, 665/668, 669, 670, 550, 707, 730, 740, 770, 780, 781, 782, 787 i 789;

b) Resum anyal de Tresoreria: congruent amb el llibre de caixa;

c) Pressupost de l'any següent: íd.;

d) Full de «Base de Germanor». Recull els ingressos totals de cada parròquia i el llistat de les deduccions admissibles (collectes manades, préstecs, quantitats rebudes del FCD., etc.).

La diferència entre ingressos totals i deduccions admeses dóna la «Base». El 33 % d'aquesta s'aporta al FCD.

e) Fulletó explicatiu dels codis.

f) Fulls d'inventari.

g) Fulls de recollida de dades de cara a la Declaració relativa a l'Impost de Societats.

2. *Els circuits de comunicació documental* no són idèntics per a aquelles zones que compten amb equip zonal i aquelles que encara no en tenen.

2.1. A les nou zones en què no hi ha equips zonals s'estableixen de la següent manera:

Els documents b), c) i d) són tramesos directament per les parròquies a la Delegació diocesana d'economia. Aquesta els examina, demana, si ho creu convenient, aclariments, elabora les propostes concretes d'aportació de cada parròquia al FCD., i tabula les dades de cara a ulteriors estudis de costos i fonts de finançament, i altres d'interès estadístic.

La Delegació fa a cada parròquia una proposta concreta d'aportació al FCD i la hi notifica, juntament amb les propostes que fa per a totes les altres parròquies de la zona. Les propostes a les quals les parròquies no presenten observacions dintre d'un termini de 15 dies es consideren acceptades. Quan hi ha alguna observació aquesta és estudiada per la Delegació juntament amb els interessats. Si la proposta és confirmada per la Delegació però sense l'acord de la parròquia, aquesta pot recórrer a un organisme *ad hoc* (cosa que encara no ha passat).

Quan les propostes són fermes es procedeix a la seva publicació a nivell de tota l'arxidiòcesi en un fulletó que la Delegació tramet a totes les parròquies, i regeixen des del dia primer de juny de l'any en curs fins al 31 de maig de l'any següent.

Els documents f) i g) són tramesos directament per les parròquies a la Delegació. Aquesta els examina, demana aclariments, si ho creu convenient, i trasllada les dades als documents oficials que ulteriorment són presentats a Hisenda.

2.2. A les cinc zones en què hi ha equips zonals d'economia, *els documents b), c) i d)* són tramesos per les parròquies de la Zona als respectius equips zonals. Aquests els examinen, demanen aclariments, si ho creuen convenient, introdueixen modificacions d'acord amb les parròquies i lliuren els documents examinats i «consensuats» a la Delegació d'economia. Quan hi ha desacords, la parròquia afectada pot recórrer a la Delegació.

Rebuts els documents, la Delegació elabora les propostes d'aportació al FCD i el procés continua de la mateixa manera que a les zones que no tenen equip zonal.

Pel que fa als *documents f) i g)*, es procedeix com en les zones sense equips zonals.

3. Naturalment, els models comptables són subministrats a les parròquies per la Delegació. Actualment estem estudiant els models comptables destinats a les Entitats Diocesanes (no parròquies).

Fons Comú Diocesà

1. El Fons Comú Diocesà de Barcelona s'ha concebut com un instrument d'intercomunicació de recursos amb vista a aquests objectius:

a) La satisfacció solidària de les necessitats nuclears de la Diòcesi:

— la retribució del clergat segons criteris de dedicació (plena, 3/4, 1/2 i 1/4), responsabilitat i necessitats familiars o extraordinàries. (Els jubilats cobren a través de l'oportú complement com els de plena dedicació);

— l'ajut al finançament dels serveis generals de la Diòcesi: Facultat, Delegacions de Pastoral, Catequesi, Cúria, etc.;

— l'ajut al finançament de parròquies d'escassa capacitat econòmica (se n'ajuden unes 60-70 cada any);

— la construcció de noves parròquies i centres de culte i pastoral (amb l'ajut del FCD —no, però, només amb aquest— se n'han acabat setze en quatre anys, i se n'estan fent o iniciant dinou);

b) La pràctica de la solidaritat amb les altres diòcesis (les catalanes i les de la resta de l'Estat espanyol);

c) El progrés vers l'autofinançament.

2. El Pressupost del Fons Comú Diocesà per l'any 1984 és de 490 milions de pessetes que es distribueixen així, sempre en milions de pessetes:

Entrades	*Concepte*	*Sortides*
253'—	de la Conferència Episcopal Espanyola	
22'—	aportació del Bisbat (donatius i excedents de Fundacions)	
149'3	aportació de les parròquies	
63'5	«Diada de Germanor» 1984 i altres aportacions (particulars, religiosos i entitats)	
	retribució de preveres	403'—
	serveis generals	25'—
	aportació parròquies...	24'—
	noves parròquies...	37'—
	Fons Comú de la Tarraconense	1'—
487'8		490'—
2'2	dèficit previst	
490'—		490'—

3. A la vista d'aquests números, queda prou clara l'atenció que es presta al primer objectiu (a). Cal explicar, però, la que s'esmerça en els altres dos (b) i (c).

La pràctica de la solidaritat amb altres diòcesis es realitza a dos nivells: Conferència Episcopal Espanyola i Conferència Episcopal Tarraconense.

Pel que fa al primer nivell cal tenir en compte que els 253 milions que apliquem al Fons Comú Diocesà són la diferència entre el que la CEE hauria d'aportar a la nostra Diòcesi i el que, aquesta, ha d'aportar al fons de la CEE com a «quota de solidaritat»: l'import d'aquesta quota es determina segons el nombre d'habitants de cada diòcesi i uns coeficients que estan d'acord amb la seva renda familiar neta i amb la relació nombre de fidels / nombre de preveres. En el nostre cas resulta el següent: 333 milions (quantitat que hauria d'aportar la CEE) menys 80 milions (quota de solidaritat de la nostra Diòcesi) = 253 milions.

Quant a la Conferència Episcopal Tarraconense, el pressupost del FCD de l'any 1984 ja inclou una quantitat petita (1.000.000 de ptes.) que hauria de representar el 5 % del resultat econòmic de la «Diada de Germanor» de 1983, a Barcelona. La quantitat serà però més alta (aproximadament 1.500.000 ptes.) perquè tenim l'esperança que aquest resultat s'elevi a 29.500.000 ptes.

Parlem ara breument del progrés vers l'autofinançament a través del FCD. D'una banda, les quantitats que any rera any arriben de l'Estat a la CEE no s'actualitzen d'acord amb la degradació real de la moneda, sinó segons un índex que queda de 3 a 4 punts per sota del de la inflació. D'altra banda, la mecànica de constitució i distribució del Fons Comú de la CEE, fa que Barcelona sigui la Diòcesi que, en proporció al seu nombre de preveres, rep menys de tot Espanya (segons estadística de la mateixa CEE). Si som congruents, no ens podem pas queixar. Tot allò que no ens arriba de la CEE ho hem de cercar en altres fonts. I és d'aquesta manera com anem avançant, amb timidesa i per força, vers l'autofinançament. Més endavant parlarem dels esforços importants que ens caldrà fer si volem avançar significativament.

Campanyes de sensibilització econòmica

El nervi de tota campanya és l'acció educativa i aquesta s'abeura en les fonts del *saber* (el què, el perquè i el per a què dels números de l'Església) i del *voler* (els recursos necessaris; la solidaritat; el progressiu autofinançament). A la nostra diòcesi es

fan Campanyes a tres nivells: parroquial, diocesà, català.

1. Moltes *parròquies* —cada dia són més— informen dels seus números i exhorten els fidels al compliment de les seves obligacions econòmiques envers la parròquia. Potser els falta informar més sobre els números diocesans —sobretot els dels Fons Comuns— i potser no ho fan perquè no els acaben de conèixer prou.

2. *La campanya diocesana* es realitza a través d'un material gràfic específic, integrat per un cartell—recordatori destinat a ésser exposat durant l'any en llocs apropiats de la parròquia; dos «fulls» a l'any, d'uns 270.000 exemplars de tiratge, un dels quals parla de la filosofia permanent de l'Operació «Germanor» i l'altre dels números concrets del FCD i d'allò que a través d'aquests números es va aconseguint; unes targetes de subscripció; un opuscle il·lustrat que fa veure què es necessita per a una celebració digna de l'eucaristia; uns adhesius per a infants; i un tríptic encapçalat amb l'expressió «Què val...» i destinat als practicants ocasionals.

Cal també afegir-hi una presència dosificada en els grans mitjans de comunicació: ràdio, premsa i T.V. (l'any 1983 el número de «presències» va ésser de 59).

3. L'arxidiòcesi de Barcelona pren part junt a les altres *diòcesis catalanes* en la Campanya «Germanor, vers el finançament solidari de l'Església a Catalunya», des que es va iniciar (tardor de 1982).

Aquesta operació comporta cada any una bona preparació de la «Diada de Germanor»: es reparteix a totes les parròquies i els centres de culte o pastoral no parroquials el material gràfic comú a totes les diòcesis catalanes (cartell, fulls i bosses), es recomana insistentment que les entitats que han rebut el material l'utilitzin segons el calendari aprovat per la reunió d'administradors de la Tarraconense, es tramet a tots els grans mitjans de comunicació amb seu a Barcelona el dossier informatiu preparat *ad hoc*, s'intensifica la presència a les emissores d'algunes de les principals ciutats de la diòcesi, es parla de tota aquesta preparació en les sessions d'estudi que es fan per l'octubre-novembre (i que precedeixen, per tant, la «Diada»), s'intensifica també la presència en el Full dominical diocesà (el Sr. Cardenal-arquebisbe hi dedica una «glossa»).

Finalment arriba la celebració de la Diada. La presideixen sempre tres idees: cal adonar-se que la col·laboració econòmica no és quelcom de segon ordre sinó una exigència de la fe; cal incorporar als

pressupostos familiars la col·laboració econòmica habitual a l'Església; cal fer una aportació extraordinària a la col·lecta per tal de compensar la no aportació ordinària de molts i, ensems, fer possible la solidaritat amb les diòcesis catalanes.

El resultat econòmic de la darrera Diada a la diòcesi ha estat molt satisfactori. És gairebé segur que (segons podem estimar el 29 de febrer de 1984) arribarem a 29.500.000 ptes., cosa que suposa un increment del 26 % respecte als resultats de l'any passat. El quadre que a continuació inserim fa veure l'evolució dels resultats de la Diada en milions de pessetes durant els anys 1980-1981 (en què encara no es feia a nivell de tot Catalunya), 1982 i 1983. Els resultats del primer any van ser baixos perquè per necessitats de tresoreria va haver de fer-se el mes d'abril, tot just quatre mesos després d'haver començat l'operació «Germanor» a la nostra diòcesi.

any	*import*	*increment*
1980	14'9	
1981	20'9	40'2 %
1982	23'4	11'9 %
1983	29'5	26 %

Ultra la preparació i la celebració de la Diada de Germanor, la campanya inclou també l'explicació dels costos i de les fonts de finançament de cada una de les vuit diòcesis catalanes. Aquesta explicació s'ha fet, fins avui, a través de dues rodes de premsa, presidides, l'una pel Dr. Pont i Gol i l'altra pel Dr. Malla.

Organigrama de gestió econòmico-administrativa

Vegeu-lo a la pàgina següent.

Sr. CARDENAL-ARQUEBISBE

CAPÍTOL CATEDRAL
(Probablement serà substituït pel Col·legi de Consultors)

DELEGAT ECONOMIA

CONSELL DIOCESÀ D'ECONOMIA

SECCIONS

- Comitè Executiu (tots els caps de secció)
- Caixa Diocesana
- Fons comú
- Campanya
- Comptabilitat
- Béns Immobles
- Béns Mobles (Inversions)
- Secretaria General de la Delegació
- Gabinet Tècnic de Gestió Immobiliària

COMISSIONS

- Ajuda a Parròquies (R: 10-12 any)
- Tècnica —Arquitectes, Advocats i altres tècnics (R: 2 al mes)
- De Política Immobiliària (R: 2 any)
- D'inversions (R: 2-3 any)
- D'Assessoraments comptables i fiscals (R: 10-11 any)

Sessions d'Estudi

(1 any, però en 13 edicions —una per Zona—; a aquest efecte hi ha 2 zones que es reuneixen juntes)

Reunions de membres d'Equips Zonals

(2-3 any)

Sessions d'informació Fiscal per a Preveres

(3-4 any)

Circulars

(2-3 any)

Reunions amb Responsables d'altres Diòcesis

- Reunions d'Administradors de la Tarraconense (4-6 any)
- «Comité de Gestión» (òrgan de la Conferència Episcopal Espanyola (3-4 any)
- «Reunión General de Administradores» (2-3 any)

Contacte amb Religiosos

- (Normalment són epistolars)

Les **Seccions** són òrgans executius. Les **Comissions** són consultives. Les **Sessions d'Estudi**, les **Reunions d'Equips Zonals** i les **Reunions amb responsables d'altres Diòcesis** són instruments informatius, de consell i d'elaboració de propostes. Els **contactes amb Religiosos** tenen caràcter exclusivament informatiu. Igual com les **Sessions d'informació fiscal per a preveres.**

IV. GRANS BLOCS D'ENTRADES I SORTIDES

El quadre que segueix reflecteix el moviment de tresoreria de la diòcesi de Barcelona corresponent a l'any 1982; les quantitats s'expressen en milions de pessetes (1).

Entrades	*%*	*Concepte*	*Sortides*	*%*
1.530'5	69'7	(2) aportació fidels		
454'7	20'7	(3) subvenció de l'Estat i altres organismes públics		
137'3	6'2	(4) rendes patrimonials		
33'3	1'5	(5) realitzacions patrimonials		
41'1	1'9	(6) préstecs		
		(7) acció pastoral	1.269'3	58'9
		(8) accions assistencials i socials	429'1	19'9
		(9) acció formativa, estudis i acció cultural	279'1	12'9
		(10) aportació a la CEE	66'5	3'1
		(11) serveis, publicacions, funcionament	72'5	3'4
		(12) préstecs (retorns)	38'7	1'8
2.196'9			2.155'2	
		(13) superàvit	41'7	
2.196'9			2.196'9	

Unes breus notes ajudaran a la comprensió del quadre:

1. Aquest moviment no inclou el que correspon a les escoles parroquials. En canvi, sí que inclou, en principi, el de totes les parròquies i altres entitats que figuren a la «Guia de l'Arxidiòcesi de Barcelona».

2. Inclou tots els diners que realment provenen dels fidels: collectes, donatius, subscripcions, matrícules a entitats eclesiàstiques d'ensenyament, etc.

3. Inclou les quantitats que procedeixen de l'Estat via CEE i les que provenen d'altres organismes públics: Generalitat, Diputació, Ajuntaments, etc. La quantitat que es rep de l'Estat pel concepte que abans s'anomenava «culto y clero» és de 380,9 milions de ptes. i es desglossa així: 1) quantitat que arriba a la Caixa diocesana: 229,4 per a la retribució del clergat i altres atencions; 9,1 per a la Facultat de Teologia; 2) quantitat que es queda la CEE: 75,9 per a satisfer l'assegurança social dels nostres preveres; 66,5 per a satisfer la nostra «quota de solidaritat» amb la CEE. Els 73,8 milions res-

tants provenen de l'Estat i d'altres organismes públics en concepte de subvencions per a fins determinats (principalment, obres).

4. No inclou els rendiments dels fons de fundacions, que s'autoliquiden en pagar els beneficis.

5. Import de vendes.

6. Quantitats provinents de préstecs.

7. Inclou la retribució del clergat, dels laics i religiosos que treballen en parròquies i altres entitats directament pastorals (bàsicament moviments), les despeses d'obres majors, conservació i funcionament de les parròquies, la seguretat social, etc.

8. Inclou, bàsicament, les despeses de tot ordre de Càritas diocesana, l'Obra Diocesana de Colònies d'estiu, etc.

9. Inclou les despeses del Seminari, de la Facultat i l'Institut de Teologia, de l'Institut Catòlic d'Estudis socials (ICESB), de Blanquerna, dels museus diocesans, etc.

10. Inclou exclusivament la nostra «quota de solidaritat» amb les altres diòcesis de l'Estat via CEE.

11. Inclou les despeses del Full Dominical, de la Cúria de Govern i administrativa, de la Cúria de Justícia, de la conservació de l'edifici del Bisbat, etc.

12. Inclou amortitzacions i interessos de préstecs.

13. El quadre que comentem és un resum de tresoreria i en un document d'aquest tipus un superàvit o un dèficit poden obeir a un problema de «periodització».

V. ALGUNS OBSTACLES

En el procés de reordenació de la nostra economia no ens hem topat amb obstacles greus. El clima, entre la major part dels preveres i els laics més integrats, ha estat propici. Hi havia un fort sentiment que demanava més solidaritat, més racionalització i més eficàcia en el camp econòmic. L'autofinançament es veia com una necessitat urgent o com un bé important o, si més no, com quelcom que més endavant ens podia ésser imposat des de fora.

Però sí que hem trobat alguns obstacles menors: alguns «esperits de campanar» massa encesos; alguns angelismes; algunes dificultats d'entendre el nou llenguatge comptable; algunes resistències, per raons personals, a constituir Consells parroquials d'economia; algunes inclinacions a constituir-los a imatge i semblança del propi rector... i poca cosa més.

Hi ha, però, un punt que no hem acabat d'assumir prou: ens cal intensificar l'acció educativa. Alguns temen el «dring» del diner. Tots el temem. Però és que no cal parlar massa de diners. Cal parlar de l'anunci de l'Evangeli. I, després, demanar congruència: que, acceptats els fins, s'accepti d'aportar *tots* els mitjans necessaris, entre els quals hi ha l'economia.

VI. EL FUTUR DE L'AUTOFINANÇAMENT

El quadre exposat a les «VI Sessions d'Estudi sobre Economia Diocesana», celebrades els mesos d'octubre-novembre passats, i que ara reproduïm, tot completant-lo, pot ajudar a reflexionar sobre les perspectives d'autofinançament a la Diòcesi de Barcelona.

El quadre té per objecte fer veure la dimensió de l'esforç que han de fer les parròquies si, en un termini donat, volem poder prescindir de l'ajut de l'Estat. En aquest quadre es contemplen dos períodes: el que va de 1984 a 1990 i el que va de 1990 a 1993. L'objectiu a aconseguir durant el primer és prescindir d'aquella quantitat (253 milions) que ens arriba de l'Estat via CEE i que «*toquem*» (és a dir, que arriba en diner-diner a la nostra caixa); l'objectiu del segon període és poder prescindir, també, de les quantitats que la CEE *ens reté* per a pagar la quota empresarial de l'assegurança social dels preveres i la nostra «quota de solidaritat» (uns 80 milions pel primer concepte i uns altres 80 milions pel segon).

La distinció entre aquests dos períodes té la seva lògica: 1) l'estudi s'ha cenyit als paràmetres de la VI Sessió d'Estudis (parteix dels 253 milions nets que arriben de la CEE i compta amb un increment anyal del 29,1 % per part de les parròquies i de 4 milions de les altres aportacions); 2) és difícil d'imaginar que, passats els tres primers anys d'Assignació Tributària, no arribin a la CEE, per aquest sistema, unes quantitats que serveixin almenys per a pagar l'assegurança dels preveres i la «quota de solidaritat».

Les quantitats s'expressen sempre en milions de pessetes.

FONS COMÚ DIOCESÀ
HIPÒTESI D'AUTOFINANÇAMENT EN 9 ANYS

Anys	[1] *Cost*	*Finançament*			
		CEE	*Parròquies*		[3] *Altres Aportacions*
			Quotes	*% creixement*	
1984	490	253	149.3		87.7
1985	530.3	247.6	192.7	29.1	90
1986	574.6	231.8	248.8	29.1	94
1987	623.4	204.2	321.2	29.1	98
1988	677	160.3	414.7	29.1	102
1989	736	94.6	535.4	29.1	106
1990	800.9	—	690.9	29.1	110
1991	1184	(2) 178.8	891.2	29.1	114
1992	1293.6	25.1	1150.5	29.1	118
1993	1313.2	—	1292.2	12.3	122

1. El cost s'incrementa cada any en un 10 % i només pel que fa a la retribució dels preveres, que l'any 1984 és de 403 milions.
2. Els 160 milions que l'any 1984 ens reté la CEE (80 per l'assegurança social dels preveres i 80 com a «quota de solidaritat», quantitats que —tal com s'ha dit— no queden comptabilitzades en la columna de costos) es converteixen l'any 1991 en 311'8 milions (160 x $(1+0{,}17)$, els quals a partir d'aquest any sí que van sumats a la columna de costos, perquè es tracta de poder renunciar-hi també, tal com hem dit, amb vista a un autofinançament total. Això origina aquest any dèficit de 178,8 milions, que l'any 1992 només serà de 25,1, quantitats que —com hem dit, també— de segur que ens arribaran a través de la CEE mitjançant l'Assignació Tributària. L'any 1993 els 311,8 milions seran 377,3, però ja quedaran amortitzats amb un 12,3 % d'increment de les aportacions de les parròquies. I haurem arribat a l'autofinançament total.
3. Es tracta de quantitats que arriben directament al Fons Comú Diocesà (per exemple, la collecta «Germanor», etc.).

Com es veu, del quadre en resulta que l'esforç que han de fer les parròquies de Barcelona per poder assolir una situació objectiva —teòrica— d'autofinançament suposa un creixement del 29,1 % anyal, excepte l'any 1993, en què l'esforç és ja només d'un 12,3 %

És possible? La resposta, l'haurem de donar entre tots. El que és cert és que si no som capaços de fer aquests esforços o altres de semblants, parlar d'autofinançament pot esdevenir «música celestial».

Tanmateix hi ha bones raons per entendre que, a la diòcesi de Barcelona, es pot arribar realment a la situació objectiva d'autofinançament de què parlem.

1. La capacitat econòmica dels nostres fidels està infrautilitzada. Si els nostres fidels ja estiguessin donant, veritablement, molt, seria difícil que arribéssim a aquesta situació. Però tots sabem que això no és cert. No és pas el mateix cercar l'increment d'una determinada xifra pensant en persones que ja destinen una part significativa del seu pressupost a l'Església, que pensant en persones que o no hi dediquen res o hi dediquen quantitats irrellevants.

2. Cal creure —sinó, no seríem cristians— que els homes podem modificar la nostra conducta. El que sovint falla és l'acció educativa; i, la nostra, malgrat tot els avenços que hem fet, és encara a les beceroles.

3. No coneixem, amb certesa, el nombre de famílies practicants de l'arxidiòcesi de Barcelona. Hi estem treballant. Estudis realitzats uns 20 anys enrera xifraven el nombre dels assistents a les misses dominicals en un 15 % de la població. Això voldria dir que el nombre de practicants dominicals fóra d'unes 600.000 persones. Si penséssim que el nombre de practicants és avui el 10 %, representaria que aquests són uns 400.000. Dividits per quatre, ens donarien les «famílies estadístiques» practicants: 100.000. Si aquestes famílies incrementessin la seva aportació a l'Església en un promig a la setmana de 79,42 ptes., absorbirien, ja ara, *tota* la quantitat que avui rebem de l'Estat: 253 + 80 + 80 = 413 milions. No sembla pas que això sigui inassolible, amb més raó si no es pretén fer de cop, sinó en el decurs d'un procés.

La paraula la tenim tots.

GIRONA

XAVIER XUTGLÀ

Primers passos

A la diòcesi de Girona hom es va començar a plantejar la qüestió econòmica, com a problema de futur, l'any 1968, ara fa setze anys. El Consell presbiteral va incloure a l'ordre del dia el tema de la «retribució del clergat», entès en el sentit d'una retribució més ajustada a les necessitats del moment. Cal recordar que en aquells temps estàvem encara plenament en el sistema de les «*piezas eclesiásticas*». L'Estat enviava la nòmina per a cada «*pieza*», i l'Habilitat de Cúria les cobrava i les distribuïa. Les peces sobrants —és a dir, les vacants— passaven a disposició del Bisbe, el qual les aplicava a despeses generals del Bisbat.

La reflexió-estudi del Consell presbiteral i dels organismes afins es va cloure el 1970, any en què es va constituir, per decret del bisbe Jubany, el Fons Diocesà de Compensació. A aquest fons s'aportaven: a) les peces vacants; b) unes contribucions de les parròquies, i c) la col·lecta «per al clergat».

L'aportació de les parròquies es concretava de dues maneres: o bé amb una quantitat que la Junta rectora del Fons de Compensació determinava a partir d'uns barems que responien a uns estudis estadístics, o bé la parròquia completava directament els ingressos dels capellans que residien dintre el terme parroquial.

Ja s'entén que la «col·lecta per al clergat» tenia per objectiu augmentar les percepcions dels capellans, a fi i efecte d'adequar-les a les necessitats del moment. S'establia un «mínim vital», i el capellà que no arribava a aquest mínim podia acudir al Fons de Compensació, el qual aplicava uns complements.

La resta de les despeses del Bisbat, les cobria l'Administració diocesana amb una part de les peces vacants, les rendes del patrimoni i donatius.

Nou sistema econòmic

A partir del 1977 canvia el sistema de les peces eclesiàstiques. En lloc d'això, l'Estat fa un lliurament global a la Conferència Episcopal Espanyola, que aquest organisme reparteix a cada una de les diòcesis. A Girona, malgrat el canvi, es manté, bàsicament, l'esquema establert l'any 1970. El Fons de Compensació es transforma en el Fons Comú Diocesà, el qual es nodreix de les fonts següents: a) la quantitat que la Conferència Episcopal Espanyola assigna a la diòcesi; b) l'aportació de les parròquies, i c) les rendes patrimonials. Van a càrrec d'aquest Fons Comú la retribució dels capellans, les despeses de pastoral, la conservació del patrimoni i les despeses generals dels organismes diocesans centrals.

Cada departament de la Cúria diocesana fa els seus pressupostos, que són revisats i aprovats pel Consell presbiteral. D'altra banda, el mateix Consell presbiteral estudia i fixa cada any el «mínim vital» que ha de percebre cada capellà. La quantitat global necessària per a aquests pagaments, comparada amb la quantitat que s'obté a través de la Conferència Episcopal Espanyola, provoca normalment un saldo pressupostari negatiu. Aquest desequilibri s'ha de cobrir amb les aportacions de les parròquies al Fons Comú, i amb rendiments i donatius.

L'aportació de les parròquies i les entitats diocesanes al Fons Comú es calcula sobre la base dels ingressos de cada parròquia i entitat, i ha de figurar al pressupost parroquial o de l'entitat. Donat que s'ha implantat la collecta «Germanor», la quantitat que es recull serveix per a fer front a la quota assignada. Si la collecta és superior a la quantitat assignada, hom demana a la parròquia tota la quantitat recollida, i si li és inferior, la parròquia ha d'assumir la diferència, a càrrec del seu pressupost anual.

Mentrestant s'ha anat introduint, poc a poc, un sistema comptable idèntic a totes les parròquies i organismes de l'Església diocesana. La feina ha estat lenta però eficaç. L'any 1981 un equip de laics va recórrer els arxiprestats per explicar el nou sistema: es demana presentar els comptes amb uns impresos acomodats al pla general comptable adoptat; impulsar la creació de Juntes parroquials d'economia (que ja havien estat urgides en una de les conclusions de la Jornada diocesana de Pastoral, l'any 1980); la implantació general de pressupostos anuals, tant ordinaris com extraordinaris per part de parròquies, moviments i serveis diocesans, i totes les altres entitats d'Església; l'ordenament del patrimoni immobiliari (completar els títols de propietat, inscripció al Registre, obtenció d'exempcions fiscals d'aquells béns que hi tenen

dret...); i, finalment, la implantació d'unes bases per a l'administració de les entitats de la diòcesi, les quals van sortir publicades al Butlletí de l'Església Diocesana del mes de febrer de 1984.

Els grans blocs d'ingressos i despeses

Simplificant la qüestió, podem dir que els ingressos provenen, fonamentalment, de les collectes i de la subvenció de la Conferència Episcopal Espanyola. I que les despeses són originades per la remuneració dels capellans i per activitats pastorals. Al full informatiu de l'any 1982, publicat amb motiu de la Diada de Germanor, hom constata que les aportacions dels fidels —que inclouen totes les collectes— pugen 197 milions, mentre que la subvenció de la Conferència Episcopal és de l'ordre de 125 milions. I que el bloc més important de les despeses —que puja 280 milions— es deu a l'acció pastoral (remuneracions de capellans, activitats parroquials i diocesanes, i peatges). Unes quantitats semblants, lleugerament augmentades, es troben als balanços de l'any 1983.

Agafant com a model el balanç de l'any 1982, hom pot fer una constatació interessant. Si prenem com a base la despesa en l'acció pastoral, que és de 280 milions, i l'ingrés de les collectes, que puja 197 milions, ens trobem amb un dèficit de 83 milions. Això voldria dir que fent un plantejament d'una progressiva disminució de les ajudes «exteriors» —llegiu subvenció de l'Estat— caldria anat augmentat els percentatges d'aportació de les parròquies al Fons Comú, fins arribar a la xifra de 83 milions. Naturalment, també caldria mirar d'obtenir el màxim rendiment del patrimoni diocesà de lliure disposició.

I és en aquest moment que hom es pot fer la pregunta: *Podria funcionar la Diòcesi, arribat el cas de no rebre cap ajuda oficial?* La resposta sembla positiva, amb la natural reserva que cal emprar en aquests casos.

Dificultats

Per arribar a aquesta situació econòmica «normalitzada», naturalment hi ha dificultats. Les passem a exposar, tenint en compte tots els factors que hem anat aportant fins ara.

El fet que els capellans encara «cobrem» de l'Estat pesa en la consciència dels laics. Sens dubte que això té alguna cosa a veure amb el resultat de les collectes.

Per altra part, la gent no acaba de veure clar en què consisteixen les despeses ordinàries que té la parròquia, per exemple. Quan es tracta de despeses extraordinàries, la cosa resulta més clara, ja que normalment se'n veuen els resultats. I encara costa més d'entendre quines són les despeses ordinàries que té el Bisbat (l'organització central).

I, desenganyem-nos, els cristians practicants no són gent rica. Només cal adonar-se que el percentatge de gent gran (pensionistes) que assisteix al culte és notable. En pla d'anècdota, podríem dir que encara actualment els rectors es queixen de les monedes de pesseta que es tiren a la safata.

Hi ha la crisi econòmica general. Hi ha la manca d'informació per part d'alguns responsables de les administracions eclesiàstiques.

Totes aquestes dificultats corresponen al món dels laics. Però és que també n'hi ha que pertanyen al món dels capellans. L'aplicació dels nous mètodes comptables no és precisament un camí de roses i flors. No tothom està ben disposat a constituir les Juntes parroquials d'economia. Sovint funciona entre capellans allò dels «greuges comparatius» (que si a aquest li han assignat menys quantitat que a mi; que si aquell altre no declara tot el que recapta; que si hi ha parròquies que «ragen» i altres —la meva— que no ragen..., etc.).

Hom intenta superar aquestes dificultats, sobretot donant informació, clara i neta, d'ingressos i despeses, tant de cada una de les parròquies, com de l'administració diocesana. Des de fa uns anys, es publiquen, periòdicament, circulars interiors i informació al Butlletí.

Hi ha, finalment, una greu dificultat que podríem anomenar general. Cada any augmenten les despeses per diferents capítols. El cost de la vida puja i puja. I cal adequar el sou dels capellans a les necessitats reals. L'any 1980, el sou mensual dels capellans era de 29.000 ptes. Aquest any 1984 és de 40.000. També la conservació del patrimoni demana cada dia despeses més notables. Tenim els temples (alguns de conservació costosa), les capelles i els llocs de culte. Tenim les vivendes dels capellans, el Seminari, la Residència sacerdotal... Tot això comporta unes despeses molt importants de conservació, malgrat que s'obtenen ajudes de l'Administració civil de Catalunya.

Perspectives de futur

Des de fa uns anys, tenim creades les vies d'autofinançament. Confiem que, poc a poc, la nostra gent ho anirà entenent.

Confiem en la solidaritat de totes les Diòcesis catalanes, per bé que tots plegats veiem que encara ens manca fer força passos en la línia de l'autofinançament. ¿En quants anys serà possible l'autofinançament? És difícil de precisar. Teòricament, amb el que hem dit fins ara, es veu possible per a molt aviat. Qualsevol dia l'Església pot deixar de percebre diners de fora de la mateixa comunitat. Això crearia una situació de fet que ens posaria en l'alternativa següent: o la financem entre tots o és que no representa una realitat que formi part de la nostra vida. En aquest moment ja no serà permès a ningú —per solidaritat i per justícia— deixar d'aportar, en el percentatge que calgui, la quantitat necessària per cobrir les despeses més fonamentals de la pastoral i de la retribució honesta de les persones dedicades a l'acció pastoral.

SOLSONA

RAMON CALAFELL

Fent història

1. L'any 1959, els preveres de l'Arxiprestat de Mollerussa, preocupats pel problema dels aranzels —desigualtat de tracte i aparença de traficar amb coses santes—, després d'una reflexió laboriosa, inicien un nou sistema que pretén salvar aquests problemes: l'«Ajuda a l'Església».

L'intent originari pretenia: substituir els aranzels, bo i educant els fidels de cara a unes aportacions periòdiques, anònimes i responsables; responsabilitzar els laics en l'administració d'aquestes aportacions; provocar un primer pas de comunió entre els sacerdots i preparar l'economia de l'Església per a temps que es preveien diferents.

Aquest exemple fou seguit per altres arxiprestats i parròquies, sense que s'establís cap mena de relació entre ells i sense que l'experiència prengués cap caire oficial i obligatori.

2. El segon pas important fou la gestió de la Comissió diocesana d'Economia, creada pel Consell del Presbiteri l'any 1969. Les seves grans aportacions foren: iniciar i gestionar la Caixa de Compensació, que assegurava per a tots els capellans el mínim vital establert aleshores; començar la tasca ingent i abandonada de refer l'inventari dels béns del bisbat i de les parròquies, i inspirar les línies mestres de reorganització econòmica que aprovà l'Assemblea diocesana del 1972 i que encaminaren els passos fets posteriorment.

3. Un altre pas fou la ponència «Línies d'una estructuració econòmica del Bisbat de Solsona», aprovada pel Consell del Presbiteri el desembre de l'any 1975, en la qual es marcaren uns objectius i s'establiren uns organismes que constituïren veritablement unes línies mestres.

Els *objectius* eren: unificació dels organismes econòmics, transparència dels béns de l'Església, gestió tècnica, planificació de l'economia, inventari i revisió de les possessions de l'Església, revisió

constant de les fonts d'ingrés considerades no pastorals, atenció adequada a les fonts d'ingrés més pastorals, potenciació o creació de les Juntes arxiprestals de l'Ajuda a l'Església i revisió de l'economia de les parròquies.

Els *organismes* establerts eren: a nivell diocesà, el Consell diocesà d'Economia (A.E.D.); a nivell arxiprestal, la Junta Arxiprestal (A.E.A.), i a nivell parroquial, l'Ajuda a l'Església Parroquial (A.E.P.).

4. El pas definitiu fou la creació del Consell diocesà d'Economia en temps del bisbe-administrador apostòlic, Joan Martí Alanis, integrat per una majoria de laics representants dels arxiprestats i tècnics. Aquest Consell va estendre a tot l'àmbit diocesà l'Ajuda a l'Església i la va dotar d'uns estatuts, que foren aprovats el gener de 1977 i entraren en vigor al cap d'un any.

L'Ajuda a l'Església

L'Església és la família dels fills de Déu i, com en tota família, hi ha d'haver, al seu si, una veritable comunió de béns. En l'aspecte econòmic, aquesta comunió de béns es concreta al nostre Bisbat en l'obra de l'Ajuda a l'Església, la qual consisteix en un esforç per la comunió eclesial en funció d'una Església amb més comunió, més participació, i més lliure, més responsable i més pobra.

De part dels fidels aquesta obra cerca desvetllar un interès per les informacions sobre l'economia parroquial, arxiprestal i diocesana i una participació personal en les juntes a diferents nivells (parroquial, arxiprestal i diocesà); també pretén una aportació econòmica mitjançant la Caixa A.E. que hi ha a tots els temples del bisbat, el qual no compta ja amb els aranzels o quotes, sinó amb les aportacions *anònimes* (sense que les controli ningú), *periòdiques* (no arran d'un servei eclesial) i *responsables* (segons les possibilitats de cadascú).

L'Ajuda a l'Església organitza econòmicament els béns de l'Església, les aportacions dels fidels i del Fons Comú interdiocesà; atén el manteniment del personal, l'acció pastoral parroquial, arxiprestal i diocesana, les obres i les necessitats de l'Església universal; i està organitzada en el pla parroquial, arxiprestal i diocesà, tot formant, per tant, uns fons parroquial, arxiprestal i diocesà, que són administrats amb intervenció de laics.

L'Ajuda a l'Església Parroquial (A.E.P.). Aquesta ajuda és administrada, sempre que es pot, per una junta parroquial, i el seu

fons es nodreix amb les aportacions anònimes, periòdiques i responsables dels fidels (resten suprimits tots els aranzels), amb els fruits dels béns parroquials (si els administra) i les subvencions per obres provinents del Bisbat.

Atén la pastoral i les obres de la parròquia i, a més, segons acord de la Junta arxiprestal, aporta a l'A.E. arxiprestal o bé un tant per cent dels seus ingressos anuals (sistema unificat) o bé el total de les aportacions dels fidels a través de les caixetes «Ajuda a l'Església» (sistema caixeta).

Presenta anualment, per triplicat, l'estat de comptes a l'A.E. arxiprestal per a la seva aprovació i tramesa a l'A.E. diocesana.

L'Ajuda a l'Església Arxiprestal (A.E.A.). Aquesta ajuda és administrada per la Junta arxiprestal amb representació de laics de totes les parròquies.

Ateses les possibilitats de l'arxiprestat, confecciona anualment un *pressupost d'ingressos*, el qual és aprovat pel Consell diocesà d'Economia i es nodreix amb les entrades següents: l'aportació de les A.E.P. i dels santuaris; l'aportació dels fidels a través de les Esglésies de comunitats religioses d'acord, aquestes, amb la Junta arxiprestal de l'A.E.; els estipendis de les misses; l'aportació dels sacerdots (a través del treball civil, o bé voluntària) i els fruits dels béns parroquials, si n'és l'administradora.

Atén, segons un *pressupost de despeses* aprovat pel Consell diocesà d'Economia, la nòmina del personal de l'Arxiprestat i els seus complements, les ajudes per estudis, les necessitats pastorals de l'Arxiprestat i la conservació d'aquells béns que administra.

El superàvit previst entre el pressupost d'ingressos i el de despeses de l'A.E.A. passarà al fons de l'A.E.D. i el dèficit previst serà subvencionat per l'A.E.D. (Aquí es realitza la comunió de béns entre els arxiprestats.)

El superàvit resultant de la gestió de l'any pot ser destinat com a despesa extraordinària, i, a judici del ple de la Junta Arxiprestal, pot ser lliurat a necessitats arxiprestals, no d'una sola parròquia. Si, acomplertes les despeses ordinàries i extraordinàries, es disposa encara de fons, pot passar a la reserva arxiprestal l'equivalent al 5 % de les despeses ordinàries de l'any. La resta s'ha de pressupostar com a ingrés ordinari de l'any següent.

L'Ajuda a l'Església Diocesana (A.E.D.). Aquesta ajuda és administrada pel Consell diocesà d'Economia, integrat per un representant de cada un dels 15 arxiprestats (10 seglars i 5 sacerdots), 4 tècnics seglars, 2 executius dels béns immobles, l'administrador diocesà, el Vicari General i una representació de les vicaries episcopals territorials, tots presidits pel Sr. Bisbe.

Confecciona anualment el pressupost diocesà i dóna comptes de la gestió de l'any anterior.

El fons diocesà es nodreix amb les aportacions del Fons Comú Interdiocesà, els superàvits de les A.E.A., els fruits dels béns diocesans i el 10 % de les vendes dels béns immobles parroquials.

Atén el manteniment del personal, els dèficits de les A.E.A., les necessitats pastorals de nivell diocesà, la conservació i la millora dels béns que administra, les obres parroquials amb el percentatge determinat i les despeses de canvis de destí dels sacerdots.

L'administració i l'usdefruit dels béns de l'Església funcionen de la manera següent: els béns parroquials són administrats i usdefruitats per l'A.E.P. o per l'A.E.A., segons les circumstàncies; els béns diocesans són administrats pel Consell diocesà d'Economia i en té l'usdefruit l'A.E.D.; el Consell diocesà d'Economia planifica i realitza la compra, venda i inversió dels béns diocesans i parroquials, amb el consentiment i la cogestió de la parròquia i l'arxiprestat respectiu, en el cas dels béns parroquials.

El quadre de la pàg. 50 expressa gràficament aquesta estructuració de l'economia en el triple nivell.

Reflexions

1. L'A.E. és esperit abans que organització més o menys ben travada; esperit que per néixer exigeix unes condicions propícies: pobresa de cor, jugar net, generositat, disponibilitat, interès per la missió de l'Església, fraternitat... Contra aquest esperit sempre hi ha el perill d'una excessiva institucionalització, per altra banda necessària.

2. El sistema, tot i els mecanismes de control, recolza en l'honradesa i la bona voluntat de preveres, juntes i fidels. És un gest de confiança. Bona voluntat i honradesa que mai no s'han de sentir decebudes.

3. L'A.E. vol ser un pas decisiu en la participació dels fidels en la gestió de l'economia de l'Església. ¿Se'ls demana només un cop de mà, ara que hi ha problemes, o una gestió responsable i continuada? El futur revelarà la veritat de les intencions i les paraules d'avui.

4. L'A.E. possibilita un flux de béns a tots nivells, ja que engloba i pretén acabar d'englobar la totalitat de les funcions econòmiques de l'Església. Això demana unes comptabilitats consolidades, però sobretot exigeix el predomini de la comunió per damunt de tot altre interès.

AJUDA DINS L'ESGLÉSIA
CANALS D'INTERCOMUNIÓ

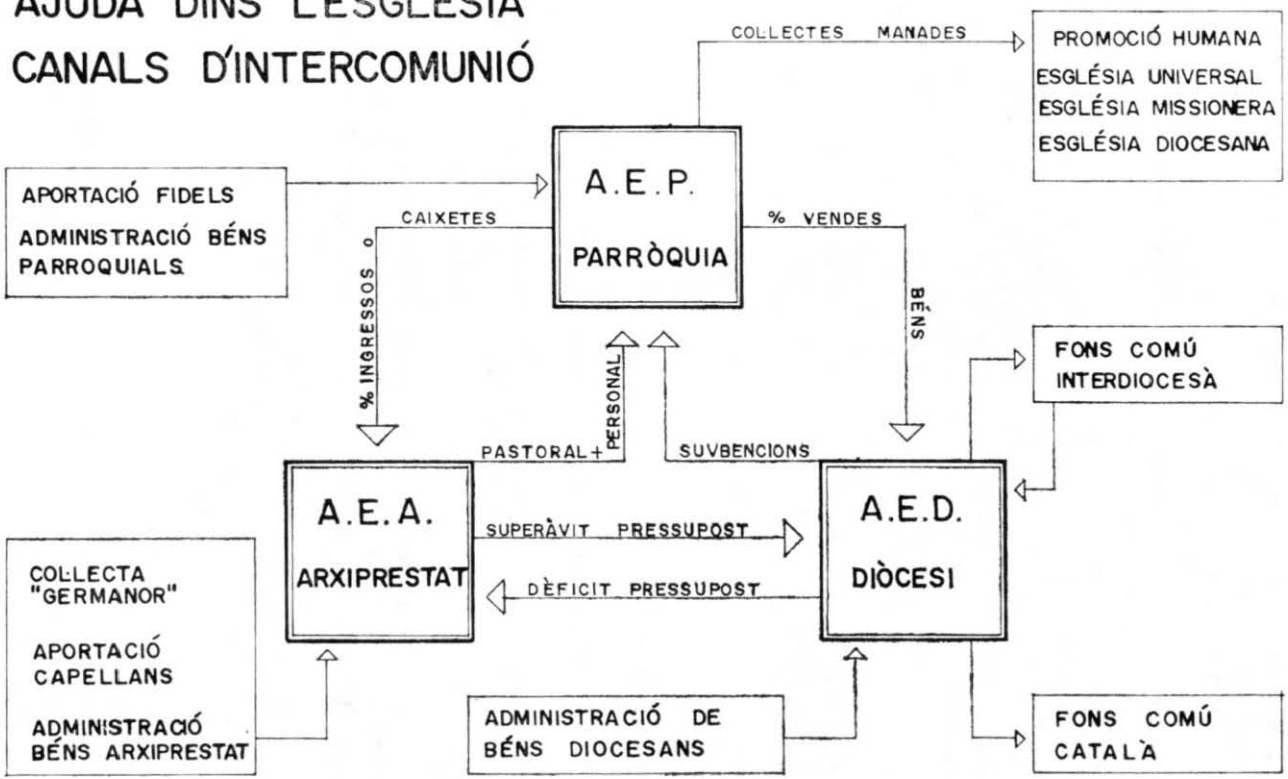

5. L'A.E. és refractària a una centralització diocesana predominant. Cada arxiprestat, que coneix més de prop la situació, gaudeix de certa autonomia econòmica. Així també és posada en relleu la importància pastoral de l'arxiprestat. Cal tenir cura que la normativa tendent a homologar el funcionament dels arxiprestats no resulti excessiva, però que guardi l'equitat.

6. Les dificultats principals que s'han hagut de salvar són de tres ordres:

a) als primers arxiprestats —els fundadors— l'estructura neixia d'una vida d'uns anys. En estendre's a la resta d'arxiprestats fou una estructura que intentava implantar un esperit, tasca realment difícil;

b) el secret atàvic que sempre envolta les migrades economies parroquials, que mai hom no acaba d'aclarir del tot;

c) conjugar autonomia i normativa a l'hora de tractar temes concrets.

Moment actual

No tot resta resolt satisfactòriament. L'experiència d'aquests anys ens ha fet veure unes llacunes que cal corregir en bé del bon funcionament de l'A.E. i, sobretot, perquè no s'arribessin a crear mai situacions de malestar o d'injustícia. Aquests punts a revisar i primfilar es contenen en una ponència que està estudiant el Consell diocesà d'Economia. Caldrà una actitud constant de revisió.

S'ha fet un treball de *mentalització* de les Juntes Arxiprestals de l'A.E. en ocasió de la renovació del seu representant al Consell diocesà d'Economia i de la Diada de Germanor. A través del «Full Diocesà», normalment dues vegades a l'any, es fan una sèrie d'articles informatius i formatius per tal d'arribar a tots els fidels. A la Diada de Germanor, a més del material tramès a tots els bisbats des de Barcelona, es distribueix a les parròquies un servei litúrgic i un projecte d'homilia. La ponència suara esmentada que està en estudi, proposa la creació d'una Delegació Diocesana de l'A.E. que tingui cura sobretot del treball de mentalització.

Des del 1977, primer any complet de gestió del Consell diocesà d'Economia, es publica un suplement del Butlletí del Bisbat amb els comptes del Bisbat, els Arxiprestats i les Parròquies. També el «Full Diocesà» en publica un resum. Vegeu el corresponent a l'any 1982:

Entrades	%	*Concepte* [1]	*Sortides*	%
56.344.872	34'75	Fons Comú Interdiocesà [2]		
28.656.439	17'68	Dels béns eclesials: gestió de béns (13.986.635) prestació de serveis (12.301.304) venda de béns (2.368.500)		
69.315.181	42'76	Aportacions dels fidels		
		Comunió entre bisbats [3]	2.121.916	1'21
		Aportacions fora bisbat [4]	11.298.817	6'45
		Pastoral i funcionament	31.099.323	17'77
		Manteniment edificis pastorals	50.632.019	28'95
		Préstecs i factures pendents	17.972.825	10'28
		Personal	54.000.309	30'88
154.316.492			167.125.209	
7.793.240	4'81	Aportacions dels capellans [5]	7.793.240	4'46
162.109.732			174.918.449	

1. No entren en aquests comptes el moviment econòmic de: les Escoles Professionals, les Escoles Parroquials, les Colònies d'Estiu i els comptes autònoms que encara tenen algunes parròquies. De les Delegacions Diocesanes hi entren únicament els dèficits coberts per l'Administració General del Bisbat; hi ha els comptes del Seminari.
2. El Fons Comú Interdiocesà (FCI), l'administra la Conferència Episcopal Espanyola (CEE) i té com a ingressos: la dotació estatal, l'aportació dels bisbats i les rendes del mateix Fons.
3. S'inclouen en aquest apartat les aportacions al Fons Comú Interdiocesà i a la Conferència Episcopal Tarraconense (CET).
4. Són les collectes d'«Església i Promoció Humana», «Església Universal» i «Església Missionera». També s'inclou la collecta de la Diada de Germanor-83 que es destinà als damnificats de les inundacions a casa nostra, en gest de «germanor».
5. Aquestes entrades i sortides no afecten la comptabilitat perquè no fan moviment de diners ja que funciona així: el capellà que té altres ingressos de treball no pastoral, resta de la nòmina de capellà allò que percep per aquell altre treball. Això és un estalvi que afecta molt favorablement l'autofinançament; per això consignem aquesta quantitat tant a ingressos com a despeses.

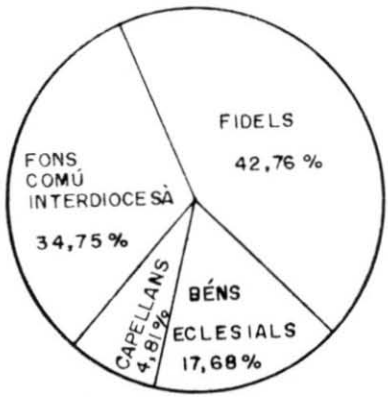

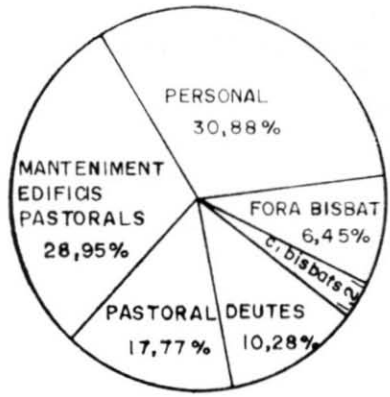

Més que d'autofinançament, vers el qual es vol anar progressant decididament, fins ara hem parlat de relació entre recursos propis i recursos aliens. La relació entre els recursos propis de l'Església de Solsona (fidels, béns, capellans) i els recursos aliens (els provinents de l'Estat) aquests darrers anys és la següent: 1979: el 60,07 % de recursos propis; el 1980: el 61,13 %; el 1981: el 64,89 % i el 1982: el 65,35 %. Un progrés lent però constant.

Prospectiva

Com es veu el futur? Mirant els elements de què disposem, sembla que l'autofinançament no és impossible en el moment que s'estronqui l'ajuda estatal. Els elements de què parlem són aquests: el lent però progressiu augment de les aportacions ordinàries dels fidels juntament amb la resposta positiva a la Diada de Germanor; la reducció previsible de les despeses en el millorament dels immobles, fruit de la bona feina feta aquests últims anys, i la reducció del nombre de capellans (que, lamentablement, s'anirà accentuant els propers anys). Hi haurà dificultats de tota mena i caldrà un temps de mentalització insistent. Els canals de comunió entre els diferents centres administratius ja hi són; cal augmentar el flux provinent dels propis recursos, el millor dels quals —l'insubstituïble— serà sempre la fe responsable dels fidels que senten a les

seves mans la missió evangelitzadora encomanada per Jesús: «Aneu i prediqueu i feu deixebles meus». Per això l'Ajuda de l'Església insisteix a dir que no és altra cosa que un gest de fe, un gest d'esperança, un gest d'amor. En Déu i els homes creients. Aquesta és tota, i l'única, força seva.

TARRAGONA

FRANCESC MUNDI

Ens referim a l'economia de l'Església de Tarragona que depèn directament del nostre Sr. Arquebisbe, és a dir, de totes les institucions d'apostolat, parròquies i llocs de culte i llur personal, sotmesos directament a l'Ordinari del lloc.

La qüestió econòmica ha acusat, en el decurs dels últims anys, les conseqüències que les diferents conjuntures han anat imposant, sobretot per l'encariment del nivell de vida, la necessitat d'augmentar la percepció dels sacerdots i col·laboradors seglars i l'augment constant de les reparacions, sempre inexcusables, dels temples i abadies, a més de les despeses generals de manteniment de l'Arquebisbat.

Entrades

Tenim dos grans capítols d'ingressos, el principal dels quals és l'aportació de la comunitat diocesana. L'altre és la participació del Fons Comú Interdiocesà de la Conferència Episcopal Espanyola. I un tercer capítol, molt petit, que ve del rendiment del patrimoni.

L'aportació de la comunitat diocesana al Fons Comú Diocesà és procedent d'un tant per cent aplicat sobre les col·lectes ordinàries (no, naturalment, sobre les manades). També compten els donatius extraordinaris dels fidels a les parròquies sense fi determinat. Les col·lectes extraordinàries per a fins determinats, degudament autoritzades per l'Arquebisbat, per a obres d'apostolat o reparacions necessàries que no hagin pogut ser ateses pel Fons Comú Diocesà, no compten per a la fixació del tant per cent d'aportació de les parròquies.

La participació que rebem del Fons Comú Interdiocesà de la C.E.E., no equival a la part que ens toca de l'aportació que l'Estat fa a l'Església, donat que el Fons Comú Interdiocesà és constituït

per l'aportació global que l'Estat dóna a l'Església, més les aportacions que totes les diòcesis d'Espanya fan a aquest Fons Comú Interdiocesà, i és el total resultant el que es reparteix entre les diòcesis i altres institucions de l'Església.

Despeses

Hi ha tres grans capítols de despeses:

a) despeses de les parròquies, delegacions d'apostolat i aportacions a l'Església Universal. S'hi destina el 43 % del pressupost diocesà;

b) del pagament a personal que treballa per l'apostolat, amb Seguretat Social inclosa. S'hi destina el 46 % del pressupost;

c) reparacions, construcció i conservació del patrimoni immobiliari, incloses les despeses de funcionament. Hi va l'11 % del pressupost.

No és estrany que topem amb dificultats per avançar cap a l'autofinançament. De moment, conscienciem els fidels sobre el fet que l'Església vol finançar-se: «és nostra i entre tots l'hem de sostenir». La resposta ha estat força positiva i s'han d'anar fent noves propostes gradualment progressives.

Cada any anem augmentant el percentatge d'autofinançament, però no tenim prevista cap data per a arribar a l'autofinançament ple. Creiem que això s'ha de planificar a nivell de les diòcesis catalanes, d'una part, i per això els administradors d'aquestes diòcesis ens reunim tot sovint, i, de l'altra, s'ha de planificar també a nivell de totes les diòcesis espanyoles. Les experiències que estem fent, i Catalunya sembla que n'és avançada, ajudaran a una planificació a nivell de la C.E.E. No oblidem que principalment demanem allò que és necessari per a les activitats normals de l'Església, però són tantes les despeses inexcusables d'altre caire, que fins i tot aquestes s'han de planificar. Quants pobles petits no tenen ni les esglésies ni les rectories en condicions i no disposen de mitjans. Quantes catedrals no poden ser ateses com cal, ni tampoc potser el patrimoni històric-artístic en general. Les riqueses artístiques són molt cares de mantenir, i naturalment donen poc rendiment econòmic, comparat amb els diners que s'hi haurien de dedicar.

URGELL

JOAN PUJOL

Damunt la taula, a l'hora d'escriure aquestes ratlles, tinc les vint-i-cinc carpetes d'altres tantes sessions del Consell diocesà d'Economia. Projectes, balanços, pressupostos, informes, estudis tècnics i ponències que han anat cristal·litzant en una normativa econòmica concreta.

Rellegint les actes i fent memòria escric aquests «Punts de reflexió sobre l'economia diocesana» amb l'intent de reflectir un xic el llarg camí recorregut.

La història comença just amb l'entrada del nou bisbe Joan, el gener de 1971, i la constitució del Consell Presbiteral, pel desembre del mateix any.

Durant dos anys i mig, fins a la constitució del Consell diocesà d'Economia, fou el Consell Presbiteral qui posà les bases de la profunda reorganització econòmica del bisbat. Recordo encara quan el bisbe Joan, en la primera sessió del Consell Presbiteral, demanà als responsables de l'economia diocesana, que presentessin un balanç de la situació de tots els béns del bisbat i dels fons de reserva perquè fos conegut i estudiat pels membres del Consell. A tots ens semblà que es feia un pas de gegant en posar damunt la taula les xifres tant de temps amagades i desconegudes. Aquell gest de transparència, inusitat aleshores, fou el començament d'una política de rendiment de comptes, de diàleg, de decisions importants, entre les quals cal subratllar la decisió de reconstruir la Casa del Bisbat, l'endegament d'una important política d'obres i de sanejament del patrimoni urbà i rústec, la revisió del sistema de dotació dels preveres, la publicació dels comptes diocesans i parroquials al Butlletí oficial i la constitució del Consell diocesà d'Economia.

El Consell diocesà d'Economia

Posada la primera pedra pel Consell Presbiteral, calia un or-

ganisme específic que portés a terme l'obra. Aquesta ha estat i és la tasca encomanada al Consell d'Economia. Constituït el 9 d'abril de 1974, el componen 13 membres: Vicaris Generals, un representant del Capítol Catedral, tres preveres i tres laics representants de les zones, dos experts en economia, el secretari i un membre designat lliurement pel bisbe. Actualment ha estat ampliat amb la presència dels delegats de béns immobles. Al llarg d'aquests anys el Consell s'ha reunit 25 vegades i una dotzena la seva Comissió Permanent.

La primera decisió del Consell fou fer un estudi econòmic del bisbat, que fou encomanat al Centre d'Estudis de Planificació de l'Institut d'Economia política de Barcelona. Es féu l'inventari del patrimoni diocesà, s'estudià la situació econòmica dels preveres i de les parròquies i es fixaren les línies a seguir que foren objecte d'amplis debats i deliberacions per part del Consell.

Podem resumir la política seguida durant aquests anys (del 1971 al 1981) en aquests cinc apartats: Sanejament i millora del patrimoni; confecció, aprovació i censura tant dels pressupostos com dels balanços; retribució dels preveres; promoció de les activitats pastorals i apostòliques, i creixement de les fonts de finançament.

Sanejament i millora del patrimoni

Prescindint del ric patrimoni cultural i artístic, en bona part concentrat i custodiat al Museu i als Arxius capitular i diocesà, i de tot el referent a les Valls d'Andorra, que tenen un règim econòmic especial, el patrimoni del nostre bisbat és constituït pels béns immobles urbans, els béns immobles rústecs i els béns mobiliaris.

1. Constitueixen els béns immobles urbans els edificis (fonamentalment cases parroquials), les esglésies, les ermites i els cementiris. L'inventari fet l'any 1975 assenyalava aquestes xifres: 383 cases parroquials, 60 edificis diversos, 531 esglésies parroquials, 227 ermites i 386 cementiris.

D'aquest conjunt el més important, pel seu aspecte econòmic, són les cases parroquials (383) i altres edificis (60), tota vegada que les esglésies, les ermites i els cementiris són només una font de despeses per a la diòcesi i especialment per a les parròquies.

La situació d'aquests edificis l'any 1975 era ben precària: només 95 dels 446 (21,5 %) estaven en bon estat de conservació; 163

(37 %), en estat regular; 113 (25,5 %), en mal estat, i 70 edificis (15,9 %), en estat ruïnós.

El dictamen dels tècnics fou categòric: «L'evolució de les necessitats pastorals, l'increment del cos de manteniment a càrrec de la diòcesi i la desvalorització ràpida del patrimoni immobiliari urbà obliguen a un replantejament de la política conservadora seguida fins ara. No es pot degradar encara més aquest patrimoni. D'altra banda, la diòcesi no sembla capaç de restaurar i mantenir tots els edificis i el rendiment que treu de la propietat d'aquests béns és clarament insuficient en l'actualitat. No es poden postposar, en definitiva, decisions importants respecte a la gestió dels béns immobiliaris urbans».

El dictamen de l'Institut d'Economia política de Barcelona venia a corroborar la política d'obres empesa pel Bisbat i promoguda pel Consell d'economia d'ençà de la seva constitució:

—El despoblament massiu de les zones rurals i la disminució del nombre de sacerdots ha fet impossible de mantenir el sistema pastoral basat en la presència, a cada parròquia, d'un o de diversos sacerdots. L'opció, presa progressivament, ha estat la concentració de sacerdots en els centres comarcals des dels quals s'atenen els pobles de la ruralia.

—Econòmicament, aquesta opció ha suposat: un ampli programa d'obres a centres comarcals i a les cases parroquials per a ús dels mossens; un abandó progressiu de moltes cases parroquials; l'increment de les despeses per desplaçaments, i la reducció progressiva del cost de manteniment de les cases i dels edificis, en disminuir-ne el nombre i a causa de les millores fetes.

La decidida política d'obres empesa al llarg d'aquests anys ha constituït una primera i important etapa. D'una colla de rectories velles i ruïnoses, escampades per tot el bisbat, hem passat a tenir una Casa del Bisbat funcional i ben equipada, un Seminari renovat i unes bones rectories i sales parroquials als caps de comarca, que asseguren per una colla d'anys un habitatge digne als preveres. L'acabament de la Casa de l'Església de Balaguer i la projectada de Viella poden ser el punt final d'aquesta fecunda etapa.

Per a fer front a aquest millorament dels edificis, el bisbat ha hagut de fer una forta inversió, calculada en més de 150 milions de pessetes des de l'any 1973 fins a final del 1981. S'han venut 67 cases parroquials, 20 horts i patis i alguns pisos nous, construïts de poc, que no eren necessaris per a ús dels preveres. L'import global d'aquestes vendes ha sumat uns 80 milions. La resta ha sortit del fons de reserva (accions que es varen vendre a bon preu abans de la desfeta de la Borsa) i del superàvit dels exercicis econòmics d'aquests anys.

Tot i això, continua la política de sanejament del patrimoni immobiliari urbà, així com la recerca d'un major rendiment dels edificis arrendats.

2. La política seguida respecte als *béns immobles rústecs*, caracteritzats per la gran dispersió, l'heterogeneïtat, l'escàs valor de molts lots de terreny i l'ínfim rendiment actual, ha estat també de sanejament. Des de fa dos anys, a cada Zona del bisbat, un responsable vetlla aquest afer, mirant de convertir aquests béns en valors més rendibles.

3. Respecte als *béns mobiliaris*, la política d'obres realitzada durant aquests anys fa que aquest capítol sigui poc significatiu en el conjunt de l'economia, sobretot si descomptem la Cartera de valors fundacionals, que ja tenen un destí determinat (celebració de misses, Seminari, beneficència, formació espiritual i permanent, etc.).

A manera de conclusió general, apuntem aquestes constatacions i propostes:

— Cal subratllar, en primer lloc, la gran tasca portada a terme de cara al sanejament i la revalorització, amb criteris econòmics i pastorals, del nostre patrimoni.

— La càrrega que suposa la conservació i el millorament del patrimoni dels béns immobles urbans és un problema seriós plantejat a la feble economia diocesana, que no disposa de recursos suficients. Cal, doncs, continuar la política de sanejament.

— Cada vegada més, les comunitats parroquials hauran de fer-se càrrec de les despeses de conservació i millorament del patrimoni de béns immobles, especialment de les esglésies obertes al culte. En aquest sentit, el manteniment i la conservació de les esglésies es planteja com un dels problemes més greus que han d'afrontar moltes comunitats parroquials. La disminució real i el progressiu envelliment tant del clergat com de molts pobles agreuja el problema.

— Cal augmentar el rendiment actual del nostre patrimoni, especialment el de béns immobles. Tot i això, el tant per cent que representa respecte al total d'ingressos (entre el 7 i el 10) indica que no es pot considerar seriosament com una font important d'autofinançament de l'Església diocesana.

— Finalment, cal estudiar, amb criteris econòmics, la situació i el rendiment possible del patrimoni de béns immobles rústecs, tan disseminat i improductiu en l'actualitat.

El pressupost diocesà

Prescindint del capítol d'obres i de reparacions d'esglésies, que es finança amb els ingressos provinents de vendes i del rendiment del patrimoni dels béns immobles, el balanç de l'any 1981 palesa la nostra situació:

Els *ingressos* foren de 61.470.198 ptes., provinents d'aquests quatre capítols:

52.377.212 del Fons Comú Interdiocesà (Estat - Conferència episcopal),

4.474.758 d'aportacions de les parròquies i els preveres,

1.761.542 de Serveis de Cúria i de publicacions,

2.856.686 del rendiment dels béns mobiliaris.

Les *despeses* foren de 65.327.693 ptes., esmerçades de la següent manera:

55.955.814 per retribució del personal, desplaçaments i habitatge,

5.853.482 per activitats pastorals i Cúria diocesana,

3.518.397 per finançament, publicacions i ajudes.

El dèficit fou eixugat amb el superàvit d'anys anteriors, el rendiment de béns immobles i altres del fons de reserva.

Les xifres són eloqüents:

— Un 85 % dels ingressos prové de fora del bisbat i només un 15 % de les parròquies (fonamentalment el 10 % de les collectes ordinàries, la campanya d'ajuda a l'Església i les misses de binació, i del rendiment del nostre patrimoni mobiliari.

— L'autofinançament, per tant, és, avui per avui, un somni llunyà i difícil de convertir en realitat, sobretot si tenim en compte que el total de les collectes ordinàries de les parròquies del bisbat no supera els 16 milions.

— Respecte a les despeses, un 85,6 % correspon als capítols de retribució dels preveres i desplaçaments a les parròquies, que difícilment disminuiran, donat el cost creixent de la vida.

Tot això és motiu de reflexió. No és estrany, doncs, que el Consell d'economia impulsi la revisió i potenciï les fonts de finançament a tots els nivells: jubilació dels preveres (actualment un 28 % dels preveres), aranzels, aportació parroquial, Jornada d'ajuda a l'Església, sanejament del patrimoni... i que manifesti preocupació davant les campanyes que parlen d'autofinançament.

La retribució dels preveres

Aquesta ha estat una de les principals preocupacions, tant del Consell Presbiteral com del d'Economia d'ençà de la seva constitució.

L'any 1976 cada prevere percebia unes 13.000 pessetes, que junt amb els aranzels i l'estipendi de misses l'ajudaven a viure. L'any 1977 es féu un gran esforç amb l'estudi per part de tots els preveres d'una nova fórmula de retribució basada en criteris de justícia, de disponibilitat per al servei pastoral, de certa igualtat en la fraternitat, de valoració del treball pastoral i d'especial reconeixement de les situacions de vellesa, malaltia o jubilació. Seguint aquesta nova modalitat, la retribució ha augmentat cada any segons el cost de la vida; els ingressos mitjans mensuals han estat: 1978: 22.000 ptes., 1979: 25.000, 1980: 29.000, 1982: 37.000.

La disminució del nombre de preveres ha suposat una certa reducció del capítol de despeses i ha possibilitat un augment de la retribució, però alhora ha demanat un augment del capítol de despeses per desplaçament i per servei parroquial.

L'envelliment progressiu del clericat fa, per una banda, que calgui comptar cada vegada més amb l'ajuda de religiosos, seglars i ministres no ordenats, a fi d'atendre els diferents camps pastorals, i per l'altra, fa cada dia més inviable la possibilitat que el prevere tingui altres ingressos a causa de la seva edat i de la necessitat d'una dedicació més plena a les tasques pastorals.

El tant per cent tan crescut del capítol de despeses destinades a la retribució dels preveres fa que restin pocs recursos a l'Economia diocesana per a emprendre activitats, especialment d'ordre social, tan necessàries al nostre món rural.

Un altre factor que incideix en aquest capítol és el de la Seguretat Social, i concretament la Jubilació. L'entrada a la Seguretat Social ha significat l'acompliment d'una vella aspiració, però alhora ha comportat unes despeses molt crescudes que fan convenient la jubilació dels preveres, fins i tot per motius econòmics.

El finançament de les activitats pastorals

En un bisbat com el nostre, tan dispers i amb un clergat més aviat gran, és molt important la tasca orientadora i promotora de les Delegacions i els organismes diocesans. L'any 1981 les despeses per aquest capítol rondaren els sis milions de pessetes: un

milió i mig correspon a Delegacions i Consells, un altre milió i mig a desplaçaments especials, 400.000 a l'Escola diocesana de teologia i la resta a la Cúria, a la Casa del Bisbat i a publicacions diocesanes que han d'ésser subvencionades en part.

Si bé l'Església, a través principalment dels ordes religiosos, porta a terme una activitat social, educativa i assistencial intensa (la majoria dels religiosos preveres, els 70 religiosos no preveres i les 250 religioses treballen en col·legis, hospitals, residències i asils), el Bisbat com a tal no pot atendre, per manca de recursos, les obres socials que desitjaria portar a terme. La Delegació d'acció caritativa i social, el Servei de Colònies i altres organismes parroquials desenvolupen una tasca social important; manquen, però, residències per a vells, organismes d'atenció als malalts, als minusvàlids i als disminuïts psíquics, ajuda als aturats, assistents socials a les comarques, noves cases de colònies, etc.

Les conclusions de l'Assemblea dels cristians

El novembre de 1981 tenia lloc la cloenda de l'Assemblea dels cristians d'Urgell amb la participació dels representants de més de tres-cents grups. A les ponències sobre la Corresponsabilitat i sobre la Parròquia es féu referència a l'Economia diocesana i a la parroquial i s'assenyalaren aquests camins:

— transparència econòmica a tots els nivells i informació als fidels (propostes 140 i 206);

— constitució de Consells parroquials d'economia (141 i 207);

— major responsabilitat dels seglars en l'economia eclesial i en el finançament i la gestió dels béns (142 i 207);

— caminar vers l'autofinançament de l'Església (143 i 204);

— promoure una major comunicació de béns i més solidaritat (144 i 205);

— austeritat i pobresa evangèlica (145 i 203).

Un bon programa, sens dubte, que arrela en una experiència llarga i fecunda, i que cal anar convertint dia a dia en realitat.

VIC

SALVADOR BARDULET

I. PASSAT, PRESENT I FUTUR

Gràcies a l'atenció i cura que ha tingut la Junta Econòmica del bisbat de Vic del seu propi arxiu, és possible de donar una mirada enrera en aquest afer de l'economia considerada globalment.

De bon començament cal dir que la necessitat de tractar globalment l'economia del bisbat ha vingut, ja des dels seus inicis, de la necessitat de fer front al capítol de les nòmines del personal. Perquè, en general, cada parròquia o moviment s'ha anat autofinançant econòmicament, llevat de la partida de personal. O, si més no, s'ha anat defensant: en general, sempre hi ha la necessitat esporàdica o d'emergència que requereix un cop de mà del comú.

Primers passos

El primer toc d'alarma neix a la tardor de 1968. A la reunió del Consell del Presbiteri del 24 de setembre es presenta la situació econòmicament precària en què es troben alguns preveres. Per aquest motiu, els responsables de l'Habilitat (aleshores no hi havia pròpiament Junta Econòmica) fan arribar, amb data de 24 d'octubre, una circular a tots els preveres fent-se ressò de la situació presentada públicament i apuntant algunes possibles vies de solució.

En aquell moment la paga estatal venia individualitzada per parròquies o «peces eclesiàstiques», la qual cosa permetia de disposar d'algunes nòmines destinades a parròquies en les quals no hi havia prevere. A la circular esmentada s'afirmava que repartir el sobrant fent una puja general de sous, a part de ser irrisòria, no solucionava el problema existent.

A quinze anys vista és bo de constatar aquest primer entretoc a partir del qual s'endevina la complexitat de la qüestió i les

minses possibilitats que hi ha per a fer-hi front: «Es tracta —diu la circular— d'una qüestió delicada i difícil emparentada amb altres de més fondes com és ara la distribució de capellans, l'organització administrativa del Bisbat i les fonts de manteniment del clergat.»

A la pràctica, la circular arriba a les següents propostes:

— Determina la quantitat mínima mensual que tot prevere hauria de cobrar. Una espècie de sou mínim interclerical.

— Als preveres que, per altres motius, sobrepassen aquest sou mínim, se'ls demana que vulguin lliurar el 10 % del sobrepuig «a una caixa de compensació que nodriria el fons a repartir entre els més febles econòmicament». Aquí, doncs, neix el que, durant molt temps, s'ha anomenat al nostre bisbat la «Caixa Diocesana de Compensació». Allò que altres en diran Fons Comú.

— Als preveres que no arriben al sou mínim establert, se'ls invita que exposin per escrit la seva situació econòmica davant l'administració del Bisbat, la qual resoldrà cada cas segons les necessitats personals i diocesanes.

Així queda la qüestió fins a l'any 1971. Mentrestant, pel juny de 1970, s'elegeix una Comissió Econòmica, assistida, quan la importància decisòria ho aconsella, per un representant de cada arxiprestat.

Primes i consolidació de la Caixa Diocesana de Compensació

El sou mínim assenyalat l'any 1968 anava quedant tan mínim que ja no podia rebre el qualificatiu de sou. La Comissió Econòmica elabora, consulta, presenta. El Consell del Presbiteri discuteix i delibera sobre els informes presentats i alhora hi fa ser tots els preveres per aconseguir un acord majoritari.

En tantes anades i vingudes, deliberacions i consultes, s'hi esmerça tot l'any 1971. El dia 15 de febrer de 1972 cada prevere rep una circular: «A vós us han estat assignades ... pessetes mensuals i dues pagues dobles anuals de ...» «La vostra parròquia contribuirà amb ... pessetes mensuals a la Caixa Diocesana de Compensació».

Una taula de primes, complicadíssima —s'ha de reconèixer— a l'hora d'aplicar-la, regula els augments del sou base. Fins a nou apartats; i a cadascun li és assignat un % d'augment diferent, segons criteris establerts i degudament aprovats. Alguns d'aquests apartats són objectius, com ara: tenir servei domèstic o càrrecs de més responsabilitat. Altres són més subjectius: feines difícils

o costoses, abnegació particular... No és pas estrany que la circular acabi dient, després de demanar suggeriments, «seran també una força moral per afrontar els problemes delicats, i a vegades explosius, que aquesta reforma comporta».

Augmentar el sou, ni que fos de manera variable segons les primes de cadascú, suposava disposar d'un fons. La Caixa Diocesana de Compensació —que teòricament ja existia— «s'ha nodrit fins ara exclusivament de la nòmina de l'Estat». Per a fer aquest fons i consolidar-lo es posen en marxa dos mitjans: a) «Cada parròquia contribuirà amb una aportació de cinc pessetes per habitant i any». Criteri que, encara que ho sembli, no és objectiu, pastoralment parlant. La Comissió ja preveu aquesta dificultat davant la qual admet recurs: «podeu recórrer per escrit i el vostre cas serà estudiat com es mereix». b) «Demanem als capellans que tenen ingressos econòmics suficients o sensiblement superiors a la mitjana diocesana que vulguin renunciar a favor dels altres a tota o a part de la nòmina.»

La Comissió econòmica es confessa

A començaments de l'any 1974 la Comissió Econòmica, segurament amb motiu del seu cessament (a l'estiu d'aquest mateix any en comença una de nova) redacta un informe que és presentat al Bisbe i al seu Consell del Presbiteri. Es tracta d'un informe que, a més de contenir aspectes pràctics, és eminentment programàtic i de principis, alguns dels quals encara avui són vàlids. Si una cosa cal lamentar és que passés massa de pressa a l'arxiu. Cinc folis ben atapeïts dels quals espigolem el següent:

«La Comissió Econòmica va rebre del Sr. Bisbe l'encàrrec de reorganitzar i actualitzar la retribució del clergat diocesà. Hem comprovat que no és una comesa fàcil. Heus-ne ací les principals dificultats:

— limitació de la quantitat global a repartir entre la clerecia;

— quasi impossibilitat pràctica de fer una valoració objectiva de les necessitats reals del clergat i de trobar criteris idonis per a valorar les tasques i la dedicació;

— el problema que es planteja actualment no és tan sols de repartiment sinó de creació de noves fonts d'ingressos individuals i col·lectius, car les aportacions de l'Estat, a més d'insuficients, són cada dia més posades en dubte per un nombre creixent de capellans;

— van augmentant els capellans que es procuren ingressos de

procedència no eclesiàstica: treballs, classes. Alguns pocs han renunciat a la paga de l'Estat, d'altres, no;

— hi ha ingressos eclesiàstics i diocesans reals però no comptabilitzats: administració de propietats o d'altres béns eclesiàstics, rectories llogades, percepció de beneficis, etc.;

— la nostra Comissió ha pres plena consciència que la missió administrativa i tècnica que hom li ha confiat no es pot realitzar sense unes directrius polítiques i de govern (què cal fomentar?, què cal evitar?, quines són les línies d'actuació que s'ha traçat el servei jeràrquic?). L'economia, com la investigació, ha de respondre a un pla de govern. En el nostre cas, la manca d'unes línies definides i concretes de govern ens ha fet anar una mica a les palpentes.»

Primera sensibilització diocesana

Fins aquí, tot el que s'havia anat fent havia quedat a nivell privat de clergat. Si algun rector ho havia comunicat a la comunitat, era per iniciativa personal. Les parròquies que alguna cosa en sabien eren aquelles els rectors de les quals havien iniciat el bon costum de donar comptes. Com a mínim, s'assabentaven que certes quantitats eren retingudes pel Bisbat i ingressades a la Caixa de Compensació.

A la tardor de 1975 es procedeix a una sensibilització a nivell diocesà. Durant sis diumenges consecutius es publiquen sengles articles al «Full Diocesà» adreçats a tots els cristians, per tal de fer conèixer el problema de fons, els passos que s'han fet i els que es pensen fer. El bisbe Ramon, des de la seva pàgina setmanal, introdueix aquest conjunt d'articles i hi dóna cloenda el 7 de desembre: «Nosaltres —escriu— confiem en la benvolença de la majoria. Els capellans havíem demanat molt per a necessitats d'altres: ara ho fem per a nosaltres mateixos, encara que passem les hores del dia treballant pels germans. Demanar per a un mateix no plau gaire, però ho acceptem: és una forma de pobresa. A més, no ho farem pas sovint sinó segons les necessitats».

El problema continua essent el mateix: no es poden apujar sous ni fer gaire repartiments perquè no hi ha què repartir; d'on no n'hi ha, no en raja. Per aquesta raó s'instauren nous sistemes de nodriment del fons diocesà: a) una capta extraordinària a tot el bisbat el dia 8 de desembre, festa de la Puríssima. Ja es fa el mateix any 1975 i només es repeteix l'any 1976; b) cada parròquia contribuirà amb un 10 % de tots els ingressos que tingui. Aquest

sistema, que s'introdueix a partir del 1976, comportarà unes dificultats diguem-ne d'infrastructura. Perquè, a part de l'honestedat en el rendiment de comptes, a moltes parròquies no havia entrat mai ni tan sols un mínim i elemental ordre de comptabilitat escrita.

Nous criteris de retribució amb declaració de renda

En la novena comunicació de la Junta Econòmica, amb data de 8 de juny de 1978, a més d'anunciar que la subvenció estatal vindrà a través de la Conferència Episcopal Espanyola (i no per peces sinó per quantitat global) i que el clergat entrarà a la Seguretat Social, es proposa un nou sistema de retribució no tan complicat pràcticament com l'anterior.

La clau d'aquesta nova retribució és la declaració de renda que es demana a cada capellà. Cadascun ha de donar per escrit aquells ingressos que percep per altres conductes i treballs. La Junta Econòmica, segons siguin aquests ingressos, afegirà més o menys a la mensualitat. A tots, però, els serà lliurada una assignació base. A més, hi haurà uns plus força més objectivables: casa parada, servei domèstic, càrrecs permanents d'àmbit diocesà o comarcal, arxiprestos, quilometratge. Aquest sistema encara vigeix actualment. Les dificultats provenen de l'estira i arronsa a l'hora de declarar els altres ingressos. El mateix que passa amb la declaració de renda civil.

Nou sistema de contribució de les parròquies

La necessitat d'augmentar la contribució de les parròquies a la Caixa Diocesana de Compensació fa que, l'any 1981, s'abandoni el sistema del 10 % dels ingressos i es reinstauri el d'un tant per habitant i any; concretament, trenta-cinc pessetes. Això sí, tenint en compte les parròquies que, amb molts habitants, no poden pagar el tant establert, com també les que, amb més pocs, poden contribuir amb escreix. Va ser, doncs, un sistema pactat. Els membres de la Junta Econòmica varen tenir contactes amb la majoria de rectors per a pactar la quota que cada parròquia es comprometia a aportar. La qual cosa, com es pot suposar, no es va fer sense regateigs.

Durant aquest mateix any, 1981, ja hi ha un acostament pràctic (de contactes, n'hi havia hagut de més abans) amb alguns

dels bisbats de Catalunya de cara a campanyes de sensibilització, la unificació de sistemes de comptabilitat parroquial, etc.

I ja, a partir del 1982, s'arriba a la institucionalització d'una Comissió amb representants de tots els bisbats catalans, a través de la qual, com ja és sabut, es programen les accions conjuntament i, temps a venir, solidàriament. Almenys les ganes hi són.

Resums en xifres

Els grans blocs d'entrades i de despeses del bisbat de Vic es poden veure en el resum següent corresponent a l'any 1982:

Entrades	*Concepte*	*Sortides*
5.979.900'—	rendes patrimoni	
97.891.812'—	participació Fons Comú Interdiocesà [1]	
	aportació al Fons Comú Diocesà:	
3.547.453'—	collecta GERMANOR	
13.155.039'—	aportacions fixes de les parròquies	
6.834.779'—	aportacions extres de parròquies i entitats l'Església	
1.453.130'—	donatius de fidels i sacerdots	
108.453'—	vendes	
	despeses personal, complements, desplaçament	100.777.232'—
	tribut i taxes	30.590'—
	conservació, reparacions, lloguers i subministraments	5.123.884'—
	activitats pastorals	1.598.192'—
	ajudes a parròquies i entitats [2]	17.013.720'—
	a Conferència Episcopal Espanyola i Tarraconense	6.449.103'—
128.970.548'—		130.992.721'—
2.022.173'—	dèficit	
130.992.721'—		130.992.721'—

1. És la quantitat que el bisbat de Vic rep de la Conferència Episcopal Espanyola, el fons de la qual es nodreix de la dotació estatal i de les aportacions de les diòcesis.
2. Algunes són a fons perdut, altres a títol de préstec.

El procés de recollida ascendent al bisbat de Vic queda expressat en el quadre de la pàgina següent.

APORTACIONS AL FONS COMÚ DEL CLERGAT

Any	*Aportacions Parròquies*		*Col·lectes*	*Donatius* [1]		*Total*
1972	1.142.702	5 ptes. per habitant/any	—	32.600 ptes.	=	1.175.302 ptes.
1973	1.514.056		—	40.000 »	=	1.554.050 »
1974	1.513.272		—	110.400 »	=	1.623.672 »
1975	1.492.345		1.420.771 ptes.	703.012 »	=	3.616.128 »
1976	4.154.596	10 % sobre ingressos	1.268.494 »	1.080.252 »	=	6.503.342 »
1977	4.019.547		—	1.004.290 »	=	5.023.837 »
1978	4.645.767		—	961.736 »	=	5.607.503 »
1979	5.280.955		—	826.514 »	=	6.107.469 »
1980	5.899.836		—	1.095.232 »	=	6.995.068 »
1981	13.100.136	35 ptes. per habitant/any	—	1.023.691 »	=	14.123.827 »
1982	13.155.039		3.547.453 ptes.	1.276.557 »	=	17.979.049 »

(1) Entren també en aquest apartat els estipendis de Misses de binació que són enviats al Bisbat.

Conclusió

El nostre bisbat, com els altres de Catalunya, es troba en ple rebombori de sensibilització. La qüestió comença a arribar a la majoria dels cristians. Les reaccions de caire negatiu i els interrogants espantadissos són normals. Mentre es diu teòricament que l'Església hauria d'arribar a autofinançar-se, tothom hi està d'acord. Quan es donen, però, xifres concretes i es diu, per exemple, que de divuit milions hem de passar a noranta, els dubtes s'accentuen i els comentaris apunten al pessimisme. L'autèntica dificultat sorgiria quan anés predominant aquest to fins a fer perdre de vista l'objectiu marcat i afectés la decisió i la tenacitat amb què s'hi ha d'anar caminant. No és aquesta l'actual situació. Com s'ha escrit en els fulls de preparació de la jornada «Germanor»: Tot just hem iniciat un camí. Si, per una banda, hem de dir que no som enlloc, per l'altra, tampoc no tenim motius per plegar veles. Fet i fet, mai no s'havia arribat tan enllà.

Dintre de quants anys creiem que serà possible l'autofinançament? La Junta Econòmica del bisbat de Vic no s'ha atrevit a fer pronòstics de tant d'embalum. Si la realitat respongués a una regla de tres fóra fàcil el pronòstic: tenint en compte el ritme i la proporció dels últims anys, l'autofinançament seria possible dintre d'una dotzena o de quinze. Deixem-ho, però, en els mateixos anys en què ens serà donat de veure la total normalització lingüística al nostre país.

II. AFEGITONS PERSONALS A LA QÜESTIÓ ECONÒMICA DE L'ESGLÉSIA

Tot el que he escrit anteriorment ha estat per encàrrec de la Junta Econòmica del bisbat de Vic la qual n'ha revisat el contingut. El que segueix és ben bé a compte i risc personal. Es tracta, com es diu tantes vegades, d'unes reflexions en veu alta davant aquesta complexa qüestió. El meu punt de referència, naturalment, serà el funcionament de l'afer econòmic al bisbat de Vic. És el que conec. Encara que no defujo de fer algunes consideracions d'ordre més ampli.

Hem anat a la que salta

Vist el recorregut que s'ha fet fins ara, només s'ha actuat quan la misèrrima situació ho ha reclamat. No hi ha hagut programació, ni previsió, ni sentit de futur. Quan, molts anys enrera, en temps de la dictadura, es feia alguna acció minsa a nivell de capellans —gairebé només parlar-ne— de cara a una possible renúncia a la paga estatal, era vista únicament com una opció política antirègim.

Lligat amb això, tinc al davant un document adreçat al bisbe, fruit d'una reunió de capellans feta a Manresa pel novembre de 1969. De les moltes coses que bullien a l'ambient, en transcric només dues. Es constata: «una manca de camins cap a una solució collectiva dels aspectes econòmics: la insuficiència de la nòmina porta gent a buscar-se treballs subsidiaris al marge de tota planificació». I també: «el fet que no sigui acceptat el treball manual dels capellans per part de la jerarquia». Dues referències ben ilꞏlustratives d'allò que ens ocupa. També tinc al davant el resum d'una reunió de la Comissió de Pastoral Obrera, amb data de 17 de novembre de 1969, en la qual havia aplegat els preveres que —ben ilꞏlegalment— ja treballaven manualment. Era en bé de la planificació i la revisió pastorals. També aquesta reunió constata la «qüestió de l'autorització de la jerarquia». Res no va tenir resposta adequada. Silenci i anar tirant.

El fet és que l'any 1971 la Junta Econòmica ha de reconèixer que ja són molts els capellans que obtenen altres ingressos per diferents cantons. I apella a llur generositat tot demanant-los que renunciïn totalment o parcial a la nòmina eclesiàstica. La situació ja s'havia desbordat. Amb plantejaments pastorals o sense. Amb treballs «dignes» (docència) o «indignes» (manuals) —curiós argot clerical!—, bona part del clergat s'havia d'espavilar. Naturalment! El plantejament de l'economia eclesial no pot oblidar allò de *primum vivere*. L'heroïcitat no és exigible; sempre serà una opció personal.

El repte que tenim és seriós

Deixem el passat. Encara hi som a temps. El repte, l'hem d'agafar amb decisió. No solament perquè hi ha uns compromisos entre les altes institucions eclesiàstiques i les estatals. Sinó perquè no ha de ser d'altra manera. Benvingudes siguin les subvencions

parcials que s'adjudiquin a l'Església per tal treball o per tal dedicació. Però el pes fort del sostenimient de l'Església ha de ser aguantat pels seus membres. I no crec que haguem tocat sostre. Pràcticament, ens trobem tan sols en un segon any de sensibilització col·lectiva a nivell de Catalunya. No guanyarem en tres anys la inèrcia esclafadora de centúries.

Cal no adormir-se en aquest procés iniciat. I fer-nos forts a desfer els arguments que se solen posar per a obstaculitzar el camí emprès. De fet, aquestes objeccions, sorgides predominantment de certs ambients clericals, intenten d'amagar una inconsciència i una mandra a afrontar seriosament la qüestió. Expressions com: «L'Estat ha de continuar pagant»; «això és impossible d'aconseguir»; «dintre d'un temps ja no hi haurà capellans i tot quedarà solucionat», etc., no fan sinó palesar un simplisme que, en certs casos, toca la irresponsabilitat.

Fracassar davant aquest repte o quedar-se a mig camí fóra quelcom imperdonable. Mostraria la incapacitat educativa de l'Església així com la d'organitzar-se col·lectivament.

La qüestió econòmica té un entorn

La Junta Econòmica s'ha vist condemnada a l'aïllament. Se li ha confiat una caixa, sempre buida o si més no insuficient, amb l'encàrrec de repartir el seu contingut com més bonament pugui, i d'omplir-la com millor sàpiga. També en aquest camp econòmic cal corresponsabilitzar-nos tots per esgotar iniciatives, suggeriments i esforços. Per exemple, tothom s'adona que la font principal d'ingressos del Fons Comú haurà de ser l'aportació de les parròquies. A l'hora, però, d'augmentar-la anualment, ni que sigui el que correspon a la devaluació de la moneda, hi ha un absentisme impressionant i tothom fa el sord. En un altre sentit, què s'ha de fer amb les fundacions?; què s'ha de fer amb els estipendis de misses? (estipendi que s'assembla tant a aquell sobresou dels mestres, justificat a través de les permanències). Quantes parròquies del bisbat podrien finançar-se, en tot o en part, el sou del capellà?...

Indubtablement la qüestió econòmica ha d'anar lligada també a les decisions i perspectives pastorals d'una Església diocesana. Són les directrius de govern a què fa referència l'informe de la Junta Econòmica del bisbat de Vic del 1974 que s'ha citat anteriorment. Cap a quin tipus d'organització eclesial hem de cami-

nar? Amb més alliberats, amb menys? Quines necessitats pastorals s'han d'intensificar?... Mirar la qüestió econòmica eclesial només des de la perspectiva d'assegurar sou a un nombre de capellans amb l'amagada esperança (!) que cada dia n'hi haurà menys, és un punt de mira ben curt, esquifit i inconscient.

I encara sobre els sous. La situació extrema a què s'ha arribat fa que el sou del capellà no sigui quantificat segons unes necessitats reals, sinó segons allò de què es disposa per repartir. El sou queda tan insuficient i raquític que ja no constitueix cap testimoniatge donar-lo a conèixer o publicar-lo. Perquè el qui ho llegeix, d'una cosa està convençut: que amb allò no es viu i que d'un lloc o altre deuen sortir «les misses». No va pas mal encaminat. Tot capellà té necessitat real de buscar-se, pel cantó que sigui, un sobresou. I això, tant aquell a qui la tasca pastoral no li ocupa la totalitat de la jornada feinera com aquell que hauria d'estar alliberat per a la feina pastoral encomanada. I així no es pot tirar. Perquè, a la llarga, aquest bloc de persones teòricament alliberades per a la pastoral es convertirà, pràcticament, en un conjunt d'individus amb dedicació d'estones lliures a la tasca eclesial. Potser ha de ser així, i no és pas aquest el mal. El mal és que s'hi arribi sense cap mena de planificació, per la inèrcia i, en el fons, per una qüestió econòmica que no s'ha sabut afrontar adequadament. A l'hora, doncs, de calcular teòricament el sou del capellà cal fer-ho d'una manera realista.

Sense autofinançament no hi haurà autonomia de l'Església catalana

No voldria, en aquest punt, donar a entendre que oblido els esforços que va fent l'Església a Catalunya, no ja a nivell de base i de pastoral popular, sinó també a nivell d'institucions. D'un temps ençà, s'han anat solidificant una colla d'institucions de caire catequètic, litúrgic, teològic, pastoral, evangelitzador, etc. Si ens acostem, però, a cadascuna d'aquestes institucions ens adonarem que, quant a mitjans i dedicació personal, totes han d'anar avançant a mig aire i amb un esclop i una espardenya.

Que la Conferència Episcopal Espanyola s'adonarà un dia que, dels pocs o molts recursos que tingui, n'ha de destinar una part a empènyer les institucions de l'Església catalana, en dubto molt. A Madrid continuaran existint els *departamentos* i les *comisiones de ámbito nacional*, amb persones alliberades *ad hoc* i també *con res-*

ponsabilidad para toda la nación, els quals eixugaran qualsevol pressupost que se'ls destini. A tot estirar i fent un gran esforç constitucional canviaran la paraula: «nacional» serà substituït per «estatal». No cal que ens refiem de res més. I si s'ha de solucionar per votació, ja sabem a l'avançada quants vots contra quants. L'any passat, quan recollia les guardioles per a la capta de la «premsa catòlica» vaig tenir un mal pensament: segur que tots aquests diners van destinats a promoure i subvencionar revistes en llengua castellana. L'Església d'un país necessita institucions fortes i prestigioses. L'Església catalana no les tindrà si no se les paga.

¿Que la Generalitat de Catalunya tindrà un dia les transferències de la dotació estatal a l'Església catalana, o de l'import que provingui de l'impost religiós? Ignoro totalment si, per a això, caldria una reforma de la Constitució o de l'Estatut. Del que sí que estic segur és que n'hi ha per temps.

La qüestió és que, ara com ara, l'Església catalana, també i molt especialment en el punt de l'economia, es troba lligada i dependent de la Conferència Episcopal Espanyola. Allà tenen els diners i no hi ha altre remei que anar pidolant amb pactes, consensos i retencions. Ens explicava el delegat d'economia d'un bisbat català que, amb motiu de la capta per al viatge del Sant Pare, havia rebut una carta del responsable d'aquesta qüestió a Madrid, dient-li que si no arribava la taxa assignada, els la retindrien ben religiosament.

El repte d'arribar a l'autofinançament de l'Església queda accentuat per aquesta altra vessant. Si, per una banda, el fa més costós i exigent, per l'altra, en resulta més engrescador.

LA COMPANYIA DE JESÜS

IGNASI SALVAT

Els inicis

Per entendre millor els passos que ha fet la Companyia de Jesús en les seves estructures econòmiques per tal de poder viure una pobresa cada vegada més exigent i, alhora, més acomodada als nostres temps, cal tenir en compte algunes dades històriques fundacionals.

Des del temps del fundador de la Companyia, els jesuïtes han tingut un doble règim d'economia: un per als col·legis i un altre per a les cases i residències. Els col·legis eren, des del 1539, el lloc de residència dels estudiants jesuïtes que estudiaven a les universitats, fins que el 1548 es va fundar el Col·legi de Messina, el primer on els jesuïtes foren mestres i els alumnes eren estudiants no jesuïtes. I ja des d'aquests temps, a la Companyia cada comunitat o residència i cada obra apostòlica han tingut sempre independència econòmica i administrativa en relació a les altres comunitats o obres apostòliques.

Sant Ignasi va voler, per poder arribar a tothom, que aquests col·legis fossin gratuïts i que, per això, tinguessin una Fundació amb unes rendes que permetessin el finançament dels seus professors, els quals, per consegüent, constituïen la comunitat responsable del col·legi amb règim diferent del de les altres comunitats o residències, ja que els col·legis podien viure de les rendes del capital fundacional. La seva experiència d'estudiant a París va fer veure a sant Ignasi que no podia estudiar i buscar almoines simultàniament. Per això dedicava els estius a buscar almoines a Flandes per tal de poder assegurar econòmicament els seus estudis d'hivern. En canvi, va concebre de forma molt exigent el règim de les cases i residències de jesuïtes ja formats i que treballaven pastoralment. Aquests llocs no podran viure de rendes sinó solament de les almoines que es rebin amb ocasió dels ministeris apostòlics o per altres motius, sense exigir res, només acceptant el que els donin. Per això la Companyia fou assimilada als Ordes mendicants, encara que pel que feia als col·legis no ho pogués ser.

Per tal d'assegurar aquest règim de pobresa i evitar la relaxació que en aquest punt normalment s'havia donat en altres institucions quan s'havien adoptat normes més àmplies, el fundador va voler que tots els jesuïtes que s'incorporessin definitivament a la Companyia amb els últims vots solemnes fessin a més el vot de comprometre's a no canviar res del règim de pobresa de la Companyia si no era per a fer-lo més estricte.

Gràcies a aquesta estructura i legislació la Companyia ha mantingut el seu règim econòmic invariable fins a la Congregació General de l'any 1965.

Adaptació al món modern

En aquesta Congregació es féu el primer pas vers l'acomodació del règim econòmic de la Companyia a les condicions del món modern, tot establint, amb l'aprovació de la Santa Seu, que «també el fruit o la remuneració del treball, fet segons l'Institut, és font legítima de béns materials, necessaris per a la vida i l'apostolat dels jesuïtes».

El pas legislatiu següent, el va fer la Congregació general 32, el 1975, en disposar la separació completa entre l'economia de les obres de la Companyia i la de les comunitats dels jesuïtes a les quals les obres estan canònicament assignades. En la realització d'aquesta separació, el règim de les obres serà el règim tradicional dels col·legis, però, en canvi, el de les comunitats s'assimilarà al de les cases i residències abans esmentades. Aquesta ordenació, que feia temps que es practicava en molts llocs, ara s'ha universalitzat i ha ajudat molt a la clarificació de les relacions obres-comunitats, ensems amb una exigència més gran d'estil de vida auster a les comunitats. Ha ajudat també a aquest últim aspecte una segona ordenació de la mateixa Congregació 32: que totes les comunitats han de distribuir tot el superàvit que tinguin cada any, seguint les normes concretes que es donaran a cada Província. Amb aquesta norma es vol aconseguir una solidaritat més gran entre totes les comunitats, especialment amb les més necessitades, i amb les obres i institucions més deficitàries, i també amb les persones més pobres del lloc on es viu, tot respectant la independència de règim econòmic que hi ha entre totes les obres i comunitats de la Companyia des dels seus inicis.

El moment present, a Catalunya

En aquest moment a Catalunya la Companyia segueix aquestes normes: procurem que totes les despeses dels jesuïtes que necessiten ser ajudats —d'això en diem «despeses familiars», a semblança del que passa a moltes famílies— corrin a càrrec de les comunitats, mitjançant una contribució donada a l'Administració Provincial, segons les possibilitats de cada una d'elles. Considerem que necessiten ser ajudats els jesuïtes estudiants i novicis, els malalts i ancians i els qui estan dedicats al servei de la mateixa Província.

D'altra banda, tot el que pugui arribar a la Província com a almoines o rendes servirà per a ajudar els serveis pastorals prioritaris, per més urgents o per més necessitats, com el treball intellectual teològic i filosòfic i la pastoral de joventut. De fet, el que arriba és insuficient per a solucionar els greus problemes que tenim plantejats.

Aquestes són en conjunt les línies per les quals avença l'economia de totes les nostres Províncies. Tanmateix poden ser «trencades» o bé a causa de les dificultats econòmiques de les comunitats produïdes per la inflació constant, o bé a causa de problemes concrets d'alguna obra (per exemple, el cas de la construcció d'una escola a Barcelona, els anys 1974-1975).

Perspectives

Les perspectives de futur pel que fa a les institucions d'ensenyament o d'investigació o de totes dues alhora —escoles i ensenyament universitari, Instituts vinculats a Sant Cugat i Observatori de l'Ebre— són molt fosques ja que sense ajudes de l'Estat, o de la Generalitat en el nostre cas, o d'altres entitats, no es veu com podran anar endavant. Pel que fa a les comunitats, ara estem equilibrats. Un possible creixement del nombre de novicis (que s'insinua des de fa uns anys) i l'augment progressiu de l'entrada en jubliació poden comportar dificultats al nostre projecte d'autofinançament.

PROVÍNCIA ESCOLÀPIA DE CATALUNYA

ÀNGEL OLIVERAS i JOSEP LIÑAN

La Província Escolàpia de Catalunya està formada per 26 comunitats, 19 col·legis, 2 parròquies i 2 cases de colònies, amb un total de 175 escolapis al Principat.

La renovació conciliar ha afectat tots els aspectes de la vida, també l'econòmic. De manera gradual, s'han anat fent passos fins a arribar a una certa comunicació de béns, que creiem força significativa.

Els passos que prudentment, però amb fermesa, s'han fet, són els següents:

a) separació, primer teòrica, després real, de les economies de comunitats i col·legis;

b) equiparació de laics i religiosos, en quant a sous i retribucions, en els nostres centres;

c) centralització de romanents tant de col·legis com de comunitats, que són administrats pel Departament Provincial d'Economia.

Economia provincial

La Província prepara anualment el seu pressupost ordinari, el presenta al Consell de la Província i l'aprova la Congregació General. En cas de despeses imprevistes de molta consideració, es prepara un pressupost extraordinari.

Per a fer front a les moltes despeses que té la Província, durant els últims deu anys, s'han creat diversos fons amb destinacions i ingressos ben concrets.

Fons de contribució personal. Tot religiós, tant actiu com jubilat, contribueix a aquest fons amb quantitats revisades anualment. Aquest fons es destina al manteniment de la Cúria: sous del P. Provincial i dels PP. Assistents, alliberats per al servei del grup; manteniment del Departament d'Economia, Pastoral, Pedagogia, Publicacions, Arxiu Provincial, etc.; manteniment de la

missió del Senegal, Cases de Formació, ajuda a Cuba i a les vocacions mexicanes.

Fons d'amortització dels col·legis. Cada col·legi aporta a l'economia provincial el cànon legal d'amortització de l'edifici. L'import es destina íntegrament a les obres extra dels mateixos col·legis. Això ha permès de construir dos edificis nous i reformar-ne altres a fons.

Fons de jubilació. Durant alguns anys, els romanents de les comunitats, en acabar l'exercici, han nodrit aquest fons. Actualment s'hi destinen l'import de les quotes de seguretat social dels religiosos, les amortitzacions dels edificis que ja són propietat del fons, i els interessos del mateix fons.

La quota dels religiosos jubilats, les assegurances dels religiosos autònoms, les quotes de la Mútua ASISA, totes les despeses d'infermeria (metges, medicines, clíniques, etc.) i el manteniment de la casa de malalts es paguen amb el fons de jubilació.

Fons anual. L'integren els lloguers d'algunes botigues que hi ha en uns pocs col·legis. La Congregació Provincial el destina cada any, a través d'un pressupost especial.

Fins a principis dels anys 70, comunitat i col·legi formaven una unitat, econòmicament autònoma, que contribuïa a les despeses de la Província i de l'Orde amb contribucions fixades anualment segons les possibilitats de cada centre.

Hi havia cases econòmicament febles i altres que es bastaven amb escreix. No cal dir que els col·legis rurals passaven greus dificultats econòmiques per a mantenir-se i renovar-se. Avui, aquests col·legis, arran de la concentració, reben l'ajuda més substanciosa.

El Departament d'Economia Provincial, que fa com de gestoria, facilita a comunitats i col·legis tota mena d'operacions, evita despeses, deslliura les economies particulars de moltíssimes i pesades funcions burocràtiques.

Totes les propietats de col·legis i comunitats locals figuren a l'inventari de la Província. El Departament d'economia administra els romanents disponibles en benefici de col·legis i comunitats. Això, a la pràctica, redueix despeses, evita errors, agilitza tota mena d'operacions i proporciona beneficis importants a favor de col·legis i comunitats.

Economia dels col·legis

Tots els col·legis escolapis funcionen per pressupost preparat per la Junta Econòmica local i aprovat per la Congregació Provincial, que en fa el seguiment i en valora l'exercici.

Les instal·lacions i el mobiliari figuren a l'inventari de cada centre. Cada col·legi paga a la Província el cànon legal d'amortització de l'edifici.

L'Escola Pia de Catalunya, com a entitat titular, és responsable de tots i de cada un dels centres en tots els aspectes, també en l'econòmic; es reserva el dret d'autoritzar, dirigir i supervisar les obres importants, l'admissió i l'acomiadament de personal i l'ampliació o la reducció del nombre d'aules.

El Departament d'Economia Provincial s'ocupa de la confecció i el cobrament dels rebuts dels alumnes (uns 15.000); de la confecció i el pagament de tot el personal (un miler); de tota la documentació i el pagament de la Seguretat Social (altes, baixes), de les retencions i declaracions de renda; de tota mena de certificats, comptabilitat oficial, etc.

Cada col·legi té dipositats tots els romanents al Departament d'Economia; però en conserva la propietat i en rep beneficis; pot obtenir préstecs sense dilació ni tràmits burocràtics i amb interessos reduïts. Això fa que, quan es retarda la subvenció, el Departament fa front a l'emergència sense cap preocupació per part dels centres.

Les subvencions estatals d'EGB de tots els col·legis van a un sol compte de la Província. La «Caixa» avança mensualment 1/12 de les subvencions anuals. La comissió és de 1'1/1000.

Des del punt de vista laboral cada col·legi forma una empresa independent per a evitar el perill de ser considerats com una sola empresa, amb totes les complicacions que això comportaria; cada Director assumeix la responsabilitat de les decisions aconsellat i ajudat pel Departament d'Economia.

Economia de les comunitats i de cada religiós

La comunitat local prepara anualment el seu pressupost i, una vegada aprovat per la Congregació Provincial, en fa el seguiment.

Al pressupost, figuren els sous dels religiosos, les pensions dels jubilats i tota altra mena d'entrades; també tota mena de despeses previsibles, com obres, canvis de cotxes, excursions, etc.

Mensualment, la comunitat comunica al Departament d'Economia, a través dels impresos adequats, els ingressos i les sortides. El Departament, que cobra directament dels col·legis els sous dels religiosos, retorna a les comunitats l'estat de comptes.

L'ecònom s'encarrega del bon funcionament de la casa, i procura que tots els religiosos tinguin el que necessiten i al seu temps degut.

Acabat l'exercici, tots els romanents comunitaris passen a ser propietat de la Província.

Cada religiós administra un petit dipòsit d'unes quatre mil pessetes, per a despeses personals: roba, viatges, llibres, revistes, espectacles, tabac, hobbies, etc., i en dóna compte a l'ecònom, que reposa la quantitat inicial.

Tots els religiosos aporten a la comunitat el seu sou o la pensió de jubilat, com també la quota fixada per a despeses de la Província i de l'Orde. Actualment s'intenta que cada religiós faci el seu pressupost personal.

Conseqüències

El procés de centralització ha estat lent. S'ha hagut de vèncer moltes resistències, sobretot al principi. Les comunitats creien perdre poder; els col·legis, autonomia i eficàcia. De mica en mica i pas a pas s'ha anat guanyant la batalla. Avui els resultats són altament positius i els avantatges reconeguts per religiosos i col·legis.

Els pressupostos faciliten una autonomia eficaç: comunitats i col·legis poden destinar part dels seus ingressos a beques i altres obres o accions socials; no viuen l'angoixa d'altres temps, quan la subvenció no arribava, ni la por de no poder fer les obres veritablement indispensables.

La centralització, tant de col·legis com de comunitats, ha propiciat una autèntica comunicació de béns, de la qual han sortit afavorits els més febles; definitivament ha aconseguit, en el pla econòmic, una igualtat real entre comunitats i entre religiosos; ha creat un sistema d'ajuda prompte i eficaç, que ha permès de renovar les instal·lacions de la majoria de col·legis.

Avui, la Província té capacitat per a promoure que alguns dels seus religiosos quedin en part alliberats per a prestar serveis a les classes més populars i, d'aquesta manera, arribar a una efectiva comunicació de béns.

MONESTIR DE MONTSERRAT

JORDI MOLAS

Per centrar degudament aquesta nostra col·laboració dins el context que pot oferir un informe sobre l'economia d'algunes congregacions o ordes religiosos radicats a Catalunya, cal tenir en compte que l'economia de Montserrat representa únicament l'activitat econòmica d'un monestir-santuari. Aquest fet li dóna un caràcter propi que marca unes diferències fonamentals en relació al plantejament econòmic de qualsevol altra entitat religiosa fins al punt que Montserrat pot aparèixer com un cas atípic. Aquesta diferenciació crec que pot augmentar com més específic és el treball dels membres d'aquesta o aquella altra congregació o orde. Perquè en primer lloc l'economia d'un monestir es redueix a l'activitat d'una sola comunitat; i en segon lloc, perquè un dels trets de l'economia de Montserrat, en part per causa del santuari, podria ser precisament la seva complexitat i la seva diversificació pel que fa als treballs, als serveis i als recursos amb els quals se sustenta.

L'informe que ací presento és el resum dels punts centrals de l'entrevista sobre l'economia de Montserrat[1] que fa uns pocs mesos vaig fer al P. Alcuí Serras en el moment que es disposava a deixar el càrrec de majordom de Montserrat, després d'haver-lo exercit durant vint anys, i que personalment em preparava per agafar-ne el relleu. Per aquesta mateixa circumstància i perquè crec que les línies de fons d'aquella conversa són les més adients per a rebre una primera informació sobre l'economia de Montserrat, em limitaré a transmetre-les gairebé, podríem dir, al peu de la lletra.

Sabem que per a força gent plantejar el problema de l'economia de Montserrat suposa anar directament a plantejar una sèrie de preguntes que fan referència principalment a les botigues i als

1. *Estrevista amb el P. Alcuí Serras sobre l'economia de Montserrat*, «Montserrat. Butlletí del Santuari», núm. 7, 2a. època, setembre 1983, pp. 11-19.

serveis de restaurant i d'hostatge que hi ha al nostre santuari. Crec que en el moment de fer un informe d'aquesta mena, per més breu que sigui, aquest és un mal començament. El fil conductor ha de ser un altre per tal que, amb una certa lògica i dins un context just, es pugui respondre al més objectivament possible a aquelles qüestions abans esmentades. Comencem, doncs, per exposar d'on provenen els ingressos que sostenen la vida de la comunitat de monjos de Montserrat i quines són les seves despeses.

Els ingressos i les despeses de la comunitat

En tant que sigui possible destriar l'economia del monestir de la del santuari, podem indicar com a més pròpies de la comunitat monàstica aquestes dues fonts d'ingressos: el treball dels monjos i els donatius. El treball dels monjos de Montserrat és complex, diversificat, i a voltes sembla que sobrepassi les pròpies possibilitats per portar-lo a terme. Aquest problema tendeix a agreujar-se si hom té en compte que la mitjana d'edat de la vuitantena de monjos residents a Montserrat és de 55 anys amb tendència a augmentar pel fet que el nombre de monjos joves, tot i que es manté, no augmenta.

Un dels principals treballs de la comunitat és el servei pastoral propi d'un monestir i d'un santuari. L'atenció als diversos tipus d'hostes, de pelegrins i de visitants que pugen a Montserrat i que demanen ser atesos degudament exigeix que una part de monjos es dediquin a ple temps a aquesta tasca ajudats, evidentment, per un grup força nombrós de la comunitat que, a més d'altres treballs, hi col·labora intensament. No m'entretindré a exposar la diversitat d'aquest treball, però sí que cal dir que la seva remuneració no està proporcionada al temps de preparació pròxima i remota que cal dedicar-hi. A més, cal tenir present que aquest servei es fa totalment gratuït i, contràriament al que hom pensa, des de l'any 1959 no es cobra cap mena d'estipendi per cap mena de servei religiós. És un treball, doncs, finançat en gran part per les almoines que bonament deixen els fidels.

Un altre tipus de treball que contribueix a la nostra economia és l'intel·lectual. És coneguda la dedicació dels monjos de Montserrat als estudis bíblics, teològics, històrics, litúrgics, musicals..., els quals troben la seva deguda aportació en la docència —Escolania, formació dels monjos joves, Facultat de Teologia...—, en

la investigació o en la divulgació. Ací cal esmentar les *Publicacions de l'Abadia de Montserrat*, editorial que, a més d'ocupar un nombre determinat de monjos, permet la difusió, entre molts d'altres, d'aquells treballs per mitjà de les seves col·leccions i revistes.

Un tercer tipus de treball és el manual, el qual sovint és alternat amb els altres tipus de treball abans esmentats. La impremta, el taller de ceràmica i algunes altres ocupacions manuals ens proporcionen, doncs, una bona ajuda econòmica i la possibilitat de tenir un treball manual en el monestir. A més de tots aquests treballs, cal tenir en compte encara els serveis interns de la comunitat realitzats pels mateixos monjos com poden ser els que fan referència a la direcció, administració, manteniment..., els quals si bé directament no comporten uns beneficis, des del punt de vista econòmic signifiquen certament un estalvi.

L'altre recurs econòmic que té el monestir són els donatius. Tot i que no són abundants i que la gran majoria són fets amb vista al santuari, aquests són necessaris en la nostra economia. N'hi ha de diverses menes. En primer lloc assenyalaria els donatius fets en diner, una gran part dels quals són les almoines que es fan directament a les bústies de la basílica. També es reben donatius en forma de joies que els fidels ofrenen a la Mare de Déu; el valor d'aquestes joies, després d'haver-les venut degudament, és destinat al manteniment de la mateixa basílica o a fer almoines a famílies o persones necessitades. Hi ha encara altres formes de fer donatius. Uns són els que vénen en forma d'obres d'art; aquests, evidentment, tot i contribuir a l'aspecte cultural de Montserrat, no representen cap ajuda econòmica, al contrari, sovint demanen unes despeses d'instal·lació i de manteniment pel fet que són considerades gairebé com un patrimoni del poble. D'altres són aquells que es fan amb vista a realitzar una obra concreta; el monestir els destina a millorar el conjunt del santuari. Finalment, en aquest apartat d'ingressos, indiquem que el monestir, com qualsevol altra entitat i després d'haver fet les sol·licituds corresponents i seguit el curs legal, des de fa un parell d'anys també demana subvencions als organismes oficials de Catalunya per a usos públics. Normalment aquestes serveixen per a finançar algunes de les realitzacions culturals que Montserrat porta a terme i que afecten principalment les *Publicacions*, la biblioteca i l'Escolania.

Tot aquest capítol d'ingressos —treball dels monjos i donatius— que constitueixen els nostres recursos immediats arriba a cobrir únicament un tant per cent de les despeses de la comunitat

monàstica; percentatge que, seguint les línies d'actuació d'aquests darrers anys pel que fa al treball dels monjos, tendeix a augmentar.

El capítol de les despeses del monestir sobrepassa, doncs, força el capítol dels ingressos. Tinguem, però, en compte que el monestir, a més de les necessitats primàries de la vida de cada dia, té encara moltes altres despeses com poden ser totes les activitats religioses i culturals no remunerades. Podem citar, per exemple, una part considerable del servei pastoral i del culte que es fa al santuari, les despeses i la dedicació dels quals superen en molt les almoines que deixen els fidels a les bústies de la basílica. També, ací, cal tenir presents les despeses que ocasiona el manteniment d'una biblioteca com la nostra, la publicació de certes revistes i llibres d'interès eclesial o cultural, els estudis dels monjos joves o d'aquells monjos que cal que continuïn en la investigació per a un rendiment posterior, l'Escolania que, des d'un punt de vista econòmic, sempre és molt deficitària... Un altre capítol fóra la conservació dels edificis, alguns dels segles XVI, XVII i XVIII. Caldria afegir també en aquesta llista les despeses que en altres indrets van a càrrec del municipi —com, per exemple, la vigilància diürna i nocturna, els aparcaments, la conservació i millora de la muntanya, de les vies públiques i dels jardins del recinte, els lavabos públics, l'assistència mèdica, l'enllumenat dels llocs públics, el servei d'aigua potable, la neteja del recinte i la recollida de les deixalles... —i que durant anys, i per causes que ara no és escaient d'explicar, el monestir ha hagut de sostenir. Tot això, com és de suposar, significa una despesa que no és possible de finançar amb els propis recursos, ni tampoc amb tots els altres recursos de Montserrat que tot seguit exposaré.

Els serveis del santuari

El monestir, en no tenir els recursos necessaris per a fer front a totes aquestes despeses, és just que recorri, en part, als recursos que deixen els pelegrins i els visitants a Montserrat en utilitzar els serveis que administra L'Agrícola Regional, S.A. Aquesta empresa és un instrument del monestir per a atendre les necessitats de la gent que puja a Montserrat, i d'ell són pràcticament la totalitat de les accions d'aquesta societat anònima. Per tant, és el monestir el qui té la responsabilitat sobre aquesta societat i el qui en pot marcar les directrius. Pel bé mateix de Montserrat, i

mentre no es vegi una solució més clara, el monestir ha d'assumir aquesta responsabilitat i aquest servei. Diguem també de pas que, a part d'aquesta participació del monestir amb les accions de L'Agrícola Regional, S. A., ambdues entitats no tenen cap mena de participació en cap altra empresa.

Són prou conegudes les activitats empresarials de L'Agrícola Regional, S. A., pel fet que són ben visibles als ulls de tothom; però, potser, serà bo de concretar-les ben ràpidament. En primer lloc, podem assenyalar les activitats d'hostal i de restaurant; després hi ha les de tipus comercial, que es limiten a la venda de queviures i de records, a més de la fabricació i la distribució del licor *Aromes del Montserrat;* finalment, també es fa càrrec de l'organització del manteniment de Montserrat pel que fa a les obres, la jardineria, l'urbanisme...

Una altra informació que pot interessar conèixer és el fet que a L'Agrícola Regional hi treballen 213 persones fixes i 122 persones de temporada; això fa un total de 335 persones. Qui estigui mínimament assabentat de les contribucions i dels impostos als quals les empreses han de fer front fàcilment s'adonarà del pes econòmic que representa aquesta plantilla. A aquest fet hom encara hi hauria d'afegir la temporalitat de Montserrat pel que fa als serveis. És a dir, la major part dels visitants vénen només uns mesos concrets de l'any, i encara en unes hores determinades del dia, mentre que el personal de l'empresa fa l'horari de treball complet. Això fa que les possibilitats d'autofinançament dels serveis abans esmentats siguin limitades. Aquesta realitat és determinant pel que fa als beneficis de l'empresa i, per consegüent, l'aportació que pot fer a les despeses del monestir ha de ser forçosament limitada.

Davant aquesta situació s'ha de recórrer a formes externes de finançament. Les gestions per assolir, entre altres, aquest objectiu les realitza el Patronat de la Muntanya de Montserrat.

El Patronat de la Muntanya de Montserrat

El Patronat de la Muntanya de Montserrat va sorgir quan es va constatar la necessitat que Montserrat tenia d'una atenció especial i completament atípica pel que fa als serveis de caire municipal. Les exigències que podia tenir Montserrat en els diversos aspectes cultural, urbanístic, turístic, sanitari, de vigilància, ecològic..., eren molt superiors a les que podien atendre cada un dels

quatre municipis que tenen part a la muntanya: Monistrol, el Bruc, Collbató i Marganell. Això va fer que es busqués una entitat supramunicipal en les seves atribucions sobre la part d'aquests municipis tot ampliant-ne les facultats municipals. Aquest organisme va ser creat per un Decret-llei el 16 d'octubre de 1950 i és regit per un reglament de règim interior que data del 13 de febrer de 1953, el qual ha estat reformat ben recentment. Durant força anys la gestió del Patronat fou positiva per a Montserrat, però al llarg d'aquests darrers anys —període que podríem delimitar entre el final de la Dictadura de Franco fins al dia 15 d'octubre de 1982 en què el Patronat passava a la Generalitat— l'activitat del Patronat ha estat gairebé nulla. El dia 24 d'agost de 1983 sortia publicat al *Diari Oficial de la Generalitat* el decret segons el qual s'aprovava el nou Estatut d'organització i funcionament del Patronat de la Muntanya de Montserrat. Durant aquest darrer any, doncs, s'ha anat treballant en la línia que marca aquest nou estatut per tal de poder traspassar al Patronat totes les responsabilitats i els serveis públics de caire municipal que són de la seva incumbència. És d'esperar, doncs, que, a partir de l'exercici de l'any 1983, Montserrat es vegi alliberat, en part, del pes econòmic d'unes despeses de tipus municipal desproporcionades per a la seva economia. Si en els propers exercicis s'aconsegueix de consolidar aquesta política econòmica, el monestir podrà orientar el seu esforç econòmic a finançar aquelles obres de manteniment que, per deficiència econòmica i donada la seva envergadura, durant tots aquests anys no s'han pogut realitzar. En aquesta nova etapa, la gestió del Patronat de la Muntanya de Montserrat pot ser molt beneficiosa de cara a Montserrat i de cara a l'atenció que es mereixen tots els pelegrins i visitants que hi pugen.

GERMANETES DE L'ASSUMPCIÓ

MATILDE ROS

Plantejament

«Davant les condicions d'injustícia i de misèria de la major part dels homes, el fet de compartir i posar en comú els béns és un signe profètic del Regne i un signe d'esperança per a la humanitat» (Constitucions, p. 18). Aquestes paraules resumeixen bé l'esperit de pobresa que desitgem viure a la nostra congregació. És un horitzó que ens esperona a anar endavant amb tot el Poble de Déu.

A partir de l'esforç renovador de retornar a les fonts demanat pel Vaticà II i arrencant dels capítols de la nostra congregació, posem l'accent general en l'*encarnació*. Volem estar enmig del poble senzill, amb una actitud d'acollida, igualtat, compartir, solidaritat, relacions senzilles...

El Capítol general del 1981 va ésser molt explícit en aquesta línia i volgué que totes les germanes estiguessin interessades en la qüestió de l'economia, de manera que totes se sentissin cada cop més impulsades vers una vida amb referència a l'Evangeli i en solidaritat amb el món que pateix.

La nostra congregació no ha tingut mai obres pròpies ni n'ha administrat. Abans fèiem un treball gratuït a les famílies que sollicitaven els nostres serveis i vivíem de la «postulació» i de donatius. Essent, però, el nostre carisma específic l'evangelització del món obrer enmig dels pobres, hem cregut convenient viure del nostre treball per solidaritat amb el món treballador i com a conseqüència de l'encarnació en un barri, amb un estil de vida concret. Els nostres fundadors van voler que el treball fos el lloc i el mitjà d'evangelització.

Estructuració de l'economia

Les nostres entrades procedeixen del treball retribuït, dels in-

teressos d'alguns (pocs) patrimonis de les germanes i d'alguns valors capitalitzats (mai no són gaire importants) i d'alguns lloguers.

Els tipus de treball retribuït són: ATS i auxiliar de clínica (Seguretat Social o altres centres), Llar del pensionista (atenció de vells a domicili, situacions molt marginades), treballadores familiars (Ajuntaments), assistent social (Càritas o altres llocs), planxadora (S.S.), Cooperativa de Neteja, treballs manuals, etc.

Procurem que a cada comunitat hi hagi alguna germana alliberada per a una presència activa, que comporta l'acolliment i el compartir, que es concreten en serveis, com és ara: alfabetització, presència a associacions de veïns, animació de llars d'avis, grups de joventut i grups de fe, catequesi, etc.

Estem convençudes que tant aquests tipus de treball, retribuïts o no, com les relacions senzilles d'amistat i de germanor que es desenvolupen en el nostre pa de cada dia —relacions que ens porten a un nivell de comunicació profunda amb gent molt popular del barri o del lloc de treball— són una construcció silenciosa del Regne. És una tasca que no es pot comptar ni mesurar estadísticament, però és un dinamisme que brolla del carisma i que, per tant, és missió d'Església.

Hem intentat organitzar la nostra economia de manera que les comunitats s'autofinanciïn. A partir de les necessitats manifestades per cada germana i dels nostres recursos, fem un pressupost comunitari per a les despeses personals i comunitàries. Cada comunitat tramet l'excedent —si n'hi ha— de les seves entrades a un fons comú de la província per compartir-lo, o bé rep d'aquest fons la quantitat que li manca per a cobrir el pressupost; alhora el fons comú serveix per a les comunitats de germanes grans i malaltes. El fet de compartir posa en relleu l'esperit fratern i la joia de «fer memòria» de les primeres comunitats cristianes.

Cada cop tenim més clara l'opció pels més pobres, de la qual anem assumint poc a poc tots els riscs i les conseqüències. A partir d'aquí anem descobrint la riquesa i la importància de la veritable solidaritat, tot realitzant lentament actes que construeixin un món com Déu el vol, més humà i més just.

En l'administració dels béns seguim el Dret general, les decisions dels capítols generals i les lleis civils de cada país, i ens esforcem a ser coherents amb la nostra opció. Estudiem, doncs, els llocs d'inversió de béns, llur rèdit i finalitat i vetllem per no cedir a la temptació d'acumular-ne.

Les comunitats donen comptes cada mes a l'ecònoma provincial i un cop l'any es revisen els pressupostos comunitaris que serveixen per al pressupost de la Província. Un cop l'any s'informa l'Assem-

blea de tots els nivells de l'economia i es distribueix el possible excedent d'acord amb uns criteris que es va fixar la Província.

El caràcter internacional de la congregació ens ajuda a descobrir el pes i la realitat global de la pobresa en el món, per mitjà dels altres pobles amb els quals compartim la vida. Per això cada comunitat entrega l'u per cent dels seus recursos a un fons internacional de solidaritat que va crear la congregació el 1977, el qual és destinat a alguna necessitat concreta.

Problemes i perspectives

Un dels problemes que mirem de resoldre és el de la seguretat per a la vellesa i la malaltia. Treballem i lluitem per obtenir una certa seguretat en aquests aspectes per a cada germana. També sentim algun cop, com és normal avui dia, el corcó de l'atur, ja que hi ha germanes que no troben treball fàcilment. Procurem viure alhora la previsió humana i la confiança en la Providència, en la qual creiem.

Les perspectives de futur van en aquesta línia: podem dir que són les mateixes de les famílies obreres i que, com a col·lectivitat, hem de cercar una òptica de justícia i equilibri. Som conscients que, segons com visquem la nostra economia, podem modelar o no un rostre d'Església pobra a l'estil d'una comunitat eclesial que aparegui com el cos de Crist, pa partit per a un món nou.

RELIGIOSES DEL SAGRAT COR

JOSEFA SÀENZ DÍEZ

Punt de partida

El Concili Vaticà II ha representat una autèntica interpel·lació per a l'Església i, molt particularment, per a la nostra congregació. Als capítols generals dels anys 1964, 1967, 1970 i 1976, concretats en el capítol de Constitucions del 1982, hem intentat avançar en la línia marcada pel Concili.

La postura davant els béns temporals arrenca del vot de pobresa, com a seguiment de Jesús pobre i en solidaritat amb els més necessitats. El que en aquest punt desitgem viure com a congregació religiosa ha quedat expressat a les constitucions del 1982:

«169. En un món que té fam i set de justícia, el nostre seguiment de Jesús pobre requereix de nosaltres unes preses de postura que ens condueixin solidàriament vers una pobresa més evangèlica.

»La interpel·lació d'un món en què tants germans nostres sofreixen i no poden portar una vida veritablement humana, ha de marcar la nostra vida i l'orientació de les nostres finances.

»170. En solidaritat amb ells volem fer un veritable esforç per ajudar a un millor repartiment dels béns d'aquest món. Amb la desinstal·lació de nosaltres mateixes, amb esperit de gratuïtat, construïm la comunió en compartir entre nosaltres a tots els nivells de la Societat, i en compartir i desprendre'ns a favor d'aquells que estan mancats de tot i als quals correspon en justícia una part del que nosaltres posseïm. Ho podrem fer si vivim el risc de fer opcions de vida coherents amb aquesta solidaritat.

»171. A la nostra congregació internacional, és essencial el desig de compartir com a expressió de la nostra comunió. Volem viure amb esperit la comunitat de béns. Com més real sigui entre nosaltres aquesta comunitat de béns, més gran serà l'exigència de compartir els nostres recursos amb els altres.

»172. La Congregació posseeix béns en la mesura que els necessita. Aquesta necessitat ha de ser discernida a la llum d'una doble fidelitat: als seus membres i a la seva missió, i a la crida a viure

en solidaritat amb aquells a qui manca el necessari.»

Enmig d'aquest món ambigu i dividit, en tot el que es refereix als béns temporals, voldríem saber llegir els esdeveniments, no a la defensiva sinó intentant captar el missatge que Déu ens dóna a través d'ells.

Passos fets

La Congregació ha fet diferents passos des d'una perspectiva doble: viure la comunitat de béns i no capitalitzar, per tal de compartir amb el més necessitats [1].

1. Establiment d'una comunitat de béns. Els nostres salaris i les nostres pensions pertanyen al fons comú de la Província, del qual cada comunitat rep el pressupost que necessita per a viure.

2. Creació, durant el període 1978-1981, de sis comunitats dintre la Província per tal d'atendre les germanes grans i malaltes. L'última ha estat la de Sarrià (Barcelona).

Atesa l'escassesa, al nostre país, de residències geriàtriques, hem donat d'alta sis cases en el Ministeri de Treball i Seguretat Social com a residències de tercera edat. La sol·licitud fou cursada l'any 1978.

Això implica que en el moment que nosaltres no n'utilitzéssim alguna com a residència geriàtrica, aquesta passaria necessàriament a beneficiar altres persones grans que ho necessitessin.

3. Creació, el 1981, d'una Mutualitat de Previsió Social amb personalitat jurídica pròpia, per tal d'assegurar el futur de les germanes grans i malaltes.

4. Separació, l'any 1969, dels comptes de les comunitats dels dels col·legis. Es tractava de saber què donàvem i a qui, per tal de poder-ho donar a qui ho necessiti més.

5. Intent d'autofinançament dels col·legis amb reducció de llurs costos, tot ajustant-nos a les condicions de la subvenció a fi d'aconseguir una obertura social. No s'ha aconseguit igualment en tots els casos, però s'hi han fet passos importants aquests darrers anys.

6. Esforç de realisme als col·legis, amb assignació de salari a les persones que hi treballen, d'acord amb el conveni. D'aquesta

---

1. El que exposem en aquest informe no es refereix solament a Catalunya, sinó a l'àmbit de la nostra Província religiosa, que comprèn Barcelona, Almeria, València, Mallorca, Saragossa, Navarra, Guipúscoa, Biscaia i la Rioja.

manera no se'n desequilibra l'economia quan se substitueix el personal religiós per personal seglar.

7. Lliurament cada any als més pobres de la diferència entre els ingressos per salaris i pensions de les religioses i llurs despeses específiques, suposat tot l'anterior i conforme a un acord del capítol general del 1976 («no volem acréixer ni mantenir el capital sense necessitat»). Fa nou anys que fem aquesta entrega, que ha suposat el 17'11 % dels ingressos.

Atès que la nostra Congregació té caràcter internacional i que la situació de pobresa del Tercer món és greu, el nostre gest de compartir s'estén als necessitats d'altres països, fora d'Espanya.

8. Hem mantingut, com indicava el Dret canònic, un fons amb l'import del capital de les herències rebudes per algunes germanes, el producte del qual s'entrega cada any als pobres. A partir del Capítol general del 1970, d'acord amb les orientacions del Vaticà II, les religioses que ho desitgen renuncien anònimament a l'herència que van aportar, a favor dels necessitats, tot encarregant a l'Equip de govern, a través de la Superiora provincial, que distribueixi els diners com cregui convenient entre els més pobres.

9. En els inseriments de la Província en nous camps de treball aquests darrers anys, com a criteri no hem creat cap institució pròpia. Actualment hi ha força religioses que treballen en institucions no pròpies.

10. Traspàs de tres col·legis (un de Catalunya) a fundació civil, tot procurant assegurar-ne la línia cristiana. Això ha suposat l'entrega de la propietat d'aquests col·legis.

La crida del Vaticà II a la integració dels laics (pares i educadors) a la tasca evangelitzadora, la realitat de l'escassessa de personal religiós per poder atendre degudament els centres propis i l'obertura a d'altres camps educatius ens han portat a fer aquest pas. En tots tres casos s'ha traspassat també la titularitat del centre a la fundació.

Aquest procés ha durat uns vuit o nou anys.

Grans blocs d'entrades i despeses

Les entrades provenen fonamentalment del treball i de les pensions de les religioses.

Quant a les despeses cal distingir dos blocs. D'una banda, les despeses de la vida de les religioses es cobreixen amb els ingressos pel treball i les pensions. (Ja hem dit abans que l'excedent s'en-

trega anualment als més necessitats.) La Mutualitat de Previsió Social completa la part de pensió de les persones grans que no cobreix la Seguretat Social. D'altra banda, tenim un fons per poder fer front al manteniment de les propietats i per a ajudes socials de col·legis a zones suburbials.

Dificultats

—El fet de compartir amb els pobres allò que ens sobra més que no pas el necessari. Perill de tancar-nos en el nostre món, de no solidaritzar-nos amb la crisi que afecta els més dèbils i de deixar-nos influir pels criteris consumistes de la nostra societat.

— L'edat mitjana avançada de les religioses, cosa que suposarà uns ingressos menors per salaris als pròxims anys.

— Moments de tensió, de vegades, en l'intent d'autofinançament dels col·legis.

Perspectives

— Enmig de la inseguretat i el risc de la conjuntura econòmica actual continuem mantenint el desig clar de no capitalitzar, amb la convicció que el que posseïm no és únicament nostre sinó dels qui estan mancats de tot.

— Recerca d'algunes «inversions socials», és a dir, que deriven en benefici social d'altres. És un aspecte difícil, però que creiem que hem d'intentar.

—Hem optat per un servei obert a les nostres institucions educatives. En el cas que no assolíssim les concertacions amb l'Administració o bé altres formes de socialització dels centres, els hauríem d'abandonar.

QÜESTIONS

ALGUNES REFLEXIONS LLIURES SOBRE L'ECONOMIA ECLESIÀSTICA

CASIMIR MARTÍ

Des del meu punt d'observació, que és una parròquia de barriada, els plantejaments econòmics adoptats ja fa alguns anys per l'Església de Barcelona, i els que són en curs de ser aplicats a les altres diòcesis de Catalunya, han introduït en la vida econòmica de les comunitats eclesiàstiques cinc factors de racionalització:

1. Establir amb claredat quines són les fonts dels ingressos i de les despeses.
2. Implantar un sistema únic de comptabilitat en totes les parròquies.

3. Prescindir dels aranzels com a font d'ingressos.
4. Adoptar el criteri de l'autofinançament de l'Església.
5. Donar prioritat a un cert nombre de despeses: les del personal clerical, del seminari, d'alguns moviments evangelitzadors, de la construcció de nous locals de culte, etc.

Els punts 1 i 2 eren indispensables per a plantejar-se amb un mínim de fonament real l'economia eclesiàstica. Les resistències que aquelles línies van trobar en un principi provenien, en el millor dels casos, d'una visió puritana de l'Església. No és que es neguessin, en aquests casos de personal de bona fe, les necessitats econòmiques que inevitablement tenen tot individu i tota organització. Però, com que el diner havia desprestigiat tantes vegades la institució eclesiàstica, la reacció d'avergonyiment i de pudor anava acompanyada de vegades per una voluntat d'ignorar el problema, de no donar-li nom («res nefanda», cosa de la qual no s'ha de parlar). En realitat, en aquest cas i en altres de similars, el que convé precisament és designar el mal amb claredat, per a procedir a l'exorcisme, interpel·lant el dimoni amb el seu propi nom. Amb independència de les metàfores, el cert és que la claredat en els comptes, entre altres coses, ofereix la possibilitat de destapar els abusos i de combatre'ls.

La supressió dels aranzels va ser el resultat d'una exigència que compartien molts responsables de comunitats cristianes, sensibles a les crítiques procedents de sectors practicants i, sobretot, d'aquells que solament de forma ocasional tenien contacte amb l'Església. Cobrar pels bateigs, els enterraments, els funerals i altres actes de culte constituïa moltes vegades un veritable motiu d'escàndol. En realitat, perduren encara formes descarades o subreptícies d'allò que, en termes forts, en podríem dir comercialització dels dons religiosos. Però, per sort, es tracta de casos aïllats i singulars.

El criteri de l'autofinançament es presenta com el punt central del plantejament econòmic de l'Església. Té, primer, un significat d'independència respecte dels poders públics. També aquí cal reconèixer-hi el resultat dels esforços dels qui, de maneres múltiples, entre elles la dels clergues que van renunciar a la paga de l'Estat, denunciaren els equívocs del nacionalcatolicisme. La dependència econòmica respecte d'un Estat que es declarava catòlic involucrava l'Església en una opció política (que no és aquí el lloc de criticar) i comprometia l'acció evangelitzadora, particularment en els sectors obrers i intel·lectuals.

Els qui, en aquest punt, tornen a somniar en les olles d'Egipte, tot sospirant pels temps en què l'Estat solucionava (?) la qüestió,

corren el risc de precipitar l'Església en un greu contrasentit històric. Els arguments sobre la religió com a integrant del bé comú i, per tant, com a objecte de l'acció promotora de l'Estat, tindran un valor teòric, que jo no em proposo de discutir. El que crec fora de dubte és que, avui, cap cristià al nostre país no hauria de manejar aquells arguments per simples motius de vergonya històrica i de necessitat de no provocar altra vegada previsibles reaccions contràries a l'Església, i, de retop, al missatge evangèlic.

En segon lloc, el criteri de l'autofinançament fa recaure sobre les comunitats cristianes la responsabilitat del propi sosteniment econòmic. En la hipòtesi de comunitats parroquials o diocesanes, incapaces a termini curt o mitjà d'autofinançar-se, caldrà recórrer a l'ajuda d'altres comunitats. L'ajuda d'unes esglésies, més ben dotades econòmicament, a unes altres, provisionalment deficitàries, és un plantejament que té arrels tradicionals en les primeres comunitats paulines. Aquesta és la raó profunda del Fons Comú Diocesà, a Barcelona i segurament també —ho ignoro— a altres diòcesis, i del fons comú interdiocesà, ja existent o en perspectiva pròxima.

Però aquesta redistribució econòmica reposa, vulgues que no, i per descomptat ha de reposar, sobre uns pressupòsits eclesiològics, i té, vulgues que no, i no pot deixar de tenir, repercussions pastorals que cal no encobrir per salvar-la de l'ambigüitat. En els temps de sant Pau, no hi havia cap dubte del destí missioner, evangelitzador i caritatiu, que tenien les collectes d'ajuda mútua promogudes per l'apòstol. En canvi, les coses són molt diverses en una Església com la nostra, convertida en el curs dels segles en una institució passablement burocratitzada, carregada d'obligacions (culturals, artístiques, de representació, etc.) poc estrictament lligades amb el servei religiós directe, acaparada per preocupacions de conservació de costums religiosos i de pes social més que no pas per respondre als desafiaments que la vida de fe té avui, i governada en els assumptes decisius per un personal fix, el clergat, que ha de ser mantingut econòmicament sigui quina sigui la seva capacitat missionera.

La lògica del mateix discurs ens ha conduït al punt cinquè: les prioritats atorgades a certes despeses. La principal, pel seu volum econòmic i per la seva importància substantiva en el sistema eclesiàstic vigent, és el sosteniment del clergat.

Aquesta prioritat, que s'emporta una mica més de les quatre cinquenes parts del Fons Comú Diocesà de Barcelona, és, primer de tot, una necessitat, perquè el clergat ha de viure. Però també és, a la vegada, una opció per una determinada forma d'acció pastoral,

dominada pel clergat, i per una determinada forma (clerical) d'Església. Això pot ser que, de moment, no es pugui modificar. Però cal no perdre-ho de vista, cal prendre-ho en consideració, i, tal vegada, caldria sotmetre-ho a debat.

De cara al futur, i tenint en compte l'envelliment progressiu i accelerat de l'estament clerical per manca de clergat jove, caldrà procedir en aquesta qüestió amb un gran sentit del tacte i de la comprensió, sobretot vers el clergat més gran, incapacitat en la seva immensa majoria per guanyar-se la vida fora del ministeri. Però també caldrà valentia, perquè l'entossudiment a mantenir l'equívoc de la plena dedicació generalitzada i cèlibe no bloquegi altres possibles sortides de serveis ministerials, fins i tot presbiterals, per hores, o en certs dies setmanals, i —¿per què no?— per un cert període d'anys.

Jo no voldria pas fer una anàlisi detallada de cadascuna de les prioritats que inclou, en un moment determinat, el plantejament de l'economia eclesiàstica. El que m'interessa, per acabar, és que, en ocasió de posar ordre en aquest punt tan important de la vida individual i de la convivència humana en tots els nivells com és l'economia, quedi subratllada la necessitat que té l'Església de reformular els objectius fonamentals de l'anunci de la fe i de la vida de fe tant dels individus com de les comunitats cristianes, per tal que les decisions econòmiques siguin preses, a termini llarg, a la vista d'aquells objectius, i no predominin criteris equívocs de simple conservació, la caducitat dels quals farà que, si no són revisats avui ho hauran de ser demà.

4 VENTS

CRÒNICA DE BARCELONA

La història, la fan els grups, les forces socials, però dintre d'ells també les persones. I a la vida d'una Església local, de la nostra família de cristians de Barcelona, potser encara hem de tenir més en compte aquells membres que, des de fronts diferents, han servit la nostra comunitat.

Abans que res, dos homenatges

El divendres 30 d'abril a la tarda, a la casa de Llúria 7, es va fer un homenatge a Maria Teixidó, que durant molt temps ha prestat el servei de consergeria de la casa, procurant que tot estigués a punt (des de la clau, fins al llum i les estufes...), i al seu marit, Josep Armengol, que, sobretot, ha ofert el cafè amb llet calent o l'entrepà als qui es trobaven a la casa per a alguna de les innombrables reunions que hi tenen lloc. El Dr. Jubany assistí a l'acte, en què se celebrà l'eucaristia i que fou ple de regals per als dos homenatjats. Des d'aquí agraïm també a aquest matrimo-

ni tot el que ha fet per als moviments de joves i d'adults del nostre bisbat, i li desitgem que frueixi d'un descans merescut i ric.

L'altre homenatge ha estat el de Mn. Ramon Saperas i Calaf, rector de la parròquia de Betlem de Barcelona, prop del qual el qui signa aquesta crònica va tenir el gust de fer d'escolà i començar el seu itinerari de la celebració de la fe amb la família, i d'estar en el primer grup d'adolescents, cap als anys seixanta, iniciat precisament pel benvolgut Mn. Ramon, que en aquell temps ja es preocupava pel jovent. Les noces d'or sacerdotals de Mn. Saperas s'han celebrat, del 20 al 31 de març, amb una conferència sobre Mn. Pere Tarrés i una altra sobre la missió del sacerdot; així com una felicitació per part dels infants i una eucaristia. Des d'aquí felicitem també cordialment Mn. Ramon i li agraïm la seva tasca en el servei de l'Església de Barcelona.

Dos desès aniversaris

Dos moviments (Hora-3 i JOBAC), nascuts en un mateix temps i amb matriu eclesial i històrica en el país, celebren enguany el desè aniversari.

La JOBAC (Joves cristians de barris obrers i ambients populars) el celebrà l'11 de març, a la parròquia del Pilar de Cornellà, en una eucaristia presidida per Mn. Josep Hortet, com a delegat del Cardenal-Arquebisbe i consiliari del moviment. A la primera part de l'eucaristia, a més de les lectures, una sèrie de testimonis de diferents èpoques del moviment (fundadors que actualment pertanyen a ACO; d'altres que s'incorporaren al moviment quan ja estava més definit per la fe en Jesucrist i l'opció per la classe obrera; membres de la primera i segona etapa actuals) exposaren el seu procés, la vida de Déu, l'acció de Crist en ells i en el moviment. Després de l'homilia clarivident feta per Mn. Hortet, en què va relacionar les temptacions de Jesús amb les que pot tenir tot moviment cristià, el mateix celebrant va llegir una nota d'encoratjament del Sr. Bisbe, i cada federació va fer la seva ofrena tot relacionant-la amb la realitat pròpia. Els cants, la joia, la comunicació, l'empenta, la reanimació fructificaren en l'ambient durant tota la missa. Després hi hagué una vetllada poètico-teatral, amb cançons entrellaçades, la qual fou protagonitzada pels mateixos militants, i seguida d'un piscolabis. Finalment, mitjançant uns parlaments, tant el president del Consell Nacional de Joventut, Sr. Narcís Castanyer, com el director general de Joventut, Sr. Enric Puig, i l'alcalde de Cornellà, Sr. Frederic Prieto, abundaren en la idea de l'impacte de la JOBAC, tot recomanant-li que continués en la línia d'obertura als joves i d'encaminament en el compromís res-

ponsable vers la joventut. Els representants dels moviments germans, la JOC i ACO, encoratjaren els assistents en el mateix sentit. L'acte acabà amb un emocionant «Hora dels adéus». El moviment es retrobarà el 13 de maig per tal de celebrar la fi del treball de la campanya d'enguany: «Joves dels 80».

Hora-3 està preparant per a principis de maig la celebració del desè aniversari a Montserrat i una anada a Roma l'estiu. Ja en parlarem a la propera crònica.

La JOC ha publicat ja el seu fullet sobre la campanya: «Participant construirem, diguem-hi la nostra», sobre els materials que han recollit referent a l'atur, l'escola, el treball i el barri. També han difós uns cartells i uns adhesius, ben significatius i molt sol·licitats.

Continuant amb els moviments i grups

El Moviment de professionals, com ja és tradició, els dies 24 i 25 de març, a Sant Martí de Sesgueioles, ha fet una trobada de primavera ben interessant, sobre «ètica i solidaritat» entre els treballadors professionals.

El MUEC prepara la seva trobada de Setmana santa juntament amb la JOC. Semblantment fan molts agrupaments escoltes, JOBAC, Trobades de joves, el Casal l'Arrel, el Seminari del Poble de Déu, el Grup de pregària de Santa Maria del Mar, la Comunitat de Jesús, els grups de fe del Col·legi dels Jesuïtes de Casp, el grup Mont d'Or de la parròquia de la Sang, el Centre juvenil Ixent, el Servei conjunt de Missions, etc. Com podeu veure, cada any hi ha més vitalitat «pasqual», sobretot entre els joves. ACO organitza també, ja fa anys, la seva trobada de Setmana santa.

La Coordinadora de cristians del món obrer va celebrar el 25 de març la trobada tradicional, que serveix per a crear comunicació entre les diferents experiències de creients enmig de la lluita obrera i entre aquells que van construint l'Església enmig de la classe obrera, comunitat en què se senten fills del Déu Pare dels pobres. Aquest estil d'Església es va estenent cada vegada més a la nostra diòcesi i arrela fins i tot a parròquies, arxiprestats de barris i comarques populars. Esperem que aquesta realitat creixerà i esdevindrà una aportació serena i humil de cara a construir una Església més fidel a l'evangeli, en comunió i solidaritat principalment amb les Esglésies que fan camí, sobretot al Tercer món. En aquest sentit fou significatiu l'acte del 24 de març, a Sant Ambròs del grup La Pau (La Verneda, Barcelona), amb motiu del quart aniversari de l'assassinat del bisbe salvadorenc Óscar Romero.

El 26 de febrer el moviment dels Focolars va celebrar la trobada anual, al col·legi de Jesús-

Maria de Barcelona, amb uns vuit-cents participants de tot Catalunya. Fa poc s'ha celebrat també la trobada dels Grups d'oració i amistat.

Més trobades

A tot el bisbat es van convocant tandes d'exercicis. Cal destacar el recés per a laics organitzat per les parròquies de la zona Barcelona Nord-est i dirigit pel jesuïta Jesús Renau. El recés se situà en la línia d'un aprenentatge de la pregària contemplativa, a fi de cercar Déu en els oprimits i en la lluita pel seu alliberament. (El setembre passat ja es va fer, en aquesta mateixa línia, una tanda d'exercicis per a capellans, cosa que es vol repetir a d'altres zones).

A partir del desembre passat s'han celebrat a casa nostra diferents actes amb motiu del III centenari de la presència de l'Escola Pia a Catalunya, on han estat educats molts dels lluitadors per Catalunya, amb un estil obert, popular i català.

Per on va l'activitat ordinària del Bisbat?

Les zones van fent la feina ordinària; recessos de Quaresma, celebracions amb motiu de l'Any sant de la Redempció, algunes visites del Sr. Bisbe i alguna ordenació (el 29 de gener, a la parròquia de Sant Antoni de Llefià, va tenir lloc la de prevere de Josep Huerva). Abans d'acabar el curs hi ha en perspectiva més ordenacions de diaca i de prevere.

Després del centenari del Seminari, per Sant Josep s'ha llançat la campanya anual d'aquesta institució, enguany amb el lema: «Jesús et crida, ho saps?». Esperem que no solament en la pregària sinó també a nivell de les famílies anirà esdevenint familiar una possible opció de dedicació a l'Església, com a capellà o mitjançant algun altre servei, que tant els pares i mares com els moviments d'infants i de joventut poden promoure. Per a això, cal que la infrastructura econòmica i de recursos del bisbat hi doni el seu suport per tal que a més no quedin desatesos tots aquells laics que fan una tasca evangelitzadora, de catequesi, animació de grups, etc.

El Consell presbiteral tracta precisament durant aquest curs de «La relació dels preveres amb els altres agents de la pastoral», partint d'una ponència de Mn. Joan Bestard, en què es fa una referència prioritària als moviments. Que no quedi en paraules o en escrits! Suposem que s'anirà en la línia apuntada en la Campanya del Seminari.

Les delegacions diocesanes creades més recentment (Pastoral de joventut i Secretariat de pastoral de la marginació) es van consolidant i van trobant el seu lloc, tot connectant amb les realitats

de base i creant nous punts de diàleg, per tal de fer possible el compromís social dels joves, l'entesa entre moviments i evitar la burocratització o una complexitat exagerada de les instàncies de coordinació.

Finalment, el Consell episcopal ha tractat sobre diferents punts: elaboració d'uns criteris bàsics de l'acció social de Càritas, aplicació del nou Codi de Dret canònic, celebració de l'Any sant, criteris sobre fotografies en els actes de culte, diaconat permanent, funcionament dels equips directius de zona, celebració del matrimoni en esglésies no parroquials, i el nomenament dels nous arxiprestos, que volem felicitar des d'aquí.

I per acabar, llancem aquesta pregunta: quan tindrà lloc la configuració del bisbat de Barcelona en unes diòcesis més familiars, més humanes?

Joaquim Cervera

MARÇ MARÇOT... GIRONA I LA PAU

Encara fumeja l'espetec de la trobada d'intel·lectuals espanyols a la ciutat dels quatre rius. Des de Girona, hom es preguntava què és Espanya. I la conclusió fou d'allò més banal: *Espanya no és res.* «Parturient montes...» Això ja ho sabíem, senyors! Aquí ja fa temps que sabíem que, en tot cas, cal parlar de dues Espanyes. Els intel·lectuals catalans, en general, es van manifestar com a intel·lectuals purs, criticant el sistema i criticant Catalunya. Els de Madrid es van manifestar com a defensors del sistema, com a intel·lectuals integrats. És el mateix que passa al món intel·lectual catòlic des de fa uns anys. Hi ha intel·lectuals lliures (no gaires) i intel·lectuals integrats (la majoria). La majoria, en lloc de dedicar-se a pensar lliurement, es dediquen a defensar el sistema. Jaume Lorés dixit.

La reflexió sobre la pau es fa present a Girona

Va començar la Parròquia de Sant Narcís, amb un mes dedicat a la pau. Catequesis, homilies, exposicions, concursos... Un blanc colom de la pau saludava els fidels que entraven al temple par-

roquial. I una taula rodona final en la qual, entre altres persones, hi van participar: el batlle de Girona, Sr. Joaquim Nadal; el Director de Justícia i Pau de Girona, Sr. Salomó Marquès; i el Secretari de Justícia i Pau de l'Estat, Sr. Joan Manuel Romaní. Un centre parroquial ple de gom a gom: prop de tres-centes persones. Tothom se'n feia creus: costa molt de reunir tres-centes persones a Girona per escoltar una conferència. La parròquia de Sant Narcís s'ha apuntat un «tanto». Sé que d'altres parròquies n'han pres nota.

En aquesta mateixa línia, la Delegació de Joventut, treballant en col·laboració amb Justícia i Pau, ha programat una Jornada de Quaresma sobre la pau. Un matí de reflexió per a capellans-consiliaris de joves. I un acte al vespre per a la joventut. Ho dirigeix el Sr. Adrien C. Zöller, Secretari de Pax Christi de Suïssa i redactor principal de l'informe que Pax Christi va fer sobre l'Amèrica Central l'any 1981, el qual va esdevenir polèmic, a causa de la crítica negativa que en va fer el CELAM (vegeu l'article de Joaquim Pla, «L'Església del Tercer Món contra la d'Europa?», QUADERNS DE PASTORAL, n. 71, juny 1982, pp. 83-90).

De fet, el Secretariat diocesà Justícia i Pau s'ha manifestat molt actiu, darrerament, a Girona. Ha organitzat més d'una trentena d'actes sobre la Campanya «Desarmament i Desenvolupament per a la Pau» a pobles, viles, escoles i altres institucions de les comarques gironines. Ha fet venir el Secretari de Pax Christi de Suïssa, Sr. Adrien C. Zöller, perquè dirigeixi una setmana d'actes sobre la pau, el desarmament i Amèrica Central. Aquesta setmana d'actes per la pau, seguida amb atenció per la premsa i la ràdio, ha estat ocasió per muntar sengles seminaris d'estudi al Col·legi Universitari i a l'Escola del Magisteri. El Centre d'Estudis Diocesà n'ha vist la importància i hi ha col·laborat activament.

I finalment —acte inèdit a l'Església de Girona— ha promogut un dejuni de vint-i-quatre hores per la pau, acte al qual ha convidat els responsables de Moviments i Serveis Diocesans.

Crec que aquest és el camí perquè una Església diocesana es retrobi ella mateixa i arribi a poder oferir quelcom interessant a la societat: una alternativa a una societat en crisi.

El bisbe Jaume, com sempre, ha fet costat amb fermesa i discreció a aquestes activitats diocesanes. Em sembla que mai no agrairem prou la sensibilitat del nostre Bisbe per temes com aquests. Les seves cartes al Full Parroquial en són un testimoni palpable.

La Pasqua jove

Una acció diocesana amb base: ja són set anys seguits. L'any

passat va aplegar, a Besalú, prop d'un miler de nois i noies de totes les comarques gironines. Enguany hom espera reunir a Torroella de Montgrí una quantitat semblant de joves. El lema d'aquest any: «Jesucrist, la nostra Pau». No podia ser d'altre. És un tema que el jove es planteja amb urgència. L'equip motor ha sintonitzat amb la sensibilitat juvenil i ha programat un conjunt d'actes o tallers que tenen la pau com a «leit motiv» i com a teló de fons. La Pasqua Jove culminarà amb la celebració festiva de l'eucaristia pasqual, presidida pel bisbe Jaume, el qual no ha faltat a cap de les set celebracions eucarístiques de la Pasqua Jove. Un altre gest del nostre Bisbe. Segur que li ha arribat més d'una crítica perquè no celebrava la Pasqua a la Catedral.

La Pasqua Jove no és pas una cosa massa original, puix se celebra a molts indrets de l'Estat. I potser resulta massa espectacular. És veritat —tal com diuen alguns agents pastorals— que caldria treballar més durant l'any en el món dels joves, encara que fos a costa d'una Pasqua Jove menys brillant i espectacular. És veritat que, a l'Església, tenim tendència a fer les coses més de cara a la galeria que no pas treballar en profunditat i continuïtat. Ens agraden els focs d'artifici. És veritat que, sovint, la resposta pastoral que presentem a la situació és més aviat minsa i incolora. És veritat que els agents pastorals solem amagar el cap sota l'ala i emprem solucions que sabem que no són solucions.

Sí; tot això és veritat. Però també cal dir que molts joves gironins tenen la Pasqua Jove com a punt de referència. També cal dir que bastants capellans hi col·laboren activament i amb il·lusió. També cal dir que és necessari fer «festa grossa» de tant en tant. També cal dir que la Pasqua Jove ha estat ocasió de contactes interessants i de llançament d'altres accions pastorals.

Només caldria trobar l'equilibri entre la pastoral ordinària i aquestes accions extraordinàries. I pensar que l'Església s'edifica, sobretot, en la vida de cada dia. I que cal anar creant, amb constància i paciència, les bases per a futures comunitats.

Desè aniversari del MUEC

El MUEC és un Moviment juvenil de tradició, a Girona. De fet, tal com han recordat els fundadors, ja són més de deu anys de presència a la Diòcesi. La llista de militants i consiliaris és important. En el moment en què els moviments especialitzats (de medi) es van diluir —greu responsabilitat de la jerarquia eclesiàstica d'aquell moment— el MUEC va prendre el relleu i va aglutinar l'acció eclesial al món dels estudiants.

Enguany celebren la «festa major». I han programat un cicle de

conferències sobre la universitat, la cultura, l'intel·lectual, la fe... Els ponents són de categoria: en Modest Prats, en Ramon M. Nogués, en Josep M. Terricabras, en Jaume Lorés i el Sr. Badia i Margarit, rector de la Universitat de Barcelona. Cal dir: Per molts anys! als nois del MUEC de Girona.

Dos llibres, dos!

Acaben d'aparèixer al panorama literari i eclesial gironí; editats tots dos a casa. L'un sobre el bisbe Cartanyà, el prelat que va regir la diòcesi gironina des d'abans de la guerra civil fins l'any 1963. Llibre senzill, clar i polèmic. L'edició s'ha exhaurit en un moment. Els eclesiàstics d'una certa època ens el trèiem de les mans. La polèmica no ha trigat a esclatar; una polèmica contingu-da, la veritat sigui dita. Però sorda. És clar. La vida del Bisbe Cartanyà és massa recent; molts gironins l'hem conegut o «l'hem hagut de suportar», tot depèn de per quin costat es miri.

El llibre en qüestió no deixa gaire ben parat el prelat gironí, tot i que l'autor, l'historiador Josep Clara, no carrega pas massa les tintes.

Sigui com sigui, el fet és que el llibre es llegeix d'una tirada.

L'altre llibre és sobre l'escoltisme de Girona. El seu autor, el pedagog i professor del Col·legi Universitari de Girona i de l'Autòno-ma de Bellaterra, Salomó Marquès, coneix bé el tema puix ha recorregut totes les etapes de l'escoltisme a la Diòcesi. Hi queden perfectament retratades totes les èpoques i els seus personatges. Una altra aportació —bona— a la història de l'Església de Girona.

Espai religiós a la ràdio

Des de fa força anys, l'Església de Girona es manifesta a través de les ones en un espai religiós setmanal. Actualment el responsable n'és Mn. Josep M. Pont i Coma el qual, des de fa tres anys, dirigeix el programa religiós «Diumenge és festa» a través de Ràdio Girona, Ràdio Olot i Ràdio Figueres. El programa s'emet els diumenges a dos quarts de nou del matí i té una durada de mitja hora. Un programa molt ben preparat i àgil. Conté paraules del Bisbe, una entrevista, notícies i música. La pobresa de mitjans i el poc recolzament efectiu caracteritza la tasca de Mn. Josep M. Pont. Aquest és un mal endèmic a casa nostra. Sempre hem de funcionar amb una sabata i una espardenya. Lligat amb això hi ha el problema de la Delegació de Mitjans de Comunicació Social, que no acaba de trobar mai el seu lloc i la seva dimensió. Actualment, el Consell Pastoral s'ha plantejat el problema, i s'ha començat una consulta a les perso-

nes implicades en el món de la informació. Esperem que dominin la clarividència i el sentit pastoral de futur a l'hora de donar resposta a aquest camp tan oblidat. L'Església que, per missió, ha d'anunciar la «bona notícia», sovint sembla que es tanca al món de la notícia. Un contrasentit digne de ser estudiat pels especialistes. Estic segur que el treball, pacient i amagat, de la base compensa aquesta deficiència. Però, no n'hi ha prou, amics dirigents; no n'hi ha prou!

Nota final

El dejuni de vint-i-quatre hores per la pau, que havia promogut Justícia i Pau, s'ha hagut de suspendre, quan els preparatius ja estaven molt avançats. La resposta dels moviments i serveis diocesans ha estat molt minsa; sobretot, la dels moviments juvenils. És llàstima. Amb tot, caldrà prendre's la qüestió amb realisme. Caldrà analitzar per què els Moviments juvenils s'han mantingut al marge d'aquesta proposta.

Quim Pla

DES DE LA TERRA FERMA

Vocacions, «alerta roja»

Se'm va demanar una crònica per a mitjan març, i la proximitat de la diada de Sant Josep, tan lligada tradicionalment al Seminari, sembla que obliga a parlar d'aquesta institució, i més a Lleida on el problema de les vocacions al ministeri sacerdotal és molt preocupant.

El rector del Seminari remarca la situació d'«alerta roja» del nivell vocacional del bisbat, tot i que hi ha una certa esperança i s'augura un futur si més no suficient per a poder fer front a les necessitats. Aquesta esperança es fonamenta en la voluntat i decisió del clergat de treballar a fons la qüestió de les vocacions. De fet ja s'hi ha començat a treballar. Temps enrera el Consell presbiteral va estudiar una ponència sobre aquest punt i ara el problema s'està tractant a nivell dels arxiprestats, per tal que tots els capellans donin el seu parer sobre la qüestió i es comprometin en l'èxit de les vocacions al bisbat.

Darrerament el rector del Seminari ha tingut una trobada amb els arxiprestos, professors del Seminari, capellans de parròquies que acullen seminaristes i la comissió de vocacions, al final de la qual s'ha compartit el dinar també amb els seminaristes. Temps enrera ja es va assumir el compromís de vetllar perquè cada any entressin al seminari almenys cinc vocacions adultes, i actualment es vol tirar endavant el projecte de residència vocacional per als menors de divuit anys.

Adults

La Pastoral d'adults constitueix un compromís del presbiteri. Sembla que fins ara, per raons estranyes, a Lleida-ciutat era difícil d'entrar en aquest camp, però recentment el Vicari de pastoral juntament amb el delegat de zona ha tingut una trobada amb seglars qualificats dels quatre arxiprestats de la ciutat. Després aquests seglars han tingut contactes amb adults de les parròquies respectives per tal de conèixer la realitat del lloc i veure què es pot fer de cara a una coordinació a diferents nivells (parroquial, arxiprestal i de la ciutat). En resum, es tracta d'uns passos senzills però ferms realitzats pel Consell diocesà de pastoral.

També a nivell d'adults s'ha realitzat una Trobada de cristians de Lleida, per tal de promoure el coneixement i la comunicació dels membres de les comunitats de base i dels moviments.

Pastoral familiar

Per fi el 28 de febrer el senyor Bisbe féu públic el decret de constitució del Secretariat de Pastoral Familiar, vinculat a la Vicaria de Pastoral, tot i que encara no se sap qui en serà el director (ara serà un capellà, però també pot ser un seglar) i quins seran els membres de la comissió (deu membres seglars, preferentment casats). Segons el decret, el secretariat té la tasca de promoure iniciatives noves i de coordinar les ja existents en el camp ampli de la pastoral de la família. El decret representa un gran pas d'integració dels seglars en les responsabilitats de la pastoral diocesana. En un moment delicat en la vida de la família i de renovació de la pastoral familiar és important poder comptar amb aquest nou organisme diocesà que vol treballar i fer treballar en aquest camp. Els matrimonis, les joves parelles de nuvis i les famílies ho agrairan. El bisbat s'enriqueix i es rejoveneix.

Diversos

Amb motiu d'aquesta Quaresma de l'Any Sant de la Redempció es fan activitats molt variades: xerrades, exercicis espirituals, recessos, trobades de joves,

etc. La Pasqua atreu l'atenció.

A Tamarit de Llitera, part de l'Aragó del bisbat de Lleida, gràcies a l'Escola Diocesana de Teologia i el CRETA (Centro Regional de Estudios Teológicos de Aragón), aquest trimestre ha començat a funcionar l'Escola de Teologia amb seixanta-quatre alumnes (capellans, religiosos, religioses i seglars), per tal de respondre a les demandes de les comarques de la Llitera i del Cinca Mitjà.

S'han trobat per segona vegada els capellans de Lleida-ciutat. En aquesta trobada, en la qual es va posar de manifest que encara cal fer camí per coordinar i conjuminar les visions pastorals, es va assumir el compromís de tenir una reunió trimestral d'aquest caire.

Avui ha estat reunit tot el dia el Consell presbiteral. El plat fort de la trobada han estat l'informe del Secretariat de catequesi i la revisió del reglament del Consell per tal de conformar-lo al nou C.I.C. (val a dir que cal retocar molt poques coses, car ja es va redactar d'acord amb l'esperit que anima avui l'Església).

Jaume Montaña
12 de març de 1984

CRÒNICA DE MALLORCA

Estada del cardenal Enrique i Tarancon

Vingué primordialment per predicar uns exercicis a capellans a Ca'n Tàpara. La plana major de la diòcesi, encapçalada pel bisbe, hi assistí. Si bé predicà en castellà, demanant excuses pel llarg temps que havia estat fora de València i de Catalunya, i per ésser-li més fàcil l'ús del castellà, la Litúrgia de les hores i les eucaristies se celebraren en la nostra llengua.

Endemés va pronunciar unes conferències per a religioses i per a tothom, amb una assistència massiva sempre.

Concedí entrevistes a la premsa, puix va ser ben sol·licitat pels periodistes per mor de la fama que ha anat acaramullant aquests anys passats. Els temes, les respostes, ja us les podeu imaginar: que si nous camins de l'Església,

que si la transició política, que si la separació de l'Església i l'Estat, etc. Tanmateix, un periodista al «Diario de Mallorca» va comentar una frase del cardenal sobre el suport que l'Església del País Basc havia donat a ETA. I el periodista trobava que ja era hora que aquella Església fes marxa enrera, remeiant el malèfic recolzament i condemnant ben a les clares. Hom es pensava que ETA havia nascut i crescut per mor de la repressió franquista contra el poble basc; ara resulta que haurem de canviar els nostres esquemes històrics.

Província eclesiàstica, a la fi?

Dia 8 de març es varen reunir a Eivissa els bisbes de les nostres Illes per tractar de la creació de la Província eclesiàstica de les Balears. Sembla que finalment les coses van per bon camí. El bisbe de Menorca, Antoni Deig, en va parlar per Ràdio popular remarcant la conveniència de crear aquesta Província, independent de la Valentina.

De fet ara la Província a què pertanyem està formada per les diòcesis del País Valencià, per la d'Albacete i per les de les Illes. Va des del centre de la meseta fins a Maó. Clarament, és una Província malformada i poc o gens operativa. Les Illes sí que, tot i comptant amb les diferències pròpies que ens separen —endemés de la mar—, podem formar una unitat més homogènia, treballar per ajuntar esforços en una pastoral que ens agermani. Ja veurem quan vindrà la resposta definitiva de la Santa Seu. Potser hi ha un pla de reforma, creació i remodelació de Províncies eclesiàstiques i diòcesis a nivell de l'Estat Espanyol: País Basc, Canàries, Extremadura, Madrid i Barcelona i des de dalt es vol fer tot conjuntament.

Ja fa anys que se'n parla aquí, d'aquesta nova Província eclesiàstica de les Balears. Ara, amb l'Autonomia, pareix que la cosa s'ha d'urgir més. Per altra banda, hem de pensar que moltes activitats pastorals (missions, catequesi, Càritas) ja les tenim connectades amb Catalunya. Sens dubte, l'ideal (o utopia, potser encara?) seria el que ja es va proposar al Congrés de Cultura Catalana i que molts desitjaríem: una Conferència episcopal dels Països Catalans, on les tasques dels bisbes, preveres i laics estiguessin ben unides per portar endavant una pastoral al més alt nivell de col·laboració possible. Tal volta la fi d'aquest ideal és lluny, però el camí s'ha d'encetar.

Un any d'Estatut

Dia primer de març, amb prou interès dels nostres governants autonòmics i escassa participació popular, se celebrà el primer aniversari de l'entrada en vigor de l'Estatut de les Balears: el que

va anar a la cua de tota la resta, ja que els governants centralistes —que encara ho són, i força— ignoren que les Illes constituïm una «Autonomia històrica» des del segle XIII. Però com que ells només saben la història del Cid, de «los Reyes católicos», la «Hispanidad» i coses per l'estil, i solament tenen orelles per als qui criden més fort: Catalunya, País Basc i una mica Andalusia, als altres ens desconeixen i neguen olímpicament els nostres drets històrics.

Per més afegitó, ens ha tocat, per les eleccions democràtiques, un Govern interinsular que ha de trescar el dur camí d'una llarga, dolorosa i profunda reconversió ideològica (forçadament o per convicció?). A Mallorca, el Consell insular arriba només a «regionalista».

El nostre superiHustre Parlament no ha fet cap llei durant aquest primer any. Per ventura val més així. Sembla que el Govern autonòmic —per altra banda, mancat de transferències— és més sensible a la normalització lingüística, no tant a la defensa de la naturalesa. En aquest darrer assumpte els ha sortit un bony rabiós: la urbanització de la Platja d'Es Trenc. Hi ha hagut de tot. Interessos econòmics d'urbanitzadores estrangeres, de capital d'aquí, ofensiva dels «verds» mallorquins i ara, per si no ens mancassin altres maldecaps i enfrontaments, contrarèplica dels habitadors de Campos, el municipi on hi ha la dita platja, que han remogut una nova guerra de la part forana contra Ciutat. Deliciosament historicista! Resulta que els greuges que brandaren els nostres pagesos i menestrals dels segles XIV, XV i XVI, amb les guerres de la part forana contra Ciutat i amb les Germanies, són retrets ara pels campaners, que es consideren ultratjats pels polítics de curta mirada i pels senyorets de Ciutat, ells que de sol a sol han de vinclar l'esquena per conrar les terres i treure'n uns fruits prou migrats de vegades. Volen ser com els altres i també volen treure profit de l'envejable pastís turístic mallorquí. Ja veurem com acabarà la cosa que quasi ha fet esclatar la dèbil entesa entre AP i Unió mallorquina (regionalista).

La mort de dos capellans

Dia 2 de febrer morí D. Pedro Sureda, antic rector del Seminari. Ha estat un dels capellans que de veres ha influït en un bon sector de la nostra diòcesi, sobretot com a rector de Santanyí, de Santa Creu de Ciutat i del Seminari diocesà. Per a aquest darrer càrrec fou nomenat pel juny de 1960 pel bisbe Enciso; cessà pel setembre de 1968. Dugué el timó del Seminari, doncs, el temps del Concili que, a Mallorca, tingué un ressò més aviat temorenc i ple de bubotes per part de l'alt clergat. Era fervent promotor de les «mi-

nories selectes». Crec que fou l'encarregat de dirigir espiritualment els membres de l'Opus Dei abans que aquesta santa obra tingués capellans propis a l'illa. Conrava una vida espiritual prou intensa, predicava amb convicció i llargament a la missa «rectoral» de les grans festes, no es ficava en la vida quotidiana de seminari, s'agradava d'una discreta i respectuosa llunyania. Sense cap estridència promovia un «mallorquinismo bien entendido», exaltant els valors conservadors del nostre clergat, la tradició del poble, organitzant actes solemnes, això sí, en castellà, per allò que «si hi ha algun castellà que no entén el mallorquí...» Després de cessar com a rector del Seminari visqué absolutament retirat i es dedicà a escriure llibres en castellà sobre espiritualitat. Els seus temes predilectes eren l'Eucaristia, Sant Josep i Santa Teresa. Signava amb el pseudònim de «Gibert» els seus llibres, sens dubte pel record de la finca de So'n Gibert, on fou edificat el Seminari nou.

El dimecres de cendra, 7 de març, va morir sobtadament, als 60 anys, el qui fou director espiritual del primer curset de Cristiandat a Sant Honorat, l'any 1949, el canonge de Còrdova Joan Capó. Després de l'experiència de 1949 Joan Capó es dedicà amb un gran zel a fer créixer el moviment dels «Cursillos», amb l'ajuda eficaç del bisbe Joan Hervàs (que precisament l'estiu passat morí a Felanitx de Mallorca, essent bisbe dimissionari de Ciudad Real). Juntament amb Eduard Bonnín, seglar, Capó es pot considerar fundador dels «Cursillos», el seu ordenador teològic i el seu defensor més entusiasta i aferrissat. Era bon teòleg i polemista ardent, no tolerava cap crítica a la seva obra i a la seva organització. Per això, certament, s'ha de reconèixer que va fer molt bé de prendre la decisió d'anar-se'n de Mallorca quan el 1955 el bisbe Hervàs fou traslladat a Ciudad Real i vingué a Mallorca el bisbe Enciso, enviat pel nunci Antoniutti a revisar i vigilar, entre altres coses, els cursets de Cristiandat. Joan Capó féu oposicions de canonge a Còrdova, fou professor de Teologia al Seminari diocesà i propulsor a Madrid —dins el Secretariat Nacional de «Cursillos»— i també fora d'Espanya del moviment apostòlic que, després de la cèlebre pelegrinació a Santiago en la postguerra, prengué vol des de la muntanya de Randa pels quatre vents del món. Mn. Capó, ja malalt, recalà a l'illa nadiua fa més d'un any, on continuava alguna tasca. Col·laborava a la plana religiosa del diari dretà «El Día» i enguany havia de predicar els sermons dominicals de Quaresma a la Seu.

El primer diaca permanent

Feia temps que en Miquel Capó s'esforçava per aconseguir del nostre bisbe l'ordenació diaconal.

El bisbe Teodor en un principi no considerava oportunes tals ordenacions a Mallorca, però a la fi s'ha convençut que una «Església completa» ha de tenir diaques, com escrivia ell en una bella carta publicada dia 12 de febrer, en què explica el ministeri diaconal, com a «especialista del servei, de tot servei» dins l'Església. Precisament el nou diaca, casat, pare d'un fill, que treballa en una agència de viatges, s'ha preparat al seu ministeri servint els marginats en una institució diocesana. Els caps de setmana serveix una parròquia turística, la de Ca'n Picafort. L'ordenació se celebrà el dia 16 de febrer.

Altres activitats i notícies

Les IV Jornades d'Acció Social es feren a Ciutat els dies 13, 14 i 15 de març. En foren els ponents i els temes: Joan A. Ventosa, director de Càritas de Barcelona, parlà d'acció social i autonomies; l'economista mallorquí, Miquel Alenyar, exposà el tema «Mallorca, l'avui i el futur», i el nostre bisbe clogué les ponències parlant de «Cristianisme i acció social».

Han recomençat les pujades de les parròquies a Lluc, encara que la primera prevista després de l'hivern, diumenge 11 de març, hagué de ser suspesa perquè la neu havia deixat tallada la carretera.

La IV setmana de Teologia, organitzada pel Centre d'Estudis teològics, enguany tindrà com a tema la mariologia i com a ponent el jesuïta mallorquí P. Lluís Ladària, professor de la Gregoriana i de Comillas. El tema s'ha triat amb referència a l'Any de Lluc.

També el bisbe ha programat una setmana de reflexió sobre la Reconciliació, a la Seu, pels dies 2-6 d'abril. Ell ha de presidir la pelegrinació mallorquina per al Jubileu de l'Any Sant a Roma que culminarà diumenge que ve, dia 25.

I la darrera notícia és fresca: ahir, 17 de març, en la vigília del Dia del Seminari, es reuniren grups nombrosos d'al·lots i al·lotes, de 15 a 25 anys, a quatre indrets de l'illa (Ciutat, Inca, Manacor i Santanyí) per reflexionar sobre la vocació. La participació ha estat prou animada en aquesta trobada de joves per cercar nous camins per seguir Jesús. Aquest era el lema de l'encontre. Que fruiti pel bé de la nostra Església, i així es veurà rejovenida.

Pere Llabrés

CRÒNICA D'URGELL

Episcopat i autonomies

Aquest tema és important per a Catalunya i per a l'Església catalana. No solament perquè aquesta s'ha d'identificar amb el poble, sinó també perquè ha d'adequar la seva pastoral a la situació actual del país. D'altra banda, és un tema delicat, sobretot si se'n parla en llocs i ambients estranys a Catalunya. Així ha succeït quan la qüestió ha estat tractada a la Conferència episcopal espanyola, en què els bisbes han dialogat sobre les autonomies amb una mena de prudència que tocava el llindar de la por. Ni la vivència de les transferències successives del poder central a les comunitats autònomes ha estat suficient per a allunyar núvols i aclarir el panorama. En matèria d'autonomies, a nivell de l'Estat, l'Església continua agafada al carro i no tira endavant amb prou confiança. Els bisbes de les autonomies històriques coneixen i viuen aquest problema.

Aquestes són les conclusions a què he arribat després del seguiment del tema a la Conferència episcopal espanyola. El bisbe Martí ha posat diferents vegades el tema autonòmic damunt la taula del Consell executiu i de la Comissió permanent. La pastoral urgeix que els bisbes trobin la base per a dialogar amb els governs autònoms sobre les matèries que afecten ambdós poders, com és ara, l'ensenyament, el patrimoni cultural i artístic, la beneficència, etc. A la darrera reunió de la Comissió permanent de l'Episcopat, el bisbe Martí va exposar la necessitat urgent que els teòlegs i els juristes estudiïn els punts sobre els quals s'han de basar els pactes entre els bisbes i les autoritats autonòmiques. També va insinuar la conveniència que els bisbes de les comunitats autònomes promoguin un intercanvi de criteris i experiències sobre les relacions amb llurs governs. I va afegir encara un altre problema important: l'adequació de l'organització eclesiàstica a l'autonòmica. El tema és important i els bisbes tenen en els seus *dossiers* unes reflexions que requereixen una resposta pastoral.

Andorra trontolla

No és la crisi sinó l'esdevenidor incert el que amenaça el país veí. La integració futura d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea és una amenaça greu per a l'economia actual d'Andorra. Quina rendibilitat tindrà comprar a Andorra un formatge holandès o una cambra fotogràfica alemanya, si el preu és el mateix que a qualsevol botiga d'Espanya o de

qualsevol altre país de la CEE? I aquí sense el perill d'haver de pagar l'IVA (impost valor afegit). Tampoc no tindrà cap interès comprar a Andorra un producte d'un país extracomunitari, per exemple del Japó, pel fet que aquests productes en entrar a Andorra hauran de pagar l'IPE (impost de país extracomunitari) a les duanes dels països comunitaris, i en sortir-ne, hauran de pagar l'IVA a la duana francesa o a l'espanyola.

El futur d'Andorra és preocupant perquè l'eix vertebrador de la vida del petit país pirinenc és el comerç, a part dels seus valuosos atractius turístics i esportius, que, amb tot, també estan estretament relacionats amb la vida comercial. Una prova d'aquesta afirmació és la mateixa imatge urbana de la capital: una avinguda de botigues i grans magatzems. Aquest futur incert afecta també Espanya, ja que actualment hi ha 22.000 espanyols residents a Andorra i 700 treballadors de l'Alt Urgell que hi pugen diàriament. Aquest va ser el tema principal de l'entrevista entre el Bisbe Coprínce i el President del Govern Espanyol, el 16 de febrer d'enguany. Els estadistes varen analitzar la situació actual i van establir les bases de futurs convenis i pactes en matèria laboral, d'ensenyament i migracions. El clima de cordialitat, la comprensió mútua i el desig de solucions vàlides són la penyora del futur d'Andorra, que és també un bocí entranyable de la diòcesi d'Urgell. El pastor ha de vetllar per les seves ovelles.

Comunicacions

A la reunió del Col·legi d'arxiprestos del 8 de febrer d'enguany, Mn. Joan Pujol va informar els participants sobre el nombre de subscriptors de la diòcesi a «Full Dominical d'Urgell» (8.390), «Església d'Urgell» (750) i «Catalunya Cristiana» (250). Es constata un desequilibri notable entre els diferents arxiprestats, amb tot cal reconèixer que el panorama de la premsa religiosa al nostre bisbat és bo, atesos sobretot el seu tarannà rural i la població escassa (140.000 habitants).

A mitjan febrer va aparèixer de nou el rumor de la possible supressió dels serveis de tren a Puigcerdà i al Pallars. Ajuntaments, Consells comarcals de muntanya i altres organismes han alçat el crit al cel. I no n'hi ha per menys. Si els serveis públics només s'han de moure pels paràmetres de la rendibilitat, a les nostres comarques de muntanya ja els poden suprimir tots. Que hi deixin només les pistes d'esquí, els rius i les muntanyes perquè en gaudeixin la gent de ciutat. Els capellans també podem anar a les parròquies de Barcelona (com ja ho ha fet algun), on hi ha més atractius i confort. Jo, però, us vull continuar informant d'Andorra i del Pallars des del meu finestral pirinenc estant.

Antoni Mirabet

RETALLS

La conferència

Ritus sense importància, de pura consueta, com assistir a una conferència, poden resultar memorables. Tip d'anar-hi, torneu altre cop a la sala amagant sota el més raonable escepticisme una vaga esperança. Com si posessiu a la rifa. I us toca! En sortir us envaeix una mena de relax físic, aquella llei de satisfacció subsegüent al desdejuni que no s'ha pogut prendre abans de les dotze.

Dies ha vam ser a l'Ateneu barcelonès. Parlava Josep Ramoneda. No digué res de massa nou: els seus articles, algunes planes que recorden Eugeni Trias, etc. En acabar, la majoria d'intervencions molt correctes, i un parell d'aquelles que amenacen de fer concloure com el rosari de l'aurora els més seriosos esdeveniments. Com sempre, si mireu el detall. Però una delícia gairebé exòtica si es considera el conjunt. Un plaer intellectual que agraïm.

Hem cercat una explicació plausible. *La conferència* ha estat a l'Església del segle XX un quasi-sacramental. Encara avui, sepultades les eufòries reformistes, certs esperits més aviat intrèpids s'hi atansen a la recerca d'aliment. Però fins i tot ells van desertant, cansats de munyir la vaca eixuta. Segurament per això l'interès lògic per a escatir l'origen del nostre entusiasme es veu reforçat. Al cap i a la fi no

solament som adictes a les conferències. Hi hagué un temps que també en «donàrem».

De segur que existeix una relació estretíssima entre l'atractiu d'una conferència i el clima de llibertat i de rigor. Fet i fet, potser allò que ens captivà en l'experiència que glossem fou una certa atmosfera intel·lectual, precisa i distesa alhora.

El rigor demana, primer, honestedat amb un mateix. Saber reconèixer la pròpia aventura espiritual, veure quins ambigus condicionaments s'amaguen a cada plec del mantell teòric amb què ens guarnim, treure'ns el feltre d'imatges verbals que ens cobreix la clepsa, deslliurar-nos del parany de mots que el grup d'amiguets ens té muntat. Prendre contínuament distància d'un mateix i no creure's les delicioses mentides de la ment peresosa. Què dir als altres, si hom s'enganya ell mateix? El rigor obliga a mirar l'entorn amb coratge, a ficar el nas en qualsevol racó de la humanitat calidoscòpica, perpètuament de trànsit, evitant les trampes, subtilíssimes, dels prejudicis. Senyor, quants tòpics sobre les mares catequistes, Hans Küng i les discoteques!

Del rigor en surt la llibertat. L'ortodòxia, de dretes o esquerrana, és fal·laç. Tenim el marxisme com exemple. Aportació excitant d'un mètode per interpretar la realitat, ha esdevingut, sovint, una ullera que reprodueix el món com una mena de joc de paravents amb paisatges idèntics. Tot a causa de cotilles doctrinàries.

Hom objectarà que el Sr. Josep Ramoneda toca temes profans, i que en qüestions religioses i pastorals la llibertat possible és limitada, puix que el coneixement ens arriba de l'Escriptura i el mateix Crist, la nostra Veritat. És cert. Alerta, de tota manera, a pronunciar el Sant Nom de Déu en va, en l'obscur exercici de donar garces per perdius. Justament la Revelació ens fa lliures dels necessaris Apol·los i les inevitables Lleis. La seguretat en Déu, deslliurant-nos del desig d'altres garanties, ens tempta a ser heterodoxos respecte a acreditades doctrines terrenals. I el dret, la filosofia o la pastoral són disciplines ben d'aquí, mundanes. La fe no mata el corcó de la intriga, el dubte i la recerca, sinó que l'abriva. ¿Per què, doncs témer interrogar-nos en públic sobre qüestions «inoportunes», aventurar hipòtesis inaudites amb la modèstia de qui sap que no existeix una explicació acabada, o intentar l'evangelització per camins poc fressats?

Dir coses genials costa. Les «boutades» amb què s'ornen conferenciants amb grapa solen ser disfresses barates de la vulgaritat. Però el mestratge mínim per a crear un discurs rigorós i lliure és assolible. En ell radica, segur, l'èxit de les nostres moribundes conferències. — *Miquel Tresserras*

Monsenyor Setién i la independència de l'ètica

No sé per què, l'afer Setién em fa pensar en l'afer Añoveros. I segons com sembla encara més greu, perquè els qui el protagonitzen —dirigents polítics i periodistes— volen ser demòcrates de tota la vida, com se sol dir, quan amb el seu comportament no fan sinó posar de manifest que l'esperit democràtic té encara molt camp per córrer en aquesta pell de brau. Com deia de la poesia el nostre Joan Maragall, també la democràcia «tot just ha començat i és plena de virtuts inconegudes».

No fa sinó quatre dies que l'Església es creia mestressa absoluta de la moral i ja alguns semblen pensar-se que la secularització i la desconfessionalització de la vida pública comporten que l'Estat té l'exclusiva de l'ètica i se'n converteix en única font. Com si l'Estat de dret fes inútil tota altra reflexió sobre la moralitat dels comportaments de les persones i els col·lectius socials i es constituís en una mena d'absolut intocable. O —cosa evidentment pitjor—, com si uns quants milions de vots a la butxaca fossin garantia de veritat i asseguressin l'ètica pública de tota sospita de desviació.

Per això deia que l'afer Setién em semblava més greu, segons com, que l'afer Añoveros; perquè posa de manifest unes actituds totalitàries —de totalitarisme ètic— que ja sabem que escauen com l'anell al dit als estats dictatorials, però que no voldríem que contaminessin la vida de la nostra democràcia.

Però sortosament —i a diferència del que passa en les dictadures— la democràcia porta en ella mateixa els elements correctors d'aquesta mena d'abusos. Perquè, a desgrat del que diguin «Diario 16», el senyor Txiqui Benegas, el senyor García Damborenea, o qui sigui, fa possibles i beHigerants altres veus i altres discursos que van força més enllà d'aquell permès i estereotipat «contraste de pareceres» (súmmum de la permissivitat a què pot avenir-se la dictadura) en la defensa dels drets humans de tothom i el qüestionament dels comportaments dels poders públics i dels cossos a les seves ordres. La violència terrorista és, evidentment, condemnable: no hi ha, en aquest punt, cap mena de dubte. Però aquell que té a les mans l'espasa de la justícia i de la pau per defensar el poble, no està, per això mateix, moralment autoritzat a qualsevol mena de violència. I això cal recordar-ho. La violència terrorista i la seva repressió no atorguen una butlla que ho autoritza tot com una «patent de cors», i l'ètica i el discurs ètic estan per damunt i són independents de la raó d'estat. — *Josep M. Totosaus*

Dos estils diferents

Un any més, la processó de Corpus de Toledo ha proporcionat matèria als periodistes. Pel que es veu, els ministres d'un govern no confessional —de vegades ostensiblement i tot— d'un Estat no confessional estan molt interessats a fer-s'hi presents ni que només sigui des del balcó, i a suplir, així, aquella presidència civil del ministre de Justícia que hi era tradicional fins que el sr. Cardenal González Martín va vetar-la explícitament. Picabaralles, aquestes, que ens semblen d'una altra galàxia; per bé que aquest any, sortosament no hi ha hagut enfrontaments. Fins el senyor ministre de Sanitat i seguretat social, Ernest Lluch, s'ha cregut en el cas d'haver de comentar favorablement els termes en què el sr. Cardenal s'ha referit a la família en la seva homilia, termes que, segons podem llegir als diaris, el mateix senyor Lluch podria subscriure.

Fa només dos mesos, el Molt Honorable senyor President de la Generalitat, Jordi Pujol, cristià practicant, com tothom sap, va assistir a la celebració vespertina de Dijous Sant a la catedral de Barcelona. Ni va fer-se anunciar abans, ni va fer saber la seva intenció a través de la premsa. Simplement va anar-hi com un fidel més, a l'hora anunciada, i li va tocar, com a tants d'altres, d'estar dret. Quan des de l'altar van detectar la seva presència, es van apressar a oferir-li un seient als primers rengles de la nau, demanant als qui hi eren que s'estrenyessin una mica. El sr. Pujol va agrair l'oferiment, però es va estimar més de traspassar a la seva mare, que l'acompanyava, i que també estava dreta, aquell lloc que li oferien a ell. Naturalment no hi van haver comentaris presidencials a l'homilia del cardenal Jubany ni els fets van transcendir a la premsa. Però són aquests i puc dir que en tinc informació de primera mà.

Dos estils diferents, doncs, que tradueixen dues sensibilitats diferents. No cal dir quin és el més modern, el més europeu, el més senzill, el més laic i el més cristià. Llàstima que l'ambient madrileny hagi dut un ministre català per uns camins que no corresponen al nostre tarannà. Segurament si no s'hagués mogut de Catalunya no li hauria passat. — *Josep M. Totosaus*

Els catequistes

Connectat amb el punt anterior, hom constata que ha augmentat, darrerament, el nombre de catequistes joves. Dic el nombre. Perquè crec que cal posar en dubte la qualitat; no la bona fe. És fàcil constatar que molts d'aquests catequistes joves no són

practicants habituals; i, a més, ofereixen certes reserves —com a mínim— en qüestions doctrinals o morals. També he sentit dir que hi ha mares catequistes —una altra institució d'aquests darrers temps— l'ortodòxia de les quals es podria posar en quarantena.

És veritat que hom s'agafa a un clau roent quan es tracta de solucionar problemes pastorals concrets i apressants. És veritat que, a la pràctica, la majoria de pastors és realista i deixa de banda certes qüestions eclesiàstiques. Però penso que això és, en certa mesura, una esquizofrènia pastoral, que no pot fer cap bé. Conèixer el problema i actuar com si no existís no em sembla recomanable; ni en el món eclesial que té, per damunt de tot, l'assistència de l'Esperit Sant. Penso que, tard o d'hora, l'Esperit Sant «es cansarà» de les nostres esquizofrènies pastorals. — *Quim Pla*

Utopia o profetisme?

«El que necessita avui el món no són utòpics; són profetes». Aquestes paraules, pronunciades per un amic, em van venir a la memòria, al moment de llegir a la premsa que Monsenyor Hélder Cámara renunciava, per raons d'edat, al seu càrrec d'Arquebisbe d'Olinda i Recife, al Brasil. No crec que ningú pugui posar en dubte que Hélder Cámara és un dels profetes del segle XX. La seva veu, acompanyada d'un testimoni clar d'opció preferent per als pobres, ha estat llum i consol de molts cristians que assagen de viure la seva fe, sotraguejada per un món insolidari i una Església que es mira ella mateixa en lloc de mirar el món. Dom Hélder ha estat un pastor, arrelat sempre al més pregon de l'esperit evangèlic, que ha sabut veure l'home sofrent —el Crist sofrent— com a centre de l'acció pastoral de l'Església. En un moment de clara involució eclesiàstica, ens dol la partença del «Bisbe dels pobres». Enyorarem la seva veu amiga. Perquè cada dia hi ha més eclesiàstics i menys profetes. — *Quim Pla*

Les «pasqües» i la Pasqua

Cada any es va fent més corrent, arreu de tot l'Estat, la celebració de «pasqües joves». Catalunya n'ha estat peonera. Girona ha celebrat, enguany, la Pasqua Jove per vuitè any consecutiu. I a totes les altres diòcesis catalanes també hi ha hagut celebracions del mateix estil. Una revista com «Vida Nueva» va dedicar, fa un any o dos, tot un dossier a aquest fenomen. A Gi-

practicants habituals; i, a més, ofereixen certes reserves —com a mínim— en qüestions doctrinals o morals. També he sentit dir que hi ha mares catequistes —una altra institució d'aquests darrers temps— l'ortodòxia de les quals es podria posar en quarantena.

És veritat que hom s'agafa a un clau roent quan es tracta de solucionar problemes pastorals concrets i apressants. És veritat que, a la pràctica, la majoria de pastors és realista i deixa de banda certes qüestions eclesiàstiques. Però penso que això és, en certa mesura, una esquizofrènia pastoral, que no pot fer cap bé. Conèixer el problema i actuar com si no existís no em sembla recomanable; ni en el món eclesial que té, per damunt de tot, l'assistència de l'Esperit Sant. Penso que, tard o d'hora, l'Esperit Sant «es cansarà» de les nostres esquizofrènies pastorals. — *Quim Pla*

Utopia o profetisme?

«El que necessita avui el món no són utòpics; són profetes». Aquestes paraules, pronunciades per un amic, em van venir a la memòria, al moment de llegir a la premsa que Monsenyor Hélder Cámara renunciava, per raons d'edat, al seu càrrec d'Arquebisbe d'Olinda i Recife, al Brasil. No crec que ningú pugui posar en dubte que Hélder Cámara és un dels profetes del segle XX. La seva veu, acompanyada d'un testimoni clar d'opció preferent per als pobres, ha estat llum i consol de molts cristians que assagen de viure la seva fe, sotraguejada per un món insolidari i una Església que es mira ella mateixa en lloc de mirar el món. Dom Hélder ha estat un pastor, arrelat sempre al més pregon de l'esperit evangèlic, que ha sabut veure l'home sofrent —el Crist sofrent— com a centre de l'acció pastoral de l'Església. En un moment de clara involució eclesiàstica, ens dol la partença del «Bisbe dels pobres». Enyorarem la seva veu amiga. Perquè cada dia hi ha més eclesiàstics i menys profetes. — *Quim Pla*

Les «pasqües» i la Pasqua

Cada any es va fent més corrent, arreu de tot l'Estat, la celebració de «pasqües joves». Catalunya n'ha estat peonera. Girona ha celebrat, enguany, la Pasqua Jove per vuitè any consecutiu. I a totes les altres diòcesis catalanes també hi ha hagut celebracions del mateix estil. Una revista com «Vida Nueva» va dedicar, fa un any o dos, tot un dossier a aquest fenomen. A Gi-

rona hi van participar més d'un miler de joves.

Cal reconèixer que, sovint, hom assoleix un clima festiu de celebració i participació en el qual litúrgia i vida es complementen, cosa necessària a tota celebració *comme il faut*.

Però, més enllà dels èxits immediats de les pasqües joves, cal preguntar-se si no ens trobem davant d'una espècie de miratge. Per un costat, les celebracions parroquial de la Pasqua es van esllanguint a molts indrets. Per altre costat, molts d'aquests joves que participen en aquestes celebracions juvenils, no solen acostar-se gaire a la parròquia. Si abans parlàvem d'anyers, ara hauríem de parlar de joves «pasqüers». I no sé si això és bo per al futur de la vida de l'Església. — *Quim Pla*

VIDA DEL CENTRE

En acabar aquest curs 1983-1984, que és el que fa setze, val la pena de fer un petit resum de les activitats principals.

Consell de Direcció

El 29 de juny de 1983 ens acomiadàvem del Dr. Josep Pont i Gol, que n'havia estat president durant dotze anys. Després de la reunió normal de treball, ens aplegàrem entorn de la taula. La reunió era també de comiat per al P. Serafí Alemany, felipó, i la Mare Ma. Lluïsa Salvadó, de la Sagrada Família d'Urgell, representants de la Unió de Religiosos, i de benvinguda per al Pare Josep Castellà, carmelita i la Mare Felicíssima Fernàndez, escolàpia, que els substituiren.

La trobada primera del nou curs tenia lloc el 21 d'octubre i era presidida pel Dr. Ramon Torrella, nou arquebisbe de Tarragona, que havia estat als orígens del Centre i que va ser el primer president del Consell de Direcció.

El Consell de Direcció és l'òrgan màxim del Centre; el presideix un bisbe, delegat per la Conferència episcopal tarraconense, i està format, a més, per un representant de cada una de les vuit diòcesis catalanes, nomenat pel bisbe respectiu, per dos delegats de la Unió de Religiosos de Catalunya, pel Director i el Secretari. A més dels canvis a què

ens acabem de referir, aquest curs n'ha tingut dos més: Mn. Francesc Ciuraneta, nou vicari episcopal d'apostolat laïcal del bisbat de Tortosa, substitueix Mn. Frederic Allara, i Mn. Salvador Bardulet, també nou vicari pastoral de la zona Manresa-Igualada, del bisbat de Vic, substitueix Mn. Jacint Anglada. El darrer canvi que hi havia hagut corresponia a la diòcesi de Girona: a finals de l'any 1982, Mn. Esteve Andreu passava a substituir Mn. Joan Busquets.

El Consell de Direcció és format, doncs, actualment, pel Dr. Ramon Torrella, arquebisbe de Tarragona, president, Mn. Joan Batlles, director del Centre, els vuits delegats dels bisbats, Mn. Josep Boix (Barcelona), Mn. Esteve Andreu (Girona), Mn. Màrius Rodrigo (Lleida), Mn. Josep Rota (Solsona), Mn. Josep Gil (Tarragona), Mn. Francesc Ciuraneta (Tortosa), Mn. Joan Pujol (Urgell), Mn. Salvador Bardulet (Vic), els dos delegats de la Unió de Religiosos de Catalunya, P. Josep Castellà, provincial dels carmelites descalços i Mare Felicíssima Fernàndez, provincial de les escolàpies, i Mn. Josep M. Totosaus, secretari.

Cursos i alumnes

El CURS GENERAL SOBRE LA BÍBLIA, organitzat juntament amb l'Associació Bíblica de Catalunya, s'ha desenrotllat, com és costum, d'octubre a maig, tres tardes per setmana, dilluns, dimecres i divendres. L'alumnat es manté, amb una petita tendència a pujar. Hi ha hagut un total de 141 inscrits, dotze dels quals completaven així els tres cursos, i se sumaven als qui ho havien fet en anys anteriors. Fins ara són, doncs, 83 els alumnes del Centre que han fet tots tres cursos i han obtingut, el Diploma de l'Associació Bíblica de Catalunya.

Els dijous a la tarda hem fet la programació de VIURE EN CRISTIÀ, en la qual, a més de 43 inscrits en tot el bloc, han participat altres alumnes, que només s'inscriuen a un o altre dels cursets que l'integren i que han estat: Antropologia i transcendència (Ramon M. Nogués), L'Esperit Sant (Josep M. Ballarín), Una esperança per al món sencer (Josep Gil), La celebració de l'Any Sant (Pere Tena), Pecat i culpabilitat (Antoni Gomis), Pastoral del sagrament de Penitència (Jesús Huguet), La nostra vida interior (Francesc Vergés Tuset), La festa cristiana en un món secular (Joan Llopis). El total d'inscripcions parcials ha estat de 279.

La programació de vespre incloïa per primera vegada el CURS BÀSIC DE PASTORAL OBRERA, programat conjuntament amb els Delegats diocesans de Pastoral obrera dels bisbats catalans i la Coordinadora de cristians en medi obrer del bisbat de Barcelona. Ha es-

tat una experiència força reeixida, que ha comptat amb 101 inscrits i s'ha desenrotllat de primers de novembre a primers d'abril. També hem fet un curs sobre EL DINAMISME DE LA FE I LA CONSTRUCCIÓ DE LA COMUNITAT durant el segon trimestre: és l'antic curs d'introducció a la Pastoral, més cenyit, i ha tingut 17 inscrits. També hem fet cursos més breus (de 4 a 10 sessions), que anomenem SESSIONS VESPERTINES: L'Esperit Sant (Josep M. Ballarín), Els evangelis de Nadal (Xavier Alegre), Acompanyar el malalt i el moribund (Jordi Gol), Conèixer i llegir la Bíblia (Rafael de Sivatte), Renèixer a la solidaritat (Víctor Codina), Una esperança per al món sencer (Josep Gil), Perdó i confessió (Jesús Huguet), Pregar amb els salms (Hilari Raguer), La festa cristiana en un món secular (Joan Llopis). L'assistència ha variat força d'un curset a l'altre. En total hi ha hagut 463 inscrits.

Si sumem les inscripcions arribem a una xifra de 1.070, un número força considerable.

Departaments especialitzats

El DEPARTAMENT DE PASTORAL RURAL el constitueixen un grup de capellans dels diversos bisbats catalans que es reuneixen cada mes per posar en comú i aprofundir diverses qüestions sobre la pastoral de pobles i comarques. Aquest curs han centrat el seu treball en l'estudi de la configuració de la comunitat cristiana en el món rural: a partir dels condicionaments socials i eclesials actuals, vistos en la perspectiva del postconcili, i comptant amb la contrastació del Nou Testament (eclesiologies de 1Pe, Lc i Mt), la reflexió ha desembocat en la recerca de pistes del que hauria de ser un projecte pastoral actual amb perspectiva de futur. Com altres anys, també el curs ha conclòs amb unes Jornades de capellans celebrades a la Seu d'Urgell del 25 al 28 de juny sobre el tema «El capellà rural compromès i evangelitzador del poble». Una publicació recull tots els materials del departament des dels seus inicis, 1976, fins al curs passat, 1983. Es tracta de gairebé quatre-centes pàgines amb materials molt diversos, que van d'un article sobre què es va treballar a un ordre del dia o el resum d'una reunió. L'equip responsable del Departament l'integraven, aquest curs, Mn. Francesc Pardo (St. Sadurní d'Anoia, Alt Penedès, bisbat de Barcelona), Mn. Francesc Arumí, (La Fonollosa, Bages, bisbat de Vic), Mn. Joan Sanglas (Gombrén, Ripollès, bisbat de Vic).

El DEPARTAMENT DE PASTORAL DE JOVENTUT ha iniciat enguany una primera represa. Se n'ha encarregat el P. Genís Samper, conjuntament amb Mn. Lluís A. Armengol i Mn. Fr. Xavier Armengol. El

treball ha avançat en una triple direcció:

a) un document d'estudi que se situa en continuïtat amb el que l'any 1978 els Delegats de Pastoral de Joventut dels bisbats catalans presentaren a la Conferència episcopal tarraconense, amb el títol «La situació dels joves, avui, a Catalunya i la seva evangelització». Aquest del Departament en representa, doncs, l'actualització i va destinat als Delegats de Pastoral de joventut;

b) la preparació —conjuntament amb els Delegats de Pastoral de joventut dels bisbats catalans— de la III Palestra de Pastoral de joves, que va tenir lloc als locals del Centre els dies 30 i 31 de març, amb el mateix tema de l'any internacional de la joventut que se celebrarà l'any vinent: «Joves: participació, desenvolupament, pau». Va comptar amb la participació de Ramon Sugranyes de Franch, el P. Octavi Fullat i el P. Alfonso Àlvarez Bolado, i van assistir-hi un centenar de persones, en la immensa majoria responsables de pastoral de jovent;

c) un treball d'anàlisi del llenguatge dels joves cristians d'avui, fet a partir del «llibre del Miracle», que recull aportacions de tots els que van participar a l'«Aplec» que va fer-s'hi l'any 1982.

Quaderns de Pastoral

Després d'uns tràmits legals més llargs i complicats que no imaginàvem QUADERNS DE PASTORAL ha estat assumit pel Centre.

Nascuda de l'embranzida que el Concili va produir a Catalunya, la revista va tenir com a primer punt de referència «El Bon Pastor» (1927-1936), i com a destinatària la clerecia catalana. El seu títol inicial era «Presbyterium» i la promovia un equip interdiocesà de capellans, emparat i ajudat eficaçment per un «senat», entre els components del qual val la pena esmentar els que ens han deixat el Dr. Joan Baptista Manyà, el Dr. Damià Estela, i el Dr. Eduard Junyent. Així apareixia el primer quadern d'una «col·lecció Presbyterium» el març de 1966. Però la Llei de Premsa (la llei Fraga) i les indicacions de la censura van obligar a deixar sense continuïtat el projecte i a iniciar una sèrie de tràmits que no en van permetre la reaparició fins al juny de 1969.

La revista s'anomenava, ara, «Presbyterium Quaderns de Pastoral». Figurava com a editor Mn. Joan Carrera (advocats amics van desaconsellar-nos qualsevol regust de col·lectiu). El director era Mn. Josep Junyent de Manresa, i el Consell de Direcció un equip interdiocesà. L'administració va ser assumida ben aviat pel Centre d'Estudis Pastorals. En aquesta

situació legal va mantenir-se fins que l'any passat el Centre passava, com hem dit, a assumir-ne la titularitat.

Aquest número que ara publiquem introdueix canvis en la titulació i la portada, després de sis anys de mantenir el mateix disseny.

Apunts i publicacions

Alguns apunts de les classes que es fan al Centre s'editen en fascicles multicopiats que es destinen als alumnes, però que també oferim a totes aquelles persones que ho desitgin. Citem els darrers a aparèixer. «Pregar amb els Salms» recull en 52 pàgines el curset del P. Hilari Raguer i amplia notablement el que ell mateix havia fet el curs passat. «Pecat, perdó i confessió» correspon al curs de Mn. Jesús Huguet: és un quadern de 38 pagines de text. «La festa cristiana en un món secular», és un fascicle de 35 pàgines que correspon al curset que va fer el Sr. Joan Llopis i en què reflexiona sobre el diumenge, el Nadal, la Pasqua i el precepte en el marc actual de mobilitat i secularització.

A més, el Departament de Pastoral de Joventut ha publicat sis «Quaderns sobre Pastoral de Joves» conjuntament amb les Delegacions diocesanes de Pastoral de Joventut dels bisbats catalans: «Línies mestres d'una pastoral de joventut», «Canvis en els ambients juvenils», «Catequesi d'adolescents i moviments de joventut», «Colònies, esplais i moviments cristians de joves», «Els diversos moviments i serveis diocesans de joventut» i «Els joves i la participació, el desenvolupament i la pau» (aquest darrer recull les ponències del «III Simposi de Pastoral de Joves».

Acolliment

El Centre ha volgut obrir les seves portes des del primer dia a tota mena d'iniciatives de caire pastoral. Ben d'hora va acollir QUADERNS DE PASTORAL i va assumir-ne les tasques de Redacció i Administració. En aquesta línia són molts els collectius instituïts i els grups informals que es reuneixen als nostres locals. I volem continuar per aquest camí de servei. Si tenim una infraestructura de local i personal, ens plau en la mesura possible de posar-la al servei de tots aquells que treballen al costat nostre en la construcció de l'Església.

Economia

Naturalment totes aquestes activitats necessiten una base econòmica. El curs 1982-1983, darrer exercici completat, les despeses van ascendir a 4.669.000,— ptes.,

sense incloure-hi QUADERNS de PASTORAL. Per fer-hi front el Centre compta amb diversos fonts d'ingressos. A títol indicatiu donem els grans capítols d'aquell mateix exercici: matrícules (1.523.000,— ptes.), aportacions dels bisbats catalans (630.000,— ptes.), ajudes de parròquies i famílies religioses (1.000.000,—), col·laboracions de particulars (290.000), Fundacions (850.000), apunts i publicacions (197.000,—).

Aquest curs 1983-1984, el pressupost ja inclou QUADERNS DE PASTORAL i ultrapassa els sis milions de pessetes. Les fonts de finançament són les mateixes del curs passat (i naturalment els ingressos provinents de la revista, que preveiem que arribaran a la ratlla del milió). Cada any, quan arriba el mes de maig, fem una petita campanya econòmica entre comunitats parroquials i religioses. Atès el caràcter del Centre no podem comptar amb subvencions dels organismes civils i —ultra a alguna Fundació amb finalitats religioses— hem d'adreçar-nos a les comunitats cristianes. A hores d'ara el nostre fitxer n'inclou unes 160. La seva resposta desinteressada ens ajuda a continuar endavant no només amb els diners que ens aporten, sinó amb el caliu de què aquestes aportacions provenen i que ens testimonia que el Centre d'Estudis Pastorals està ben arrelat en la trama viva de les comunitats cristianes del nostre poble.

COL.LABORADORS D'AQUEST NÚMERO:

Salvador Bardulet (vicari episcopal de la Zona sud de Vic: Igualada, Manresa i Calaf), Antoni Bascompte (delegat episcopal d'Economia, Barcelona), Joaquim Cervera (membre de l'equip de preveres de St. Andreu i consiliari de JOBAC, Barcelona), Josep Liñan (membre de la Congregació provincial de l'Escola Pia de Catalunya, Barcelona). Pere Llabrés (professor del Centre d'Estudis Teològics, Palma de Mallorca), Casimir Martí (rector de Sta. Maria del Gornal, L'Hospitalet de Llobregat), Antoni Mirabet (membre de la Delegació de Mitjans de Comunicació Social, Urgell), Jordi Molas (P. Majordom, Montserrat), Jaume Montaña (delegat de Mitjans de Comunicació Social, Lleida), Francesc Mundi (delegat diocesà d'Economia, Tarragona), Àngel Oliveras (membre de la Congregació provincial de l'Escola Pia de Catalunya, Barcelona), Joaquim Pla (delegat diocesà de Pastoral de Joventut, Girona), Joan Pujol (vicari general de Pastoral, Urgell), Matilde Ros (del Consell provincial de les Germanetes de l'Assumpció, L'Hospitalet de Llobregat), Josefa Sáenz Díez (administradora provincial de les RR. del Sagrat Cor, Barcelona), Ignasi Salvat (provincial fins fa poc de la Província Tarraconense de la Companyia de Jesús, Barcelona) Miquel Tresserras (rector de Granollers de la Plana, Vic), Josep M. Totosaus, i Xavier Xutglà (vicari general de Cúria, Girona).

QP

QUADERNS DE PASTORAL

Juliol de 1984 - Revista del Centre d'Estudis Pastorals. Rivadeneyra 6, 3r. - Telèfon 317 48 58 - 08002 - BARCELONA.

Director: Josep M. Totosaus - Consell de redacció: Salvador Bardulet, Joan Batlles, Lluís Bonet, Jaume Duch, Jesús Huguet, Joaquim Pla, Mateu Tarrats i Josep Torrella.

Disseny: Jaume Duch - Impressió: I. G. Santa Eulàlia. Santa Eulàlia de Ronçana - Preu de la subscripció per al 1984: 1.500 ptes. - Dipòsit legal: B 25.506 - 1969 - Amb llicència eclesiàstica.

PUBLICACIONS DEL cep

Darrers fascicles publicats:

- ***PREGAR AMB ELS SALMS***
  per Hilari Raguer
  50 pàgines - 250'— ptes.

- ***PECAT, PERDÓ I CONFESSIÓ***
  per Jesús Huguet
  40 pàgines - 200'— ptes.

- ***LA FESTA CRISTIANA EN UN MÓN SECULAR***
  per Joan Llopis
  35 pàgines - 150'— ptes.

Aquests, i altres materials, podeu trobar-los al CENTRE D'ESTUDIS PASTORALS, c. Rivadeneyra, 6, 3er., o a la LLIBRERIA CLARET, c. Llúria, 5 - Barcelona.

centre d'estudis pastorals